

Priprema se velika konferencija parlamentaraca

Hrvatskom saboru povjereno je organiziranje Skupštine od 9. do 12. svibnja 2002. godine. Prva takva konferencija održana je u Rimu 1975. i od tada se, u pravilu svake dvije godine održavaju u metropolama Europe. Prethodna je 2000. godine organizirana u Strasbourgu.

Prva tema Konferencije je iznimno važna i aktualna: "Demokracije sučeljene s terorizmom - Nacionalne strategije" i o njoj će uvodno izlaganje podnijeti Esperanza Aguirre Gil de Biedma, predsjednica španjolskog Senata. Druga tema je: "Apel za donošenje Povelje o obvezama država", a uvodni govor održat će Wolfgang Thierse, predsjednik njemačkog Bundestaga.

Već su se prijavila 53 izaslanstva parlamenata država i međunarodnih organizacija sa 315 članova (na dan 16. travnja), pa će zagrebačka konferencija biti najveći do sada održani skup europskih parlamentarnih dužnosnika.

Pripreme za konferenciju teku već mjesecima u Izaslanstvu Hrvatskog sabora u Parlamentarnoj skupštini Vijeća Europe i u Kabinetu predsjednika Sabora, a 9. siječnja 2002. imenovano je Saborsko tajništvo Konferencije čiji voditelj je Lavoslav Torti.

Konferencija će se održati u hotelu "Opera", a Press-centar će se nalaziti u zgradi Hrvatskoga novinarskog društva.

Pred saborskim dužnosnicima i službenicima je zahtjevan zadatak uspješne organizacije velikog skupa koji će, s obzirom na razmotrene teme, zasigurno imati značajan odjek u svijetu.

Ž.S.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Prijedlog parcijalne Strategije razvitka Republike Hrvatske "Hrvatska u 21. stoljeću" - Strategija energetskog razvitka	3
- Konačni prijedlog zakona o privatizaciji HEP - Hrvatske elektroprivrede d.d.; Konačni prijedlog zakona o privatizaciji INA - industrija nafte d.d.	10
- Konačni prijedlog zakona o sigurnosnim službama	24
- Konačni prijedlog zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti	34
- Odgovori na zastupnička pitanja	38

PRIKAZ RADA:

- 20. SJEDNICE HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 20, 21, 22, 27. I 28. VELJAČE TE 1, 6, 14, 15, 19, 20. I 21. OŽUJKA 2002.

PRIJEDLOG PARCIJALNE STRATEGIJE RAZVITKA REPUBLIKE HRVATSKE "HRVATSKA U 21. STOLJEĆU" - STRATEGIJA ENERGETSKOG RAZVITKA

Hrvatski model dugoročnoga energetskog razvitka

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova donijeli Parcialnu strategiju razvitka Republike Hrvatske "Hrvatska u 21. stoljeću" - Strategija energetskog razvitka. Donošenjem Strategije razvoja energetike utvrđujemo energetske izvore i potrebu za energijom do 2030. godine.

Strategijom se utvrđuju ciljevi energetske politike i mjere potrebne kako bi se postavljene ciljevi ostvarili. Energetska strategija je potrebna i zbog preuzetih međunarodnih obveza u zaštiti okoliša, te zbog prilagodbe energetskog sektora uvjetima gospodarenja energijom u EU. Predlagatelj je Vlada Republike Hrvatske.

O PRIJEDLOGU

Strategija razvitka energetskog sektora ima energetska, ekonomsku, zakonodavnu, organizacijsku, institucionalnu i obrazovnu dimenziju, a njome se predlaže hrvatski model razvitka, jer ni u razvijenim zemljama nema jedinstvenog rješenja, te nije moguće izravno preslikati niti jedno strano rješenje.

Strategija energetskog razvitka RH obuhvaća razdoblje do 2030. godine. Tako dugo razdoblje obuhvaća sadašnje i buduće tehnologije, promjenu odnosa i načina gospodarenja energijom. U jednom dijelu tog razdoblja će RH biti izvan, a u drugom dijelu razdoblja će vjerojatno biti i u EU. Unutar promatranih razdoblja očekuju se velike promjene i značajne razlike, kao i prodor novih tehnologija za proizvodnju i pretvorbu energije.

U strategiji energetskog razvitka RH postavljeni su slijedeći ciljevi: povećanje energetske efikasnosti, sigurna dobava i opskrba, diverzifikacija energenata i izvora, korištenje obnovljivih izvora energije, realne cijene energije i razvitak energetskog tržišta i poduzetništva, te zaštita okoliša.

Strategija energetskog razvitka dio je ukupne strategije gospodarskog razvitka RH. U razdoblju od 1995. do 1998. godine provedeno je niz znanstvenih istraživanja potaknutih od Ministarstva gospodarstva i Ministarstva znanosti i tehnologije, koja su poslužila za izradu nacrtu Strategije energetskog razvitka RH, tiskane u srpnju 1998. godine.

Energetska strategija je koncipirana kao nacionalna strategija koja u prvi plan stavlja temeljne interese RH i građanina potrošača.

Ova Strategija nastala je kao logični slijed Strategije iz 1998. godine, pri čemu treba naglasiti da je u srpnju 2001. godine prihvaćen paket energetskih zakona koji daje pravni okvir za reformu energetskog sektora.

Svaka strategija dugoročnog energetskog razvitka, pa tako i hrvatska, mora imati "viziju" energetskog sustava budućnosti. Iako je teško sa sigurnošću predvidjeti kako će izgledati energetski sustav u budućnosti neke njegove generalne karakteristike ipak se mogu predvidjeti: energetski sustav budućnosti bit će sve više diktiran potrebama korisnika, bit će raznolik i koristit će različite raspoložive izvore i tehnolo-

logije ovisno o lokalnim uvjetima i mogućnostima, energetski sustav bit će sve više decentraliziran, sve više pozornosti posvećivat će se efikasnom korištenju energije, a za očekivati je pomak prema korištenju čistijih energenata i tehnologija, koji će se intenzivirati već u drugoj dekadi 21. stoljeća.

Energetska strategija je koncipirana kao nacionalna strategija koja u prvi plan stavlja temeljne interese RH i građanina potrošača.

U promatranome tridesetogodišnjem razdoblju postoje velike razlike u pouzdanosti predviđanja potrošnje, tehnologija, zaštite okoliša, te potrebnih mjera. Dok se za prvo desetljeće mogu utvrditi realni ciljevi i aktivnosti, za drugo i treće desetljeće želi se ukazati na razine problema i mogućnosti rješavanja.

Unutar strategije razrađuje se nekoliko scenarija energetskog razvitka. Tako se scenarij S1 odnosi na klasične tehnologije i bez aktivnih je mjera države, scenarij S2 odnosi se na nove tehnologije i aktivne mjere države, a scenarij S3 je izrazito ekološki scenarij.

Sva tri promatrana scenarija razvitka energetskog sektora imaju zajedničku osnovicu, a to je ista stopa gospodarskog rasta, ista struktura gospodarstva, te isti broj potrošača. Razlika između scenarija je, u razini skrbi i aktivnostima države prema organiziranom sustavu gospodarenja energijom, primjeni novih tehnologija, povećanju energetske efikasnosti i korištenju obnovljivih izvora energije.

Strategija energetskog razvitka uključuje potpunu reformu energetskog sektora i početak tranzici-

cijskog procesa s konačnim ciljem izgradnje energetskega sektora sukladno europskim standardima. Radi toga mjere za realizaciju energetske politike imaju višestruku dimenziju, te je važno da se cjelovito ostvaruju i po dinamici i po prioritetima.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ove Strategije i nema primjedaba na njezin tekst.

Prikaz izvješća Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu donosimo kroz izlaganje zastupnice **Dragice Zgrebec (SDP)**, predsjednice Odbora.

RASPRAVA

Nove tehnologije i aktivne mjere države

U ime Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu govorila je zastupnica **Dragica Zgrebec (SDP)**, predsjednica Odbora. Odbor je razmotrio Prijedlog parcijalne strategije razvitka Republike Hrvatske u svojstvu matičnog radnog tijela.

U uvodnom izlaganju predstavnik predlagatelja istaknuo je da strategija energetskega razvitka predstavlja osnovni akt kojim se utvrđuje energetska politika i planira energetskega razvitak.

Strategijom energetskega razvitka obuhvaćeno je razdoblje do 2030. godine. Postavljeni ciljevi Strategije energetskega razvitka uključuju povećanje energetske efikasnosti, sigurnu dobavu i opskrbu, diversifikaciju energetskega izvora, korištenje obnovljivih izvora energije, realne cijene energije, razvitak energetskega tržišta i poduzetništva te zaštitu okoliša.

Predstavnik predlagatelja je istaknuo da se reforma hrvatskega energetskega sektora bazira na direktivama EU za električnu energiju i plin kojima su definirana pravila liberalizacije i demonopolizacije, te otvaranja tržišta, a koja će postati obvezujuća za RH njezinim članstvom u Uniji. Članovi Odbora su u raspravi istaknuli da Strategija energetskega razvitka predstavlja strateški dokument koji je temelj za sve aktivnosti koje će se na planu energetike provoditi.

Izneseno je mišljenje dijela članova Odbora prema kojima je Strategiju energetskega razvitka trebalo donijeti ranije i na toj osnovi poduzimati zakonodavne aktivnosti koje su već poduzete. S tim u svezi istaknuto je da je Strategija postojala i korištena je kao podloga za izradu ovog dokumenta.

U raspravi je ukazano da strategijom nisu u adekvatnoj mjeri obrađene investicije u energetici u smislu opsega dinamike i izvora financiranja.

S tim u svezi je pojašnjeno da će ova pitanja biti ugrađena u planove odnosno programe koji se donose na temelju Strategije i Zakona o energiji. Također je ukazano da Strategija u izvjesnom dijelu ne prati aktualno stanje u sektoru, s obzirom na promjene koje su u međuvremenu nastupile, primjerice model privatizacije, te da bi Strategiju u tom pogledu trebalo uskladiti.

U odnosu na scenarije razvitka energetskega sektora članovi Odbora drže da je prvi scenarij klasične tehnologije i bez aktivnih mjera države neprimjeren, te da razvitak energetskega sektora treba bazirati na drugom i trećem scenariju, tj. novim tehnologijama i aktivnim mjerama države uz primjerene ekološke standarde.

Utvrđene mjere za realizaciju Strategije energetskega razvitka prema ocjeni članova Odbora su prihvatljive. Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno podržao Parcijalnu strategiju razvitka RH, "Hrvatska u 21. stoljeću" - Strategija energetskega razvitka.

Nakon toga je otpočela rasprava.

Treći scenarij za 22. stoljeće

U ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a govorio je zastupnik **Tonči Tadić (HSP)**. Istaknuo je činjenicu da je ovu Strategiju samo nominalno radila Vlada, a da ju je de facto radio institut "Hrvoje Požar", na čijem čelu je bio Goran Granić, koji je ovdje u dvojakoj ulozi, dakle potpredsjednik Vlade koji odobrava ovu Strategiju, te istovremeno na čelu ekspertnog tima koji je Strategiju radio.

"Ovu Strategiju današnja vlast nudi Saboru, ali ju je još 1998. godine žestoko kritizirala dok je bila u oporbi. Danas nam se ta ista strategija nudi kao izlaz za sve energetske probleme RH", rekao je gospodin Tadić.

Istaknuo je da je još prije donošenja ove Strategije Hrvatski sabor raspravljao o Zakonu o privatizaciji INE i HEP-a u prvom čitanju, te da je

Prvi scenarij je scenarij s klasičnim tehnologijama, bez aktivnih mjera države, i od toga bi bilo najbolje odustati, jer je to klasični scenarij tehnologija 19. stoljeća".

još prije godinu dana u Saboru raspravljajući cijeli niz zakona tzv. energetskega paketa zakona kojima se išlo na liberalizaciju tržišta energetskega struje i plina.

Na samom početku ove Strategije kaže se da su njezini autori odlučili da dijelom Strategije koja se odnosi na predviđanja gospodarskega rasta i brojeve same strategije treba pričekati. Ali su se odlučili u skladu s odlukom Vlade ubrzati institucionalni i zakonski dio.

Zastupnik pita zbog čega se trebalo tako žuriti, odnosno, čemu hitna akcija. Drže da to nije bilo potrebno, već da je trebalo prvo u Saboru na samome početku mandata ove Vlade usvojiti jasnu gospodarsku Strategiju iz koje bi proizlazila i ova Strategija, "a tek onda se moglo upuštati u eksperimente s otvaranjem tržišta, u eksperimente s privatizacijama, ako su one uopće potrebne".

Čini mu se nevjerojatnim da se prvo donose zakoni, a potom Strategija koja se onda "poštivava prema ovim zakonima". Smatra da Strategija nema bitnih dodirnih točaka s gospodarstvom. Rekao je da je teško govoriti o tome je li ova Strategija primjerena za Hrvatsku.

Zastupnici su trebali dobiti tri različite verzije razvoja energetskega sektora, za rast od 2% do 3% u uvjetima postojećeg svjetskega uspoređivanja gospodarstva nakon napada na Svjetski trgovački centar, zatim jednu zasebnu strategiju za rast od 5% i jednu za planirani gospodarski rast od 7% godišnje.

"Ovdje se, međutim, uvode tri scenarija. Prvi scenarij je scenarij s klasičnim tehnologijama, bez aktivnih mjera države, i od toga bi bilo najbolje odustati, jer je to klasični scenarij tehnologija 19. stoljeća", rekao je zastupnik Tadić.

Drugi scenarij odnosi se na nove tehnologije i aktivne mjere države i to je zapravo jedini pravi scenarij, jer on

pretpostavlja ulazak Hrvatske u EU, uz relativno male zahtjeve na ekologiju, smatra zastupnik.

Za treći scenarij, koji je izrazito ekološki, rekao je da je to scenarij za 22. stoljeće, da je u postojećim uvjetima potpuno neprimjenjiv za Hrvatsku. "On je prividno vjerojatan, ali ustvari je malo vjerojatan, odnosno postati će moguć jedino u slučaju da i same SAD pristanu provodit Protokol i da se u svijetu postigne odgovarajući konsenzus i da preko UN-a i preko EU zažive posve novi standardi ekologije. Tada će ovaj treći scenarij biti moguć, ali to je u postojećim okolnostima teško očekivati", rekao je Tadić.

Drugi scenarij je najrealniji ili prividno jedino moguć, ali potrebno je ukazati da se predviđa kao mogućnost izgradnja novih nuklearnih elektrana u Hrvatskoj. "Dakle, imamo s jedne strane scenarij koji se uklapa bolje u ekološke zahtjeve EU nego postojeći klasični, ali se ispod žita opet nude nove nuklearke", kritičan je Tadić.

Ono što je zajedničko svim scenarijima je da se predviđa ispadanje pojedinih elektrana iz sustava njihovom starošću i nemogućnošću obnove. Osvrnuo se na nuklearku Krško koja bi, kako je navedeno, 2022. godine trebala izaći iz energetskog sustava. Smatra da je to vrlo nerealno i to iz dva razloga. U prvom redu zato jer je Krško već danas izvan sustava RH, od 1998. godine mi nemamo ni kilovat struje, a s druge strane moguće je da Krško izađe iz sustava i daleko prije, s obzirom da je poznato da bi Austrija mogla zahtijevati zatvaranje Krškog, radi ulaska Slovenije u EU. Prema tome ako Sabor prihvati suvlasništvo nad Krškim, to povlači obvezu sufinansiranja njegovog zatvaranja u iznosu od pola milijarde dolara, rekao je Tadić. U toj situaciji morali bismo razmišljati o drugim izvorima energije, a ova Strategija ne nudi te druge izvore energije, smatra zastupnik. Ona se oslanja samo na buduće otvoreno tržište, na potpunu slobodu novih investitora, a to je način na koji se ne može planirati stabilna energetska budućnost Hrvatske, niti stabilan gospodarski rast, zaključio je zastupnik Tadić.

Po njegovu mišljenju je u ovoj Strategiji potpuno je nedefinirano kakav će biti okvir njezinog energetskog rasta u smislu gradnje novih elektrana koje će zamijeniti postojeće, a ključno je što se ne vidi na koji

način će biti supstituirani veliki sustavi pri ispadanju iz sustava RH.

Na kraju je rekao da ovakvu Strategiju Klub zastupnika HSP-HKDU ne može prihvatiti.

Diverzifikacija izvora energije

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je zastupnik **Zdenko Franić (SDP)**. Rekao je da se problem razvoja energetike ne može razmatrati izvan konteksta razvoja ukupnog društveno-ekonomskog sustava kao niti izvan konteksta međunarodnih i političkih gospodarskih odnosa.

Predlaže se baš hrvatski model razvitka, budući da ni u razvijenim zemljama, a kamoli u zemljama u razvoju ili tranzicijskim zemljama nema jedinstvenog rješenja, te naprosto nije moguće izravno preslikati niti jedno strano rješenje u hrvatske uvjete.

Energetska strategija je i zbog preuzimanja međunarodnih obveza u zaštiti okoliša, te zbog prilagodbe energetskog sektora u uvjetima gospodarenja energijom u EU, vrlo značajan dokument. Istaknuo je da je Strategija nastala iz mnogobrojnih radova i poznatog nacrtu koji je objavljen još 1998. godine, te u tom kontekstu predstavlja kontinuitet.

Strategija razvitka energetskog sektora ima energetske, ekonomsku, zakonodavnu, organizacijsku, institucionalnu i obrazovnu dimenziju. Njome se predlaže baš hrvatski model razvitka, budući da ni u razvijenim zemljama, a kamoli u zemljama u razvoju ili tranzicijskim zemljama nema jedinstvenog rješenja, te naprosto nije moguće izravno preslikati niti jedno strano rješenje u hrvatske uvjete, naglasio je zastupnik Franić.

U Strategiji su iznesene izuzetno precizne simulacije mogućih scenarija energetskog razvitka te diverzifikacija izvora energije. No, usprkos toj raznolikosti strategija se u velikoj mjeri bazira na plinu, posebice u izrazito ekološkom scenariju. "Postavlja se pitanje, mogu li se doista osigurati dovoljne količine plina, kada danas svi u Europi žele više plina, a sjetimo se uostalom i našeg plinskog slučaja ove zime", rekao je Franić.

Od šest postavljenih temeljnih ciljeva Strategije jedan od ciljeva je zaštita okoliša. S tim u vezi postavlja se pitanje u kojoj mjeri ovaj cilj može utjecati na ostale postavljene ciljeve i cjelokupnu Strategiju. Tu se prvenstveno misli na pitanje udovoljavanja obveza koje mogu proizaći iz protokola iz Kyota, ali isto tako onih obveza koje već imamo iz Okvirne konvencije UN-a o promjeni klime. Naime, Kyoto protokol, dogovornim linearnim smanjivanjem emisija stakleničkih plinova u jednak položaj stavlja najveće države zagađivače, razvijene zemlje, zemlje u razvoju u koje spada i Hrvatska, kao i one zemlje koje stakleničke plinove oslobađaju zastarjelim tehnologijama, i sve te zemlje moraju emisiju smanjiti 5%.

Za Hrvatsku postoje veliki problemi s obzirom na određivanje referentne godine, što je napisano i u ovoj energetskoj strategiji. "Sa žaljenjem moramo konstatirati da hrvatski pregovarači svojedobno, odnosno prije nekoliko godina nisu bili najuspješniji, budući da nisu uspjeli namegnuti za Hrvatsku povoljnije rješenje, što nam danas uzrokuje velike probleme". Rekao je da iz projekcije koje se daju u Strategiji, vidi se da Hrvatska neće biti u mogućnosti zadovoljiti Kyoto protokol niti jednim od scenarija što se tiče referentne godine. Smatra da bi kratkoročni izlaz

Kako uopće možemo ostvariti porast bruto društvenog proizvoda do razine koja će nam omogućiti ulazak u EU što znači gotovo tri puta, bez značajnog porasta energetske potrošnje, a time i emisije stakleničkih plinova?

mogao biti uvoz električne energije, ali to može pomoći u razdoblju do 2010. godine, a poslije je realna jedino nuklearna opcija, naravno nadajući se u napredak znanosti i sigurnosnih sustava.

"Čini se da usvajanje Strategije znači i dobro promisliti možemo li pristupiti Kyoto protokolu". Tu ostaje i pitanje udovoljavanja zahtjevima Konvencije, jer je i prema Konvenciji Hrvatska preuzela obveze da će zadržati emisije na razini svoje referentne godine, a Kyoto što više traži smanjenje za 5%.

Kako uopće možemo ostvariti porast bruto društvenog proizvoda do razine koja će nam omogućiti ulazak u EU što znači gotovo tri puta, bez značajnog porasta energetske potrošnje, a time i emisije stakleničkih plinova, pita zastupnik. To su sve pitanja koja se stavljaju pred energetske sektor, ali i pred hrvatsku diplomaciju.

Na kraju je rekao da je ovaj dokument izrazito temeljito pripremljen, s precizno izrađenim simulacijama.

SDP podržava donošenje Strategije, smatrajući da ona štiti temeljne interese RH i njenih građana, te nudi konkretne pretpostavke sustavnog gospodarenja energijom i to uz prilično realističnu dinamiku. Sve je to prilagođeno potrebama i specifičnostima Hrvatske, ali još uvijek ostaje odgovoriti na gore postavljena pitanja.

Podloga za privatizaciju INE i HEP-a

Tada je govorio zastupnik **Nikica Valentić (HDZ)** u ime Kluba zastupnika HDZ-a.

Rekao je da je brzina donošenja ove Strategije uvjetovana trenutkom, naime, treba stvoriti podlogu za privatizaciju INE i HEP-a i to je glavni razlog zašto se sada na brzinu ovakav jedan opsežan dokument donosi. No, istaknuo je da se on ne može potcijeniti već zbog toga što je na njemu rađeno gotovo sedam godina i zbog toga što su uistinu značajni hrvatski stručnjaci do sada utkali puno svoga rada u ovaj dokument.

Prva primjedba u ime Kluba zastupnika HDZ-a je da se radi o predugom razdoblju od 30 godina za planiranje bez osnovnih pretpostavki, jer je previše improvizacija. Kao primjer je naveo procijenjenu stopu rasta, što je za njega jedna uistinu paušalna pretpostavka, te pita na kojim elementima ekonomskim se bazira stav da ćemo slijedećih 30 godina imati prosječne stope rasta od 5%.

Rekao je da postoji jedno pitanje, koje nije možda tema ove rasprave, ali ono je suštinsko pitanje za male zemlje poput naše, naime, odnos suvereniteta i ekonomske ovisnosti u modernim uvjetima potpune globalizacije i potpune supremacije multinacionalnih kompanija. Kako se danas tome othrvati, te zaštititi svoj

suverenitet u uvjetima kada stotine multinacionalnih kompanija ima veći godišnji promet nego što zemlje poput Hrvatske imaju društveni proizvod. To je elementarno pitanje na koje zemlje poput naše, narodi poput našega moraju naći odgovor da bi ušli u ovakve strateške i povijesno riskantne odluke iza kojih više nema popravaka, naglasio je zastupnik Valentić. Dok god ne privatiziramo javni sektor imamo mogućnosti popravaka, a kada jednom to privatiziramo, nakon toga više povrata nema. Nije u pitanju samo INA i HEP, tu su ostala javna poduzeća, pa komunalna gradska poduzeća, tisuće i tisuće malih kapitalnih sustava koji čine energetske sektor koji je kičma i kraljevnica jedne države, jedne nacije i jednog naroda, stav je gospodina Valentića.

"Mislim da se svi klubovi slažu da prvi scenarij treba odbaciti. Isto tako treći je futuristički, on je idealan, on je scenarij, kako je rekao kolega Tadić, za 22. stoljeće, u uvjetima idealnih ekoloških odnosa i uvjeta".

Klub zastupnika HDZ-a podržava drugi scenarij i smatra ga realnim. Rekao je da će kod glasovanja zastupnici biti suzdržani, budući da se ovaj dokument može koristiti kao dobra podloga za daljnju razradu.

Potcijenjena energija vjetra

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je zastupnik **Ante Markov (HSS)**.

Rekao je da Strategija ne daje konkretan odgovor na koji način elemente alternativne energije kvalitetno ugraditi u naš energetske sustav, i to ne samo iz razloga nadopunjavanja energetske baze već i iz strateških razloga. Radi se, naime, o hidroelektranama, sunčevoj energiji i energiji vjetra.

Smatra da nije u ovoj Strategiji dovoljno analizirana pozicija energije vjetra koja se u zemljama suvremenog svijeta dosta značajno razvija, te može zadovoljiti sve potrebe na otocima, približiti eko sustav onoj razini djelovanja koji će biti jednako prihvatljiv i za potrošače i za prirodu, i koji će na neki način nadopuniti kroz energiju vjetra onaj tradicionalni nedostatak energije na takvim područjima.

Rekao je da itekako treba voditi računa o zaštiti okoliša bez obzira što je stavljena na kraj ljestvice ciljeva, te da alternativni izvori energije moraju

biti dodatno i jače percipirani u Strategiji.

Strategija ne daje konkretan odgovor na koji način elemente alternativne energije kvalitetno ugraditi u naš energetske sustav.

Smatra da je prvi scenarij neprihvatljiv i s aspekta ciljeva i s aspekta resursa koje Hrvatska ima, dok scenarij dva predstavlja jednu realnu veličinu koju ne treba gledati izdvojeno iz scenarija tri, nego ta dva scenarija predstavljaju realitet koji je Hrvatskoj dostupan.

U Klubu zastupnika HSS-a bi bili zadovoljni da se o tom objedinjavanju razmisli. Na kraju je zastupnik Markov rekao da će zastupnici HSS-a Strategiju energetske razvitka podržati.

Potrebna hrabrija pristup

U ime Kluba zastupnika HSL-a govorio je zastupnik **Hrvoje Zorić (HSL)**.

Smatra da je pristup u Strategiji mogao biti nešto hrabriji, iz jednostavnog razloga što Hrvatska u energetske smislu i energetske efikasnosti zaostaje za razvojnim svijetom.

Naglasio je da bi prvi scenarij trebalo odmah odbaciti. Što se tiče alternative broj 3, odnosno izrazito ekološkog scenarija, treba hrabro zakoračiti u to područje.

U svakom slučaju temelj budućih i bližih godina mora biti scenarij broj 2. koji se temelji na novim tehnologijama i aktivnim mjerama države.

Izuzetno je važno za Hrvatsku koja želi biti ekološka zemlja, da se obrati posebna pozornost alternativnim i obnovljivim izvorima energije.

Upitao je koja godina je za nas referentna, da li je to neka godina devedesetih kada smo imali izrazito jak industrijski razvoj i utjecaj na okoliš ili je to neka od ovih ratnih godina otkako je Hrvatska samostalna država, te kada se industrijska proizvodnja prepolovila.

S obzirom na to da će neki energetske objekti u Hrvatskoj u narednom razdoblju izići iz pogona zbog svoje dotrajalosti, u Strategiji se

treba navesti koja je njihova efikasna zamjena ili alternativa. Pita se da li je Hrvatska u stanju uopće izgraditi toliko nadomjesnih novih izvora energije. "Stoga bi bilo izuzetno važno za Hrvatsku koja želi biti ekološka zemlja, da se obrati posebna pozornost alternativnim i obnovljivim izvorima energije", rekao je zastupnik.

Tada je otpočela pojedinačna rasprava.

Geotermalna energija

Prvi je na redu bio zastupnik **Branislav Tušek (SDP)**. Osvrnuo se na korištenje geotermalne energije kao jednom od najznačajnijih obnovljivih izvora energije, posebno s aspekta korištenja takve energije u Slavoniji i Baranji, a što je nedovoljno istaknuto u Strategiji.

"Upravo korištenje geotermalne energije može biti jedan značajni element u cilju povećavanja ukupnoga hrvatskog energetskog potencijala, a ona je ekološki apsolutno čista kao energetski potencijal". Područje Slavonije i Baranje, odnosno Vukovarsko-srijemska županija, prema obavljenim istraživanjima, bogata je termalnim vodama, posebno grad Županja, te općina Babina Greda. "Kao što je istaknuto u istraživačkim radovima, na dubini od oko 1200 m nalaze se velike količine termalne vode s temperaturom od 80 - 120 stupnjeva Celzijusa i izljevom 15 litara na sekundu, što stvara pretpostavku za dugoročnije korištenje geotermalne vode, a nije potrebno naglašavati što bi to značilo za sveukupan razvoj županjske Posavine, ali i cjelokupne Vukovarsko-srijemske županije, odnosno Slavonije i Baranje", istaknuo je zastupnik. Geotermalne vode su značajan energetski potencijal za grijanje, zatim, značajne su za razvoj turizma, sportskog, rekreacijskog i zdravstvenog, treće, za proizvodnju povrća, dakle u poljoprivrednoj proizvodnji u staklenicima, i četvrto, što je izuzetno važno, za otvaranje novih radnih mjesta, što bi sve zajedno dalo značajan doprinos razvoju područja koje je od posebne državne skrbi i koje je itekako osjećalo i još osjeća posljedice Domovinskog rata.

Smatra da se RH treba strateški odrediti prema takvim novim energetskim potencijalima u koje nesumnjivo ulaze Slavonija i Baranja, odnosno Vukovarsko-srijemska županija. Treba analizirati regionalne

energetске potencijale, i oni svoje mjesto trebaju naći u Strategiji.

Smatra da treba uvesti ili razraditi sustav poticajnih mjera upravo za korištenje ovog obnovljivog izvora energije, kroz sustav poreznih olakšica ili povoljnijih uvjeta kreditiranja, te putem stipendiranja mladih stručnjaka koji bi se bavili geotermalnim izvorima energije.

Zauzeo se i za izgradnju geotermalnih elektrana.

Treba reći da Hrvatska prema istraživanjima posjeduje velike koncentracije termalne vode, koje su veće od europskog prosjeka, a u čemu posebice prednjači Slavonija i Baranja, odnosno Panonski bazen u kojemu temperatura termalne vode iznosi i do 120 stupnjeva Celzijusa.

Rekao je nekoliko riječi i o odnosu energetike i okoliša. Energetski sektor u Hrvatskoj postaje ili je već postao najodgovorniji za sveukupno stanje okoliša. Mnogi su mišljenja da najveći energetski subjekti u Hrvatskoj nemaju niti iskazuju potrebu za poticanjem održivog razvoja, kao što je navedeno u Strategiji zaštite okoliša.

"Tome se pridodaju ocjene da posjedujemo zastarjelu energetsku tehnologiju, i zastarjelu opremu i upravo ovakvo stanje stvari potvrđuje ocjenu da je potrebna brža privatizacija hrvatske elektroprivrede jer bez snažnijeg ulaganja i dotoka novih znanja i iskustava nije moguće brže rješavati između ostalog i probleme koji su vezani uz zaštitu okoliša", rekao je zastupnik.

Strategija - štiti nacionalnih interesa

Govorila je zastupnica **Dragica Zgrebec (SDP)**. Rekla je da je izrada i donošenje ovog dokumenta od izuzetne važnosti za ukupni razvitak Hrvatske. Ocjenjuje ga kvalitetnim, jer daje pregled postojećeg stanja energetskog sektora, ali i viziju njegovog razvoja, te potrebu za energentima.

Strategija uvažava sve dokumente vezane uz energetsko tržište EU, što je vrlo značajno jer je ulazak u EU jedan od prioritetnih ciljeva RH.

Strategija također prioritetno štiti nacionalne interese, odnosno u prvi plan stavlja temeljne interese RH i potrošača.

Razvoj energetskog sektora do 2030. godine temelji se na rastu

društvenog bruto proizvoda, po prosječnoj stopi od 5% godišnje, za što zastupnica misli da je zadovoljavajuće.

Strategijom je utvrđeno da su ciljevi energetskog razvitka povećanje efikasnosti, sigurna dobava i opskrba, diverzifikacija energenata i izvora, korištenje obnovljivih izvora energije, realne cijene, razvitak tržišta i poduzetništva te zaštita okoliša.

Za ostvarenje navedenih ciljeva u Strategiji se razrađuju tri scenarija: prvi kao klasične tehnologije bez zahtjevnih mjera države, drugi kao nove tehnologije i aktivne mjere države, te treći kao izrazito ekološki scenarij.

Potrebe za obnovljivim izvorima energije bit će značajne, želimo li Hrvatsku kao turističku državu koja će ponuditi očuvanu prirodu.

Zastupnica podržava provođenje scenarija broj dva, procjenjujući da u Hrvatskoj imamo dobre ljudske potencijale za prihvaćanje transfera novih tehnologija. Naravno, mišljenja je da će i treći scenarij u Hrvatskoj biti prihvatljiv i aktualan, iako danas imamo relativno očuvan okoliš. No, potrebe za obnovljivim izvorima energije će biti značajne želimo li Hrvatsku kao turističku državu koja će ponuditi očuvanu prirodu. U tom smislu, smatra zastupnica, prihvatljiv je program izlaska iz pogona postojećih termoelektrana i nuklearne elektrane Krško, ali smatra da treba u Strategiji utvrditi i budući odnos energetskih izvora, tj. koji će udio imati npr. ugljen ili nuklearna energija na kraju razdoblja koje Strategija obuhvaća, odnosno 2030. godine.

Što se tiče obnovljivih izvora energije mišljenja je da Hrvatska ima dobre potencijale za korištenje i sunčeve energije i energije vjetra i bioenergije, ali da upravo na ovom području treba definirati veću ulogu države da barem u početku stimulira njihovu proizvodnju i korištenje kroz subvencije ili porezne olakšice.

Podržava ideju o osnivanju Fonda zaštite okoliša i energetske efikasnosti koji bi možda kroz uvođenje tzv. ekološkog poreza mogao stimulirati i korištenje ovih drugih izvora energije.

Istaknula je činjenicu da u ovom vremenu velikog tehnološkog razvoja

i novih informatičkih tehnologija nije lako utvrditi potreban rast proizvodnje energije za tako dugo razdoblje.

Problem zastarjele tehnologije

Zastupnik **Miroslav Korenika (SDP)** rekao je da daje potporu Strategiji.

Osvrnuo se na dio Strategije koji se tiče prometa i ističe da mu je žao što predlagatelj nije naglasio i važnost plovinih puteva, već je govorio isključivo o značaju željeznice, i njene ekološke i energetske prihvatljivosti, s obzirom na to da je ona manje ekološki štetna, a troši manje energije za sam prijevoz. No, izuzetno je bitna i riječna plovidba kao i morski plovni putevi.

Govorio je i o efikasnosti sustava za korištenje energije, osvrnuvši se na problem Varteksa, koji zbog zastarjele tehnologije u određenim proizvodnjama ne može biti dovoljno konkurentan na vanjskim tržištima. Upravo zbog toga bi država trebala daleko više nego do sada poticati uvođenje efikasnijih modela.

Zalaže se i za davanje od države dodatnih povlastica za korištenje solarne energije, posebno u južnim predjelima Hrvatske. Nedovoljno se govori i o energiji iskorištavanja vjetra.

Tada je govorio zastupnik **Marijan Jurjević (SDP)**. Strategija mora voditi računa i o budućnosti, te isključiti onu vrstu nasilja koja bi dovela u pitanje sutrašnje pribavljenje energije. Podržava ideju za osnivanje fonda za zaštitu okoliša, to više što ona odaje namjeru onih koji su pisali Strategiju, da razmišljaju o tom problemu.

Govorio je o problemu hidroenergetskih objekata, prije svega na rijeci Cetini. Naime, na rijeci Cetini je pet hidroelektrana, i treba itekako povesti računa o zaštiti okoliša u tom području, i očuvanju biljnih i životinjskih staništa od nehumanog energetske iskorištavanja.

Zastupnik **Franjo Kučar (SDP)** osvrnuo se na ono što se zovu u ovoj Strategiji ciljevi. To su povećanje energetske efikasnosti, sigurna dobava i opskrba, diverzifikacija energenata izvora, korištenje obnovljivih izvora energije, realne cijene energije i razvitak energetskog tržišta i poduzetništva i zaštita okoliša. Prema podacima resornog ministarstva, danas je negdje 50% energije iz domaćih izvora. Kod ciljeva Strategije

nije rečeno hoće li se zadržati takav odnos ili se on mijenja na štetu domaće proizvodnje.

Osvrnuo se i na obnovljive izvore energije, koji postaju trend u svijetu i pokušavaju se maksimalno koristiti.

Govorila je zastupnica **Marijana Petir (HSS)**. Rekla je da je scenarij 1. predviđen ovom Strategijom apsolutno neprihvatljiv i bilo bi loše kada bismo morali živjeti u uvjetima koje on predlaže. Scenarij 2. je provediv, no željela je istaknuti da scenarij 3. nije nedostižan, već je za njegovu provedbu važno uložiti samo veće napore, a prije svega iskazati političku volju. Ona osobno podržava provedbu tog scenarija.

Rekla je da je neugodno iznenađena tezom koja se nalazi na str. 13, a odnosi se na pitanje supstituirajućeg energenta u termoelektranama, pri čemu se spominje ugljen i nuklearna energija. Podsjetila je da su stranke koalicije, koja je sada na vlasti, krajem 1999. godine potpisale Zelenu deklaraciju kojom su dale garanciju, između ostalog, napuštanja ugljena kao energenta u termoelektranama, te poticanja obnovljivih izvora energije. Shodno tome, zastupnica traži da se mogućnost supstitucije energenta s ugljenom i nuklearnom energijom briše iz ove Strategije. Također takva supstitucija nije prihvatljiva iz razloga potpisane Okvirne konvencije o klimi i Kyoto protokola.

"Bez obzira što je emisija stakleničkih plinova s područja Hrvatske vrlo malena, među najmanjima od zemalja koje pripadaju aneksu 1 Konvencije, treba reći da u određivanju emisije stakleničkih plinova Hrvatska ima problema, jer su pouzdani podaci neraspoloživi od osamostaljenja, praktički od 92. godine. Ispunjenje obveze iz Konvencije i Kyoto protokola za Hrvatsku će biti vrlo težak zadatak", smatra Petir.

Rekla je da u Hrvatskoj prioritetno treba provesti preustroj energetskog sektora i uvesti naknadu na emisiju CO₂. Tu je velika uloga obrazovanja, informiranja, izgradnja javne svijesti, te stalno sudjelovanje nevladinih udruga.

Vrlo je bitno povećati i interes bankarskog sektora za investiranje u projekt ublažavanja klimatskih promjena, a to će biti moguće jedino ako su jasni dugoročni ciljevi i poticaji koje će država primijeniti u njihovoj provedbi, te osigurana stabilnost energetskog tržišta.

Temeljni strateški zadatak energetike je osiguranje kvalitetne i sigurne opskrbe potrošača energijom,

Temeljni strateški zadatak energetike je osiguranje kvalitetne i sigurne opskrbe potrošača energijom, što uključuje mogućnost da potrošač izabere kvalitetniji i jeftiniji energent.

što uključuje mogućnost da potrošač izabere kvalitetniji i jeftiniji energent.

Programom Vlade treba postaviti za cilj povećanje energetske učinkovitosti, izvršiti diverzifikaciju energenata i izvora, poticati korištenje obnovljivih izvora energije, uspostaviti realne tržišne cijene električne energije, razvitak energetskog tržišta i poduzetništva te svakako voditi brigu o zaštiti okoliša.

Hrvatska ima relativno dobre tehničke preduvjete za uvođenje klimatskih i ekološki povoljnih tehnologija, istaknula je zastupnica.

Državni poticaji za obnovljive izvore energije

Važno je Strategijom predvidjeti poticaje za što veće uvođenje obnovljivih izvora energije, dakle korištenje energije vjetra, sunca, itd.

Govorio je tada zastupnik **Ivo Fabijanić (SDP)**. Osvrnuo se na nove izvore energije, konkretno, iskorištavanje energije vjetra. Podržava posebno scenarij 3.

Za sada na područjima priobalja i otoka predviđeno je 29 mikrolokacija za vjetroelektrane.

Rekao je da je scenarij 3. prihvatljiv za otočane, jer omogućuje energetske samostalnost, što omogućuje razvoj malog i srednjeg gospodarstva otvaranjem novih radnih mjesta.

Naglasio je da moramo biti svjesni da ne možemo istovremeno sačuvati djevičanstvo otoka i ići u njihov razvoj. "Ukoliko kroz slijedeće dvije godine počne s projektima i programima vjetroelektrana, Hrvatska može postati područje koje bi bilo centar jugoistočne Europe u izgradnji odnosno u proizvodnji one opreme koja je potrebna za izgradnju vjetroelektrana".

Zalaže se da se što prije počnu iskorištavati alternativni izvori energije, posebno energije vjetra.

Govorio je zastupnik **Miroslav Rožić (HSP)**.

Rekao je da je ova rasprava povezana sa zakonima o privatizaciji naših energetske divova INE i HEP-a.

Naglasio je da je predlagatelj Strategije Vlada, ali ju je zapravo izradio energetski institut "Hrvoje Požar".

"Nekakva normalna logika bi zapravo pretpostavljala da treba prvo donijeti Strategiju energetskog razvitka RH, a nakon toga se može krenuti u reformu energetskog sustava, a nakon što napravimo reformu onda pak može uslijediti privatizacija poduzeća koje imamo", rekao je zastupnik.

"Iz ovoga što je to jedan posve nelogičan slijed zapravo prioziilazi samo jedan jedini mogući zaključak, a taj je da to nisu odluke hrvatske vlade, nego da su to političke odluke, koje se donose po potrebi određenih međunarodnih institucija, pa onda idu ne logikom, ne od glave prema repu, nego idu kako dolaze zahtjevi izvana, i tako ih ovaj Visoki dom rješava, donoseći zakone i Strategije, pa ćemo eto Strategiju donijeti post festum, kada smo već prije toga i liberalizirali tržište i krenuli u privatizaciju i što je najvažnije napravili reformu energetskog sustava. Obrnuti redoslijed pokazuje da to i nije možda naša odluka jer ona nije logična, nego da se išlo upravo tim redoslijedom kako je to netko tražio, bez obzira da li je to MMF, bez obzira da li su to direktive EU. U svakom slučaju naravno da se čovjek mora tome protiviti", rekao je zastupnik Rožić.

Tada je predstavnik predlagatelja, gospoda **Maja Brinar**, zamjenica

ministra gospodarstva uzela riječ. Zahvalila je zastupnicima na konstruktivnoj raspravi i prijedlozima koje će pokušati ugraditi u Strategiju. Što se tiče simulacije stope gospodarskog rasta, tu se osciliralo i projiciralo s raznim stopama, međutim, stručnjaci su zaključili da bi neka prosječna stopa od 5% bila ona koja bi prema postojećim okolnostima bila najrealnija za razdoblje do 2030. godine, dakle, to je prosječna stopa na dulji period, rekla je zamjenica ministra.

Strategija se izrađivala dulji niz godina i apsolutno je da će ona biti predmetom svojevrstnih izmjena i promjena u tijeku razdoblja do 2030. godine. Treba uvažavati činjenicu da je ona izrađena za dva razdoblja, za prvo razdoblje kada RH nije još članica EU, i za drugo razdoblje u kojem će RH postati članicom EU. Ta dva razdoblja bitno će se razlikovati ponajprije s aspekta prodora novih tehnologija za proizvodnju i pretvorbu energije.

Cilj - europski standardi

Osvrnula se i na korištenje obnovljivih izvora energije, te rekla da bi i sami stručnjaci i svi mi bili vrlo zadovoljni ukoliko bismo mogli dostići standarde nordijskih zemalja upravo kada govorimo o mogućnostima korištenja solarne energije ili pak energije vjetra.

Slaže se s većinom zastupnika da je scenarij 2. optimalno rješenje za razvoj energije kao takve.

Strategija energetskog razvitka dakle uključuje potpunu reformu energetskog sektora i početak je tranzicijskog procesa s konačnim ciljem, izgradnjom energetskog sek-

tora sukladno europskim standardima.

"Radi toga mjere za realizaciju energetske politike imaju višestruku dimenziju i vrlo je važno da se cjelovito ostvaruju i po dinamici i po prioritetima. Mjere koje treba provesti moguće je svrstati u nekoliko kategorija".

Prve su zakonodavne, kao primjer toga navela je paket energetske zakona. Drugo je restrukturiranje i privatizacija, prvenstveno se to odnosi na energetske divove HEP i INU.

Tu su zatim ekonomske mjere, u skladu s prihvaćenim konceptom reformi energetskog sektora, a obuhvaćaju izgradnju tarifnih sustava, osnivanje posebnog fonda, izmjene i dopune zakona o porezima i carinama, te izmjene i dopune zakona za poticanje tehnološkog razvoja i malog poduzetništva.

Naposljetku, ne manje važne, tu su organizacijske te institucionalne, te vrlo važne obrazovne, informacijske, savjetodavne i promotivne mjere.

"Za kraj htjela bih reći da smo mi apsolutno svjesni činjenice da u ovoj Strategiji ne možemo riješiti neke probleme, već ih možemo identificirati", rekla je **Maja Brinar**.

Ovime je zaključena rasprava, i Prijedlog strategije dat je na glasanje.

Zastupnici Hrvatskog sabora prihvatili su većinom glasova Parcijalnu strategiju razvitka Republike Hrvatske, "Hrvatska u 21. stoljeću" - Strategija energetskog razvitka (73 glasa "za", 2 "protiv" i 18 "suzdržanih").

S.F.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O PRIVATIZACIJI HEP-a - HRVATSKE ELEKTROPRIVREDE D.D.; KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O PRIVATIZACIJI INE - INDUSTRIJE NAFTE D.D.

Podržani privatizacijski zakoni s ugrađenim kontrolnim mehanizmima

Hrvatski je sabor prihvatio predložene zakone kojima se uređuje pitanje provedbe privatizacije najznačajnijih tvrtki u Republici Hrvatskoj koje se bave proizvodnjom, transportom i prodajom energenata.

Objedinjena rasprava o oba zakonska prijedloga, obilovala je primjedbama oporbenih zastupnika koji su odbijali prihvatiti tekst zakona, unatoč priznanju nekih da je prijedlog poboljšán u odnosu na prvo čitanje - okončana je donošenjem zakona (većinom glasova) u koje su ugrađeni prihvaćeni amandmani Vlade na vlastiti tekst zakona i drugi sukladni amandmani.

Predlagatelju Vladi Republike Hrvatske, oporbeni su zastupnici prigovarali da je, u gospodarskom smislu temeljne zakone, uputila u proceduru u vrijeme vlastite krize, da nije pravo vrijeme za donošenje ovakvih zakona, te da su suprotni nacionalnim interesima.

Afirmativno gledište branjeno je ukazivanjem na potrebu priključivanja EU tržištu, potrebom osuvremenjivanja proizvodnje i smanjivanjem cijena energenata.

Zastupnici su uz zakone većinom glasova prihvatili i prijedlog klubova zastupnika da odluku o privatizaciji, modelu Jadranskog naftovoda i Plinacroa kao društava kapitala izdvojenih iz sustava INE, temeljem drugih propisa i odluka Vlade donese Hrvatski sabor.

Prihvaćen je i njihov prijedlog da se odgodi provedba zakona o privatizaciji INE dok Vlada ne dostavi Saboru procjenu njezine vrijednosti.

Uz donošenje Zakona o privatizaciji HEP-a koji je poboljšán amandmanima, zastupnici su zadužili Vladu (na prijedlog klubova) da na odgovarajući način izvijesti Sabor o svakom pravnom poslu društva HEP-a koja se odnosi na prodaju, odnosno zajedničko ulaganje čija vrijednost premašuje 3 posto imovine društva HEP-a.

O PRIJEDLOZIMA

O Prijedlogu zakona o privatizaciji HEP-a - Hrvatske elektroprivrede d.d. i o Prijedlogu zakona o privatizaciji INE - Industrije nafte d.d., detaljno smo pisali u 326. broju Izvješća Hrvatskog sabora, na stranicama, od 21. do 47. Zato ovom prilikom, donosimo naglaske iz izlaganja predstavnice predlagatelja, zamjenice ministra za gospodarstvo **Maje Brinar**. Ona je u svom uvodnom govoru sažela temeljne odredbe Konačnog prijedloga zakona u odnosu na prvo saborsko čitanje, kao i amandmane predlagatelja - Vlade Republike Hrvatske.

Govoreći prvo o privatizaciji INE, istaknula je da je riječ o vertikalno integriranoj kompaniji koja se bavi istraživanjem, proizvodnjom, preradom i prodajom nafte i plina. Upozorila je zatim da su pojedini dijelovi tvrtke, poput JANAFa i PLINACRO (transportni sustavi), izdvojeni iz procesa privatizacije temeljem odluke na sjednici Vlade Republike Hrvatske, i o njima će se odlučivati naknadno. Osvrnula se zatim i na pitanja o mogućoj zasebnoj prodaji naftonosnih polja. U ovom će se slučaju prodaji pristupiti kao sastavnom dijelu aktive, odnosno cjelokupne imovine poduzeća. Dodala je da se koncesijska prava mogu prodavati na određeni vremenski period, pa će se takva poslovna politika i ubuduće koristiti u praksi. Ukoliko koncesionar prekrši pravila i odredbe definirane Zakonom o dodjeli koncesija ova se prava mogu oduzeti. U odnosu na prvo čitanje, proširen je krug osoba zaposlenika i na bivše djelatnike INA grupe. Sedam posto dionica prenosi se bez naknade hrvatskim braniteljima i članovima njihove obitelji, a isti postotak prodaje se pod posebnim pogodnostima bivšim i sadašnjim zaposlenicima. Istaknula je da se najviše do 25% dionica plus jednu dionicu, prodaje strateškom

ulagaču, dok će se najmanje 15% dionica prodati putem javne ponude. Redosljed i dinamiku privatizacije, utvrdit će Vlada uz suglasnost Hrvatskog sabora. Ostavljene su i mogućnosti zamjene dionica kako se utvrđenim nerazmjerom knjigovodstvene i tržišne vrijednosti, ne bi štetilo interesima kompanije. Prihvaćene su i primjedbe izrečene u prvom čitanju kojima se predlaže da Republika Hrvatska zadrži izravno vlasništvo do najmanje 25% plus jednu dionicu, sve dok naša zemlja ne postane članicom Europske unije. Ostavljena je i mogućnost da se dio ili sav prihod od prodaje dionica uplati u samo društvo čime bi se financijski osnažilo gospodarstvo, kao i sama kompanija. Posebnim odredbama sadržanima u članku 7. predloženoga teksta, propisana je obveza Vlade da sa strateškim ulagačem dogovori mehanizam zaštite za posebnosti u društvu. Time bi se u najvećoj mogućoj mjeri jamčilo da društva koja čine INA grupu, neće davati poslovno uvjetovane otkaze, sukladno odredbama Zakona o radu, a za period od 3 godine. Ova se odredba dodatno razrađuje amandmanom predlagatelja.

Prijenos dionica na hrvatske branitelje, nastavila je predstavnica predlagatelja, bit će uređen posebnim propisom koji je u izradi. Objasnila je zatim i odredbe o prodaji dionica zaposlenicima, kao i prodaju koja će biti moguća temeljem javne ponude. Odgovarajući usput i na pojedine primjedbe o restriktivnosti, zamjenica ministra gospodarstva ocijenila je da se ne može govoriti o restrikciji kada se radi o zaštiti i kontrolnim instrumentima. Vlada mora imati kontrolne mehanizme jer se radi o privrednim subjektima koji su vitalno značajni za gospodarstvo Republike Hrvatske.

Uvažena je i korekcija koja se odnosi na treći stavak u članku 10., kojim se precizira da se pravo glasa ne može prenijeti na treće osobe.

Dakle, Vlada može sklopiti ugovor sa strateškim partnerom, ali on se ne bi mogao, korištenjem prava prenijeti na nekoga trećega, pojasnila je **Maja Brinar**. Konačnim prijedlogom zakona propisuje se i obveza periodičnog izvješćivanja Hrvatskog sabora o tijeku privatizacije. Pojasnila je zatim i amandmane predlagatelja koji se odnose na članak 4, stavak 4. Njima se propisuje da se prodaja dionica zaposlenima i ranije zaposlenima, obavlja nakon prve prodaje dionica u postupku javne ponude. Drugim je amandmanom predloženo da se u članku 11. dodaju novi stavci. Njima se propisuje osnivanje zajedničkog povjerenstva Vlade Republike Hrvatske, Uprave i sindikata kako bi se osigurao zajednički nadzor nad ostvarivanjem prava radnika u procesu restrukturiranja i privatizacije. Ujedno bi se izradio tekst socijalne klauzule kojom bi se uredio položaj radnika prilikom prodaje dionica strateškom ulagaču.

Na kraju je pojasnila i određene dileme koje su se pojavile u razgovorima oko bilance tvrtke, prilikom utvrđivanja početnog stanja. Kada se izlazi na burzu, pojasnila je predstavnicu predlagatelja, potrebno je prema usvojenim svjetskim normama izraditi tzv. početne bilance koje nisu porezno obvezujuće. Nakon ove napomene, nastavila je izlaganje odredbama koje govore o privatizaciji Hrvatske elektroprivrede (HEP).

I ovaj zakonski prijedlog podnijela je Vlada Republike Hrvatske težeći regulirati proizvodnju te prijenos i vođenje elektroenergetskog sustava, te distribuciju i opskrbu električnom energijom. Hrvatska se opredijelila za model otvorenog energetskog tržišta što predstavlja konačni cilj prema kojem će se energetsko tržište razvijati u budućnosti. Uz izgradnju ovoga modela, treba zakonski urediti i pitanja poput sigurnosti i daljnjeg razvoja sustava, pitanja javne usluge, ograničenja tržišta i odnose s kupcima. Otvaranjem procesa privatizacije, Vlada želi stimulirati gospodarski rast, osigurati razvoj, kao i transfer znanja i tehnologije, te otvoriti nova radna mjesta. Pojasnila je da je u ovom slučaju Vlada učinila jedan korak kako bi zaštitila opće interese. Primjerice, u potpunosti je odustala od izdvajanja pojedinih dijelova Hrvatske elektroprivrede iz privatizacije. Uvela je ujedno i klauzulu u kojoj se određuje da se u prvoj fazi privatizacije neće priva-

tizirati više od 51% kompanije. Konačnim prijedlogom zakona izmijenjen je članak 2. Prijedloga koji sada glasi: "Trgovačka društva osnovana sukladno odredbi članka 29. Zakona o tržištu električne energije i sve ostale dionice i udjeli u vlasništvu HEP d.d. u pojedinim trgovačkim društvima, neće se posebno privatizirati temeljem ovog Zakona. Tim dionicama i udjelima sukladno važećim propisima i ograničenjima iz ovog Zakona raspolaže HEP d.d".

Tvrtka ujedno mora zadržati isključivo vlasništvo u ovisnim društvima koja obavljaju djelatnosti prijenosa i distribucije električne energije, odnosno u svojem vlasništvu imaju prijenosnu i distributivnu mrežu, sve dok Republika Hrvatska ne postane članicom Europske unije. Propisuje se privatizacija HEP-a d.d. i ovlasti Vlade Republike Hrvatske, koja će zadržati 51% dionica, a prihodi postaju dijelom državnog proračuna. To se ne odnosi na dividende ostvarene od dionica koje se odredbama predloženog teksta prenose bez naknade. Uz osnivanje posebnog fonda za hrvatske branitelje, Vlada je ovlaštena da u tom postupku donosi odgovarajuće odluke. Privatizacijom se bez naknade prenosi 7% dionica hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji, kao i sadašnjim i bivšim zaposlenicima poduzeća.

I u ovom slučaju Vlada je ovlaštena da odgovarajućim odlukama uredi postupak prodaje dionica HEP-a, kategorijama zaposlenika i bivših zaposlenika. Javnom ponudom i posebnim pogodnostima, 15% vrijednosnica bit će dostupno i ostalim hrvatskim građanima, odnosno tržištu kapitala, sukladno tržišnim prilikama, a određeni broj dionica bit će izuzet za moguću naknadu bivšim vlasnicima.

Iz primjedbi istaknutih u prvom čitanju prihvaćen je i prijedlog da Republika Hrvatska zadrži izravno vlasništvo od najmanje 51% dionica HEP-a sve dok ne postane članicom Europske unije. Propisani su i određeni izuzeci od djelovanja Zakona o trgovačkim društvima, kako bi se Vladi omogućio određeni nadzor procesa privatizacije kao i prava koja proizlaze iz zlatne dionice. Ova odredba, kojom se proširuju određena dioničarska prava Republike Hrvatske, sadržana je u članku 8. Konačnog prijedloga zakona. Jasno je određeno da Vlada može sa strateškim

partnerom sklopiti ugovor o budućem načinu korištenja prava, kako bi se osigurao stabilan razvoj, upravljanje i poslovanje same kompanije. Dok je Republika Hrvatska vlasnikom 50% i više dionica, HEP samo uz Vladinu suglasnost može donositi odluke i sklapati pravne poslove koji se odnose na prodaju, i zajedničko ulaganje čija vrijednost prelazi vrijednost 3% imovine HEP d.d. Uz ovu odredbu, u Konačnom su prijedlogu utvrđene i druge mjere koje utvrđuju nadzor, jamstvo i pravo glasa u glavnoj skupštini društva, razmjerno broju dionica. Predviđeno je da Vlada i u ovom slučaju tromjesečno izvješćuje Hrvatski sabor o tijeku privatizacije.

Amandmani Vlade predstavljani su na primjeru privatizacije INE, naglasila je zamjenica ministra gospodarstva, dodajući da će se na njih osvrnuti i tijekom rasprave. S obzirom na drugačiji model privatizacije HEP-a, socijalna klauzula bit će ugrađena u planove ove tvrtke za slijedeće tri godine.

Zaključujući uvodno izlaganje, osvrnula se i na dinamiku ove privatizacije. Istaknula je da se na pripremi dva predložena zakona intenzivno radilo tijekom posljednje dvije godine, a prvo se pristupilo angažmanu privatizacijskih savjetnika. Ove poslove pratio je i paralelni nadzor nad fazama restrukturiranja i konkurencije ostalih kompanija, koje već djeluju u uvjetima liberaliziranog tržišta. Istaknula je da kompanije imaju potrebu investirati kako bi aktivirale svoje potencijale, tražeći ujedno i vlastitu poziciju na regionalnom tržištu. Ujedno se nastojalo zadovoljiti standardne vrijednosti u pogledu kvalitete proizvoda, kako bi se ojačao prodor na inozemna tržišta, te istovremeno osigurao stabilan i dugoročan broj zaposlenih, u svake od ove dvije kompanije.

AMANDMANI VLADE

Vlada je i sama uputila amandmane u kojima precizira pojedine predložene odredbe. Na Konačni prijedlog zakona o privatizaciji HEP-a, Vlada je predložila dva amandmana; na članak 3. i članak 9. Njima se, istaknuto je u obrazloženju, propisuje osnivanje zajedničkog Povjerenstva (Vlade Republike Hrvatske i sindikata), za nadzor ostvarivanja prava radnika u procesu restrukturiranja i

privatizacije, te izrada teksta socijalne klauzule kojim će se urediti pravni položaj radnika u poslovnim planovima društva za predstojeće tri poslovne godine, od dana donošenja ovog zakona.

I na Konačni prijedlog zakona o privatizaciji INE, Vlade je podnijela amandman kojim se mijenja članak 4. Ovim se amandmanom u rečenom članku, mijenja stavak 4. Ovaj potez, predlagatelj obrazlaže željom, da se uredi zaštita interesa malih dioničara, u ovom slučaju zaposlenika i bivših zaposlenih, u smislu zaštite vrijednosti dionica.

Predložili su i amandman na članak 11., kojim se za ostvarivanje prava radnika u procesu restrukturiranja i privatizacije osniva zajedničko povjerenstvo. Ovaj korak obrazlaže se pak preporukama Gospodarsko - socijalnog vijeća. Njime se propisuje osnivanje zajedničkog Povjerenstva (Vlade Republike Hrvatske i sindikata), za nadzor ostvarivanja prava radnika u procesu restrukturiranja i privatizacije te izrade teksta socijalne klauzule kojim će se urediti pravni položaj radnika u ugovorima o prodaji dionica.

RADNA TIJELA

O predloženom zakonskom tekstu raspravila su i radna tijela Sabora. Izvješće **Odbora za zakonodavstvo** predstavljeno je u opširnom izlaganju predsjednika Odbora, zastupnika **Josipa Leke**, kojim je i otvorena rasprava nakon izlaganja predstavnice predlagatelja. **Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu** proveo je objedinjenu raspravu o oba zakonska prijedloga. Prvo je saslušano uvodno izlaganje predstavnika predlagatelja koji je obrazložio razlike između rješenja sadržanih u Konačnom prijedlogu zakona o privatizaciji HEP - Hrvatske elektroprivrede d.d., u odnosu na prvo čitanje. U raspravi je ocijenjeno da je Konačni prijedlog zakona bitno izmijenjen i poboljšan u odnosu na Prijedlog zakona. Konstatirano je da je većina primjedbi i prijedloga Odbora iznesenih na Prijedlog zakona, prihvaćena i ugrađena u tekst Konačnog prijedloga zakona. Članovi Odbora podržali su predloženo rješenje prema kojem će Republika Hrvatska zadržati najmanje 51% dionica HEP d.d., sve do

ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju.

U odnosu na tekst Konačnog prijedloga zakona iznijete su primjedbe i prijedlozi na članak 3. Predloženo je da se u stavku 1., točki 3., precizira postotak dionica koje će se prodati zaposlenicima i ranije zaposlenim u HEP-u, te da se razmotri mogućnost prodaje svih dionica iz točaka 3. i 4. u postupku javne ponude.

Također je predloženo, da se u članku 8. kojim se uređuje zaštita interesa i sigurnosti Republike Hrvatske preispita opravdanost rješenja predloženim drugim stavkom. Podsjetimo, njime je utvrđeno da Vlada može s drugim dioničarima sklopiti ugovor o načinu korištenja prava glasa iz dionica HEP d.d. koji je vlasnik Republika Hrvatska i načinu korištenja prava. Predložili su i da se razmotri usklađenost članka 11. s člankom 3., stavkom 3. ovoga Zakona. Člankom 11. predloženo je da HEP d.d. može jednokratno, prije pokretanja ili za vrijeme provedbe bilo koje faze privatizacije po članku 3. stavku 1. ovoga Zakona izraditi početnu bilancu sa stanjem na dan pokretanja postupka privatizacije ili pojedine faze, sukladno odredbama članka 10. stavka 2. i članka 12. Zakona o računovodstvu.

Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru donošenje Zakona o privatizaciji HEP - Hrvatske elektroprivrede d.d.

Odbor je raspravio i Konačni prijedlog zakona o privatizaciji INA - Industrija nafte d.d. imajući na raspolaganju amandmane predlagatelja, te mišljenje sindikata i Komore o ovom aktu. I u ovom su slučaju podržali predloženo rješenje temeljem kojega će Republika Hrvatska zadržati određeni broj dionica, sve do ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju. Na tekst Konačnog prijedloga zakona iznijete su primjedbe i prijedlozi na četvrti članak. Predložili su da se precizno definira postotak dionica koje će se prodati zaposlenicima i ranije zaposlenim u društvima koja čine INA grupu, te da se razmotri mogućnost prodaje u postupku javne ponude svih dionica iz točaka 4. i 5.

Predloženo je preciziranje članka 6., tako da se u 7. stavku razmotri mogućnost brisanja riječi: "u najvećoj mogućoj mjeri". Također je predloženo da se u članku 10. preispita

opravdanost rješenja predloženih u stavku 3. Prema navedenom stavku, "Vlada može sa strateškim ulagačem sklopiti ugovor o načinu korištenja prava glasa iz dionica INA d.d. kojih je vlasnik Republika Hrvatska i načinu korištenja prava iz stavaka 1. i 2. ovoga članka."

Na kraju su predložili i da se preispita usklađenost članka 13. s člankom 4. stavkom 3. ovoga Zakona. Prema odredbama sadržanima u članku 13. "INA d.d. može jednokratno, prije pokretanja ili za vrijeme provedbe bilo koje faze privatizacije po članku 4. stavku 1. ovoga Zakona, izraditi početnu bilancu sa stanjem na dan pokretanja postupka privatizacije ili pojedine faze, sukladno odredbama članka 10. stavka 2. i članka 12. Zakona o računovodstvu."

Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru donošenje Zakona o privatizaciji INA - Industrija nafte d.d.

RASPRAVA

Nakon uvodnog objašnjenja predlagateljice, riječ je u ime **Odbora za zakonodavstvo** dobio i njegov predsjednik, zastupnik **Josip Leko**. Podsjetio je da je Odbor podupro donošenje Konačnog prijedloga zakona o privatizaciji INA - Industrija nafte d.d. Radi otklanjanja mogućih dvojbi i zbog preglednosti odnosa koji se uređuju ovim Zakonom, predloženo je da se preispitaju pojedina rješenja. U odnosu na tekst Konačnog prijedloga potrebno je doraditi odredbu u članku 1., jer se ne radi o stopostotnoj privatizaciji INE ovim Zakonom. Naime, sukladno članku 14. posebnim Zakonom će se propisati prodaja najmanje 25% plus jedna dionica INE.

Potrebno je preispitati i precizirati pojedina predložena rješenja.

Treba preispitati rješenje i u odnosu na članak 2. i doraditi izričaj. Radi se o dioničkom društvu koje je povezano s drugim društvima, pri čemu u odnosu na članak 3., nije razvidno radi li se samo o drugim društvima kapitala kao ovisnim društvima. U članku 3., potrebno je doraditi odredbu, jer nije razvidno koji dio, odnosno koje dionice INE, se

privatiziraju temeljem ovoga Zakona. Naime, nije razvidno o kakvoj se drugoj privatizaciji radi, ako se ova koja se provodi na temelju ovoga Zakona određuje kao posebna, napomenuo je zastupnik Leko. Dodao je i da je druga rečenica ovoga članka nedovoljno razvidna.

Potrebno je doraditi izričaj i u članku 4. u dijelu gdje se navodi da se "potreban broj dionica", treba izdvojiti za naknadu bivšim vlasnicima. Potrebno je pojasniti i odredbu kojom se utvrđuje vlasništvo Republike Hrvatske nad 25% plus 1 dionice do prijema u Europsku uniju. Potrebno je preispitati i opstojnost odredbe stavka 6. u članku 6. Nije razvidno na privatizaciju kojih dionica se odnosi rečeni stavak, a potrebno je i izričaj oko sklapanja ugovora uskladiti s izričajem zaključivanja ugovora, sadržanog u stavku 1.

Primjedba je upućena i na tekst članka 7., ukazujući da se treba preispitati opstojnost stavka 2. ovoga članka, jer je primjereno da predloženo rješenje bude sadržajem posebnog zakona kojim će se osnovati fond. U članku 10. potrebno je preispitati rješenje iz odredbe stavka 2., na način da ostane obveza Vlade za davanje suglasnosti, a ne da Vlada sama odlučuje hoće li se obvezati samu sebe na davanje suglasnosti ili ne. U odnosu na stavak 3. valja preispitati opstojnost predloženog rješenja, dakle o osnovanosti da se zakonom propisuje mogućnost zaključivanja ugovora o načinu korištenja prava glasa iz dionica i načinu korištenja prava koja su utvrđena stavcima 1. i 2. ovoga članka. Nadalje, u stavku 4. sukladno odredbi stavka 2. članka 4., trebao bi stajati iznos od 25% plus 1 dionica. Također se predlaže izostavljanje početnog dijela odredbe, tako da bi ostala zabrana prema kojoj nitko ne bi mogao steći dionice u iznosu većim od 10% temeljnog kapitala. Rješenje je upitno i glede odobrenja Vlade, ali i u odnosu na članak 14. U stavku 5., sukladno primjedbi na stavak 4., te rješenju iz članka 12., početni dio odredbe trebao bi glasiti; da dok je Republika Hrvatska vlasnik 25% plus 1 dionica ili više...

Glede odredbe stavka 6., postavlja se pitanje tko može pokrenuti postupak likvidacije nad INA-om, dok je Republika Hrvatska vlasnik 25% plus 1 dionica, čija će se prodaja urediti naknadno posebnim zakonom, kao i pitanje roka do kada vrijedi

pravo prvokupa, te zašto pravo prvokupa ne vrijedi u svakom slučaju daljnje prodaje.

Potrebno je i jezično doraditi stavak 2. u članku 11., jer ako se podnosi izvješće tada se radi o izvješćivanju. Također se očekuje odgovor radi čega ne postoji obveza izvješćivanja Hrvatskog sabora glede privatizacije dionica koje čine razliku od 25% plus 1 dionica i 33% i više dionica INE.

U članku 12. potrebno je preispitati opstojnost dijela odredbe iza zarez, jer ovim se Zakonom nijednom odredbom ne povjerava Hrvatskom saboru bilo koje pravo, već se člankom 12. određuje da će se posebnim zakonom propisati postupak i način prodaje 25% plus 1 dionica, a pravo donošenja zakona se ne povjerava nijednim, uključujući i ovim zakonom, već je isključivo utvrđeno Ustavom Republike Hrvatske. U članku 13., potrebno je sukladno primjedbi na članak 4., doraditi izričaj. Iznijeti su i prijedlozi da se preispitaju pojedini amandmani predlagatelja. Ukazano je da amandmanom kojim se dopunjavaju odredbe članka 11. poglavito na dodatni stavak 4, nije razvidno tko donosi, odnosno utvrđuje socijalnu klauzulu, jer za sadržaj zakonske odredbe nije pravno relevantno tko će izraditi tekst socijalne klauzule, već tko ju donosi. Osim toga nije razvidno "o kojem ili na koji pravni položaj radnika će se odnositi socijalna klauzula", upozorio je zastupnik Leko.

Govoreći o Konačnom prijedlogu zakona o privatizaciji HEP - Hrvatske elektroprivrede d.d., istaknuo je da Odbor podupire donošenje ovoga Zakona, ali i predlaže predlagatelju da preispita pojedina rješenja.

Na prvom je mjestu naveo odredbu u članku 1. Predložio je njegovu doradu, jer se ne radi o stopostotnoj privatizaciji HEP-a ovim Zakonom. Naime, sukladno članku 12. posebnim zakonom propisat će se prodaja najmanje 51% dionica HEP-a. Potrebno je doraditi izričaj u članku 2. predloženoga teksta, jer nije razvidno da li se u okviru vlasništva Republike Hrvatske nad 51% dionica, odnosi na vlasništvo ovisnih društava koja obavljaju djelatnost prijenosa i distribucije električne energije. Potrebno je urediti izričaj i u stavku 1, točki 4. članka 3, te preispitati opstojnost odredbe stavka 2. u petom članku ovoga Zakona. Predloženo je da se preispitaju odredbe sadržane u članku 8. U stavku 1, ovoga članka

sukladno odredbi stavka 2. članka 3. trebao bi stajati iznos od 51%. U odnosu na stavak 2, valja preispitati opstojnost predloženog rješenja, dakle o osnovanosti da se zakonom propisuje mogućnost zaključivanja ugovora o načinu korištenja prava glasa iz dionica i načinu korištenja prava utvrđena stavkom 1. ovoga članka. U odnosu na stavak 3, predlaže se izostavljanje dijela odredbe, tako da bi ostala zabrana prema kojoj nitko ne bi mogao steći dionice u iznosu većim od 10% temeljnog kapitala. U stavku 4, sukladno primjedbi na stavke 1. i 3, te rješenju iz članka 12, početni dio odredbe trebao bi glasiti: da dok je Republika Hrvatska vlasnik 51% ili više...

Glede odredbe stavka 5, postavlja se pitanje tko može pokrenuti postupak likvidacije nad HEP-om, dok je Republika Hrvatska vlasnik 51% dionica, čija će se prodaja urediti naknadno, posebnim zakonom, kao i pitanje roka do kada vrijedi pravo prvokupa, te zašto pravo prvokupa ne vrijedi u svakom slučaju daljnje prodaje. Istodobno, riječ sklopiti valja zamijeniti riječju zaključiti, napomenuo je zastupnik Leko, citirajući izvješće Odbora za zakonodavstvo. Potrebno je i jezično doraditi stavak 1. u članku 9, te preispitati opstojnost dijela odredbe u članku 10, gdje se govori o postupku i načinu prodaje daljnjih 51% dionica.

Odbor je razmotrio i amandmane Vlade Republike Hrvatske, te ukazao na amandman kojim se dopunjuju odredbe članka 9, poglavito na dodatni stavak 4. Iz njega nije razvidno tko donosi, odnosno utvrđuje socijalnu klauzulu i na koji pravni položaj radnika se odnosi. Ujedno se ne utvrđuje kakve je pravne naravi socijalna klauzula, te s kojom pravnom snagom ona postaje obveza društvima da je ugrade kao obvezni sadržaj svojih poslovnih planova. Pored toga, za sadržaj zakonske odredbe nije pravno relevantno tko će izraditi tekst klauzule, već tko je donosi. Isto tako, zaključio je predsjednik Odbora za zakonodavstvo, nije pravno relevantan dan donošenja Zakona, već dan njegova stupanja na snagu.

Ne treba žuriti s prodajom

Zatim je riječ dobio zastupnik **Damir Kajin** koji je govorio u ime Kluba zastupnika IDS-a. Dovodeći u

pitanje nužnost privatizacije ove dvije kompanije za Republiku Hrvatsku, izdvojio je podatak da se Konačnim prijedlogom sugerira da je moguće dio novca ostvarenog privatizacijom unijeti u grupu INE, odnosno HEP-a. Smatra da ne bi trebalo žuriti s prodajom, ukoliko se ne nalazimo u proračunskoj neizvjesnosti. Ocijenio je istovremeno, da se odnosi Republike Hrvatske sa MMF-om,

Ne bi trebalo žuriti s privatizacijom dviju najvažnijih kompanija, jer je proizvodnja i prodaja energije od osobitog značaja za potrošače, ali i za Republiku Hrvatsku.

praktički ocjenjuju temeljem realizacije rečenih zakonskih prijedloga. Izrazio je zadovoljstvo što je u konačne prijedloge ugrađena svojevrsna socijalna klauzula, vezano za uvjetovane otkaze za vrijeme od 3 godine. Upozorio je, međutim, da nisu poznate vrijednosti ovih trgovačkih društava, napominjući da procjene vrijednosti INE variraju od 751 milijun, do 1,9 milijardi USA dolara. Dodao je da mali dioničari i dalje plaćaju nominalnu vrijednost dionica, dok će novi vlasnici imati znatne pogodnosti. Imajući na umu sadašnje i bivše zaposlenike u ovim tvrtkama, zastupnik je napomenuo da se širi krug stjecatelja dionica, ali ostaje ista masa od 7%. Smatra da bi bilo najbolje da država u INI zadrži 50% plus jednu dionicu, i da se ne lišava preko noći vrijednoga sustava. Ukoliko ne prođe ovaj prijedlog država bi trebala zauvijek zadržati 25% dionica, a ne samo dok ne postane članicom Europske unije.

Smatra da se temeljna dilema ne odnosi na samu prodaju, već, što Hrvatska u ovom trenutku opće globalizacije, može uopće sačuvati za sebe. Upozorio je i na nedosljednosti koje je uočio prilikom prodaje bankarskih kuća strancima, ocjenjujući da se nesolidnim poslovanjem mogu ugroziti štetiše banaka. Naveo je ujedno da ne dovodi u pitanje privatizaciju hotelskih kuća, ali ne bi trebalo privatizirati i prostor morske obale. Smatra da bi se prihodi od privatizacije trebali ulagati za razvojne programe, dok bi svakako trebalo izbjegavati porast javne potrošnje temeljem ovih izvora.

Rezimirajući navedene slabosti u procesu privatizacije, uključujući i predstojeću, zastupnik Kajin naveo je da neće glasovati za predloženi zakonski tekst. Izrazio je očekivanje da će se privatizacija JANAFa, koji se posljednjim amandmanom izdvaja iz sustava, moći pratiti kroz raspravu u Hrvatskom saboru. Predložio je na kraju da se o rečenim zakonskim prijedlozima provede treće čitanje.

Osigurati dobru poziciju i na regionalnom tržištu

Zastupnica **Dragica Zgrebec** govorila je u ime Kluba zastupnika SDP-a. Najavila je da će Klub podržati donošenje zakona o privatizaciji INE i HEP-a, jer ocjenjuje da će se time ostvariti dugoročni ciljevi rasta i daljnjeg razvitka, kao i mogućnost transfera znanja i tehnologija. Donošenjem paketa tzv. energetske zakona, opredijelili smo se i za otvorenost prilikom investiranja, a privatizacija pruža šansu najjačim hrvatskim kompanijama da zadrže vodeću poziciju na domaćem, a u budućnosti i na regionalnom tržištu. Usvajaju se rješenja koja su utemeljena na Energetskoj povelji i uputama Europske unije o liberalizaciji tržišta električne energije, napomenula je zastupnica Zgrebec. Time se stvaraju pretpostavke za uključivanje i našeg energetskeg sustava u elektroenergetske sustave tržišta zemalja EU.

Privatizacija pruža priliku najjačim hrvatskim kompanijama da zadrže vodeću poziciju na domaćem, a u budućnosti i na regionalnom tržištu.

Smatra da nisu utemeljeni prigovori o žurbi, jer već dulje vrijeme traje proces restrukturiranja i početak privatizacije u INI i HEP-u. Podsjetila je zatim na kronologiju ovih radnji u nedavnoj prošlosti, te ocijenila da je posrijedi kontinuirani posao koji se vodio gotovo 12 godina. Ocijenila je da se neće odmah pristupiti prodaji, već će se težiti tržišnom testiranju vrijednosti navedenih kompanija. Na kraju je ocijenila da je najveći dio primjedbi iznijetih u raspravi uvažen, pa će i zbog navedenih razloga podržati predloženi zakonski tekst.

Prihvaćena je i sugestija Kluba kojom se definira većinsko vlasništvo, odnosno kontrolni paket koji će Republika Hrvatska držati sve do ulaska u Europsku uniju. Predložila je zatim da se članak 4. definira novim stavkom. Prema njemu bi Hrvatski sabor trebao dati suglasnost na odluku Vlade o redoslijedu i dinamici privatizacije. Time bi se kroz najviše zakonodavno tijelo vršio nadzor kojom će se dinamikom i redoslijedom vršiti privatizacija u ove dvije kompanije. Govorila je zatim i o udjelima dionica za zaposlene i bivše zaposlenike, dodajući da je prihvaćena i primjedba o potrebi unošenja socijalne klauzule u predloženi zakonski tekst. Napomenula je da ovaj institut nije nepoznat u praksi drugih zemalja i predstavlja obvezu budućeg vlasnika prema zaposlenima. Ocijenila je ujedno, da bi temeljne elemente socijalne klauzule trebalo ugraditi i u tekst kojim se definira radni status i prava zaposlenika koji iz stare, prelaze u novu tvrtku. Drugim riječima, Zakonom bi trebalo utvrditi minimum zaštite radnih prava zaposlenicima, a moguća viša razina utvrdila bi se pregovorima zainteresiranih grupa. Procjenjujući da je najveći dio iznijetih primjedbi usvojen, članovi Kluba zastupnika SDP-a, glasat će za donošenje predloženih zakona, ponovila je zastupnica Zgrebec.

Nije pribavljena službena procjena vrijednosti kompanija

Zastupnik dr.sc. **Tonči Tadić** prenio je razmišljanja i stavove Kluba zastupnika HSP-HKDU-a. Ocijenio je cjelokupnu proceduru previše uzurbanom, ističući da se raspravlja o privatizaciji INE, a da nije pribavljena službena procjena vrijednosti zatražena zaključkom navedenih Klubova zastupnika prilikom prvog čitanja ovih zakonskih prijedloga. Procjena vrijednosti trebala je svakako biti obavljena, makar temeljem procjene konzultantske kuće. I on je spominjao procjene koje se kreću između 1,2 i 1,9 milijardi dolara. Ovi podaci svakako predstavljaju imperativ, jer se oko dioničkih udjela spominju postoci koje bi trebali dobiti zaposlenici, odnosno hrvatski branitelji, upozorio je zastupnik. Ocijenio je da se izuzimanje JANAFa od privatizacije, treba promatrati u svjetlu ambicija pojedinih stranih kompanija,

koje žele da nafta iz Omišlja potekne do Rusije. Smatra da su se pritisci na male privatne naftne tvrtke u Hrvatskoj poduzimali, kako bi INA stekla što bolju kontrolu tržišta. Govoreći o motivima ove užurbane prodaje, zastupnik Tadić procijenio je, da nije posrijedi proračunska potreba za dodatnim prihodima, već nepotrebna obveza koju je Vlada Republike Hrvatske preuzela pred institucijom MMF-a. Upozorio je da u predloženom zakonskom tekstu nije navedena obveza ulaganja strateškog ulagatelja u modernizaciju sustava, niti se definiraju kontrolni mehanizmi u upravljanju privatiziranom INA-om. O privatizaciji i njenom tijeku, treba odlučivati Hrvatski sabor, upozorio je zastupnik dodajući da mu je to sve skupa netransparentno i slično modelu privatizacije Hrvatskih telekomunikacija.

Upozorio je na značaj i važnost INE za energetske neovisnost Republike Hrvatske, navodeći da su pojedine države dolazile u krizna stanja zbog energetske probleme i ovisnosti. Ocijenio je da bi Vlada trebala obavijestiti javnost, prijeti li nakon privatizacije porast cijena energenata.

Zbog navedenih slabosti i nedorečenosti, Klub je podnio zaključak o moratoriju na ovakve privatizacije, sve do stabilizacije ove, ili izbora nove Vlade, koja će provesti privatizaciju. Zbog navedenih razloga ne mogu se podržati prijedlozi zakona o privatizaciji, zaključio je zastupnik Tadić.

Prijeti li poskupljenje cijena?

Zastupnik mr.sc. **Miroslav Rožić (HSP)** nadopunio je i precizirao iznijete primjedbe. Nisu kaže, uspjeli proniknuti u istinske razloge zbog kojih Vlada želi provesti predloženu privatizaciju. Tražeći ove motive i u riječima predstavnice predlagatelja, zastupnik je ocijenio da se uopće ne

Treba voditi računa da se izbjegn timergetski problemi i poskupljenja koja su rezultirala kolapsom cijeloga sustava, poput nedavnog u Kaliforniji.

razgovara o suštinskim motivima za privatizaciju INE i HEP-a. Upozorio je na sve opasnosti, ukoliko se tržište potpuno otvori svim rizicima bez potrebnih zaštitnih mehanizama.

Ocijenio je da Vlada Republike Hrvatske nema nikakvih iskustava s modelom otvorenog tržišta, ukazujući energetske kolaps koji je nedavno zadesio Los Angeles i njegove stanovnike. Podsjećajući na rezultate nezavisnih istraživanja, zastupnik je istaknuo da se čak 55% ispitanika u Republici Hrvatskoj protivi iznijetom modelu privatizacije, a čak 20% uopće nema pojma što Vlada predlaže ovim mjerama.

Izlaganje je zaključio ocjenom da će nakon provedene privatizacije, svi energenti u Hrvatskoj značajno poskupjeti.

Za ispravak se javio zastupnik **Miroslav Korenika (SDP)**. Ocijenio je da je zastupnik Tadić netočno naveo i konstatirao pojedine tvrdnje. Nije poznato na temelju kojih ocjena tvrdi, da je u pitanje došla stabilnost, odnosno nestabilnost Vlade. Ocijenio je ujedno da su pojedine njegove ocjene oko privatizacije INE i HEP-a, bile u opreci sa stavovima koje je prezentirao zastupnik Rožić.

Predstavnica predlagatelja **Maja Brinar**, ponovno je zatražila riječ kako bi se osvrnula i odgovorila na pojedine primjedbe iznijete tijekom dosadašnje rasprave. Podsjetila je da se Republika Hrvatska od 1990. godine opredijelila za tržišno gospodarstvo i privatni kapital. To su jednostavni razlozi i odgovor na postavljene dileme i pitanja o svrsishodnosti privatizacije. Složila se da je potrebno razgovarati o načinu i modelu privatizacije, protiveći se zaustavljanju ovoga procesa kojim bi Hrvatska ponovno postala izolirani otok. Kompanije trebaju pristupiti tržišnoj utakmici, a svi sudionici moraju se pripremiti za sustav konkurentnosti.

Pravu vrijednost pokazat će tržište

Odbacila je katastrofične najave o poskupljenju energenata nakon privatizacije kao neutemeljene, podsjećajući da svugdje postoji tijelo koje se brine o tržišnoj ekonomiji. Dodala je da već duži niz godina i INA i HEP imaju međunarodne revizore i poznate su knjigovodstvene vrijednosti imovine i iznos temeljnog kapitala. Koja je njihova tržišna vrijednost, pokazat će tržište, jer je to njegov temeljni princip rada i djelovanja. Spominjući tri temeljne metode procjene vrijednosti, ukazala je i na

određene specifičnosti zbog kojih iznosi vrijednosti procijenjenih tvrtki nerijetko osciliraju. Deregulacijom tržišta naftnih derivata, INE je iz gubitaka pretvorena u profitabilnu kompaniju koja na zdravoj ekonomskoj osnovi može temeljiti svoj daljnji razvoj. Kod JANAF-a je pak radilo o usklađivanju knjigovodstvene vrijednosti međunarodnim računovodstvenim standardima. Tržišnu vrijednost ovoga sustava također će odrediti tržište, zaključila je Maja Brinar.

Uslijedili su ispravci netočnog navoda, a prvi se za riječ javio zastupnik Tonči Tadić. Upozorio je da primjerice, Irska i Slovenija nisu privatizirale svoja javna poduzeća. Sloboda tržišta pokazala je i određene negativne refleksije, upozorio je zastupnik, ukazujući na slom energetske sustava u Kaliforniji. Zamjerio je što nije dostavljena procjena vrijednosti INE, usprkos zaključcima koje je donio Hrvatski sabor.

Za ispravak se javio i zastupnik **Ivan Šuker (HDZ)** koji je podsjetio na kretanje cijena naftnih derivata u posljednje dvije godine, upozoravajući na njihov evidentan rast. Nisu mu jasni motivi zbog kojih je promijenjena zakonska odredba koja je navodila da se poslovno knjigovodstvo mora voditi prema međunarodnim računovodstvenim standardima. Sada se priča da je cijena JANAF-a smanjena samo zbog toga što nije izrađena temeljem ovih vrijednosti. Podsjetio je na odredbe starog Zakona o porezu na dobit, pitajući predstavnicu predlagatelja zašto nije pustila na tržište JANAF, sukladno postojećoj i neispravljenoj knjigovodstvenoj vrijednosti.

Nakon toga, govoreći u ime Kluba zastupnika HSLS-a, riječ je dobio zastupnik **Mladen Godek**. Podržao je donošenje predloženog zakonskog teksta, ali i ukazao da postoje određene razlike između predloženih tekstova. Smatra da nisu utemeljene primjedbe o pritiscima MMF-a, jer proces prilagodbe i privatizacije traje praktički od 1990. godine. Pozdravio je odredbu kojom Hrvatska zadržava određeni paket dionica sve do punopravnog članstva u Europskoj uniji, kao i odredbu kojom se od privatizacije izuzima distribucija i prijenos električne energije. Ocijenio je da je predlagatelj posebnu pozornost posvetio zaštiti interesa zaposlenih putem povlaštenog sustava kupnje dionica. Smatra da je u ovom slučaju riječ o značajnoj zakonskoj

moralnoj i etičkoj komponenti. Predloženi sustav nadzora i kontrole etapa privatizacije u Hrvatskom saboru, predstavlja najbolje jamstvo da se u ovom slučaju neće tolerirati nepravilnosti i pogreške. Ocijenio je da bi Hrvatski fond za privatizaciju trebao preuzeti poslove oko dodjele 7% dionica hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji. Predložio je i preciziranje pojedinih izričaja u odredbama članaka 9. i 10, tražeći usvajanje nototehnički ispravnijih formulacija.

Zaključio je izlaganje, konstatacijom da će Klub zastupnika HSLŠ-a podržati ove zakone, nadajući se ujedno usvajanju podnijetih amandmana i primjedbi, budući da se njima nastoji podići kvaliteta predloženih rješenja.

Zbrka u naslovu

Dorica Nikolić (HSLŠ) je primijetila kako se samim nazivom zakona stvara zbrka, pa da bi trebalo precizirati da se prodaje 75 posto portfelja dionica INE.

Ni u samom zakonskom rješenju, u člancima 2. i 3. nije razvidno što se zapravo privatizira, dok formulacija u članku 3. navodi na zaključak da se privatizira cijela INA, a to podrazumijeva i INA grupu.

Osim upozorenja na ovaj propust, Klub je zatražio da se zakonom predvidi postojanje kontrolnog mehanizma u slučaju prodaje strateškom ulagatelju, a to bi bio Sabor. Takvu odredbu trebalo bi ugraditi u točku 3. stavka 1. članka 4., rekla je, napomenuvši kako ovaj prijedlog proizlazi iz procjene da je INA nacionalna tvrtka koja pokriva trećinu hrvatskog gospodarstva, te je i odabir strateškog ulagatelja važna odluka koja ne bi smjela mimoći Sabor. Posebno je to važno nakon loših iskustava s privatizacijom HT-a. Izostane li to, upozorava, strateški bi partner mogao određivati politiku i strategiju ukupnog gospodarskog procesa, a ne samo INE.

Osim toga, zakonodavac treba precizirati da će se iz preostalog dijela dionica izuzeti potreban broj dionica za naknadu bivšim zaposlenicima.

Rješenje u stavku 3. članka 10. trebalo bi preformulirati, rekla je, jer kako je sročeno, nije razvidno koji je interes Vlade da jača poziciju strateškog partnera.

Uz danu mogućnost da Vlada odlučuje o tome da strateški ulagatelj

dio ili sve dionice stiče upisom novih dionica valja naglasiti da se povećanje temeljnog kapitala ne može postići unošenjem vlastite imovine nego samo uz novo investiranje. Takvom bi se mjerom sačuvala postojeća radna mjesta, povećao broj novih, a cijene derivata ne bi porasle jer bi se bolje poslovalo, rekla je.

Što se tiče prihvatljivog prijedloga o 7 posto dionica predviđenih za branitelje i članove njihovih obitelji u Klubu ne vide da bi Fond za to bio pravo rješenje.

Za ispravak netočnog navoda javio se **Ante Beljo (HDZ)** tvrdeći da nisu istinite riječi gospodina Godeka da privatizacija INE i HEP-a nema veze s pritisicima MMF-a. Svima je poznato, rekao je, da su ovih dana potpredsjednik Vlade Slavko Linić i ministar financija Mate Crkvenac "pred vratima MMF-a jer se očekuje da u Saboru bude izglasana privatizacija", a u ovom obliku - naglasio je - ona je poklon stranom ulagaču.

Nadalje, prema riječima gospodina Godeka distribucija ostaje u hrvatskim rukama, što znači da će proizvodnja energije biti dana strancima. Nameće se zato pitanje - tko će zapravo odlučivati o dostavi energije i cijeni koju će u krajnjem slučaju plaćati hrvatski potrošači.

Imperativno donošenje zakona

Vesna Škare-Ožbolt (DC) je konstatala da je Vlada predložila dva zakona koji u osnovi sadrže ista rješenja i reguliraju jednaku buduću poziciju države, s jedinom razlikom što su kompanije u različitim fazama privatizacije.

Ujedno je izrazila žaljenje što ovoj raspravi nije prethodila rasprava o MMF-u nakon koje bi se vidjelo da je Vladin jedini cilj - provesti potpisano s MMF-om. Naime, u tim su dokumentima navedeni mjere i rokovi za to provođenje - koliko ljudi i do kojeg roka otpustiti, kolike su restrikcije i do kada se moraju provesti.

U tome je razlog, tvrdi ona, što Sabor, mehanizmom većine, imperativno donosi važne zakone, a sada bi trebalo požuriti zbog sastanka predstavnika Vlade i MMF-a koji se upravo održava u Washingtonu.

Podsjetila je ujedno na traženje da se provede prethodna rasprava o paketu privatizacijskih zakona, u kojoj bi sudjelovali socijalni partneri i stručnjaci iz ovog područja s težnjom da u prvom planu bude zaštita nacio-

nalnih i ekonomskih interesa a ne interes pojedinih lobija (kako se pisalo u tisku).

Naglašavajući kako se ne protivi reformi energetskega sektora i liberalizaciji energetskega tržišta, upozorila je na stav uvaženog stručnjaka s područja nafte i plina, prema kojem je u neizbježnoj globalizaciji, bitan izbor modela kojim će se - zaštititi nacionalni, gospodarski i energetskegi interesi te postići optimum između potpune liberalizacije, koja se nameće i kontrolirane koja je u interesu države.

Po sudu zastupnice - umjesto modela kojim bi se stimulirao rast, osigurao razvoj, omogućio transfer znanja i tehnologija i otvorila nova radna mjesta, predlaže se zakon kojim se zadovoljava obveza iz stand by aranžmana, u kojem nema kvalitetne zaštite interesa potrošača i zaposlenika, je to područje Vlada ublažila svojim amandmanima.

Radi "spašavanja" dogovora s MMF-om, rekla je, postiže se "nategnut" dogovor sa socijalnim partnerima, a u međuvremenu donose mjere i zadire u vrijednosti temeljnog kapitala INE (najprije 7. ožujka Vlada donosi odluku kojom se, radi nastavka priprema privatizacije, INI oduzima 71 milijun dolara duga INE prema Londonskom i Pariškom klubu, a onda skupština Jadranskog naftovoda 12. ožujka smanjuje vrijednost temeljnog kapitala sa 870 milijuna kuna).

Nameće se pitanje, rekla je - zašto nije prije toga donijeta odluka o smanjenju temeljnog kapitala Jadranskog naftovoda, a tek onda donijeta odluka o prijenosu 21,37 posto dionica u državni portfelj, te - zašto je država, odnosno, porezni obveznici preuzeli dug INE prema Londonskom i Pariškom klubu u iznosu 71 milijun dolara kada će država dobiti, umjesto 597,1 milijun kuna (koliko iznosi postotak prije umanjenja temeljnog kapitala) samo 411,1 milijun kuna.

Vlada je navela i razloge preuzimanja dionica Jadranskog naftovoda u državni portfelj: prema programu privatizacije koja će se izvršiti do 2003. godine, u uvjetima dereguliranog tržišta, niti jedan subjekt ne može imati više od 16 posto udjela naftovoda koliko će INA imati nakon oduzimanja dionica. Takvo obrazloženje - po mišljenju zastupnice - ne daje odgovor niti na jedno od postavljenih pitanja.

Sam primjer odvajanja Plinacroa, poduzeća koje se bavi djelatnošću transporta plina čije se usluge plaćaju prema uvjetima koje određuje regulator tržišta a ne samo tržište, pokazuje da je započeo proces cijepanja INE u skladu s prihvaćenim modelom privatizacije.

Poboljšice u odnosu na prvo čitanje

Vežano uz ovu odluku Vlade, proizlazi i suštinsko pitanje - tko osim Hrvatskog sabora može mijenjati državni proračun preuzimanjem obveza Londonskog i Pariškog kluba i povećavati državni dug, posebice u kontekstu već sada vidljive razlike između preuzete imovine i duga ali i pojave mogućih razlika u tržišno vrednovanim dionicama "Janafa" i "Plinacroa".

Vlada se odlučila za ovaj postupak radi obveza prema MMF-u, te se uz već prodani bankarski sustav država opredjeljuje za gubitak svake mogućnosti utjecaja na razvoj i donošenje značajnih odluka u području energetike.

S tim u vezi je podsjetila na odredbu Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije a u kojem se kao moguća inkriminirana radnja navodi i smanjivanje temeljnog kapitala i stjecanje vlasništva kroz prijenos potraživanja, odnosno duga.

Opetovala je stav po kojem se Vlada odlučila za ovaj postupak radi obveza prema MMF-u, te dodala da se uz već prodani bankarski sustav država opredjeljuje za gubitak svake mogućnosti utjecaja na razvoj i donošenje značajnih odluka u području energetike. Ona pak, ima strateški značaj jednako po vrijednosti temeljnog kapitala, broju zaposlenih ali i utjecaju koji ima na ukupni gospodarski rast i razvoj.

Amandmanskim intervencijama na predloženi tekst zakona, Vlada je učinila poboljšice u odnosu na prvo čitanje - ranije zaposleni pod posebnim pogodnostima dobivaju pravo kupnje dionica INE, uvodi se zaštita malih dioničara i zaposlenih, predviđa se da će ih oni moći kupovati putem zajedničkog povjerenstva Vlade i

sindikata, a Vlada pak, dobiva obvezu da u najvećoj mogućoj mjeri, kod strateškog ulagatelja isходи normu po kojoj neće biti poslovno uvjetovanih otkaza za vrijeme od tri godine, od dana prodaje dionica.

Izvršene su i izmjene u smislu preciziranja teksta, te uveden određeni nadzor Sabora na tijek privatizacije u vremenu dok je Republika Hrvatska vlasnik 33 posto i više dionica INE d.d. Međutim, rekla je, nije jasna odredba o prodaji ostalih 50 posto dionica, odnosno odredba o uvjetima, popustima, načinu plaćanja, ili vremenu kada će se izvršiti ta prodaja.

Prema riječima zastupnice Ožbolt, Klub je pozitivnim ocijenio rješenje kojim se zadržava u izravnom vlasništvu RH najmanje 25 posto dionica plus jedna, i to do prijema u članstvo EU, te posebno rješenje da će se posebnim zakonom propisati postupak i način prodaje ovih dionica. Međutim, ostaje otvoreno pitanje, vezano uz predloženo rješenje u članku 10. stavku 3. kojim je propisano da Vlada može sa strateškim ulagateljem sklopiti ugovor o načinu korištenja dijela dionica INE kojih je vlasnik Republika Hrvatska.

Što se tiče privatizacije HEP-a, Klub je mišljenja da prijedlog, kako je sročeno, u svojoj konačnici, vodi ka dezintegraciji elektroprivrednog sustava koji je, valja znati, temeljna infrastruktura. Međutim, naglasila je, u postupku privatizacije važno je izabrati pravi model kojim će biti zaštićeni nacionalni i gospodarsko-energetski interesi.

Smatra potrebnim stvoriti optimum između potpune liberalizacije koja se nameće i kontrole koja je u interesu države, a posebno je to važno radi osiguravanja opskrbe električnom energijom.

Predloženi tekst u drugom čitanju poboljšan je slijedom primjedbi iz prethodne rasprave, dogovora sa sindikatima te Vladinim amandmanima. To su - uključivanje ranije zaposlenih u pravo kupnje dionica HEP-a, zaštita malih dioničara, osnivanje zajedničkog povjerenstva Vlade i sindikata, uvođenje nadzora u ostvarivanje prava radnika u procesu restrukturiranja i privatizacije i izrade teksta socijalne klauzule. Predviđen je određeni nadzor Sabora kroz propisanu obvezu da najmanje tromjesečno bude izvješten o tijeku privatizacije HEP-a d.d.

Unatoč činjenici da se tekst zakona poboljšava amandmanima Vlade, rekla je, nije prihvaćen prigovor iz rasprave da Vlada ima prevelike ovlasti, da sama bez zakonske potloge, odlučuje o nizu mjera.

Primjerice, iz rješenja da se hrvatskim braniteljima omogućava besplatna dodjela 7 posto dionica, za što se osniva posebni investicijski fond, proizlazi zapravo da branitelji i članovi njihovih obitelji neće pojedinačno dobiti dionice.

Iz navedenih primjedbi proizlazi osnovni stav Kluba: da je o zakonskim prijedlozima trebala biti provedena rasprava, bez imalo žurbe, zbog izvršavanja obveza prema MMF-u, (posebno je to važno zbog izuzetne složenosti postupaka restrukturiranja i privatizacije tvrtki od strateškog interesa za zemlju), da je izostalo očitovanje stručnjaka o ponudnim rješenjima, da nisu načinjene simulacije posljedica primjene zakona. Radi toga Klub drži kako nisu stečeni uvjeti za privatizaciju INE i HEP-a, i predlaže da se provede treće čitanje.

Nije nužno donijeti zakon

U ime Kluba zastupnika HDZ-a **Nikica Valentić** je uvodno prigovorio malom broju zainteresiranih zastupnika za tako važnu temu. Pohvalio je, međutim, da je od prvog čitanja do predloženoga bitno poboljšan tekst.

Iznoseći ilustrativne podatke o prometu i profitu INE u odnosu na vodeće svjetske tvrtke, naglasak je stavio na veličinu uloge koju ona zapravo ima u cjelokupnom domaćem gospodarstvu.

Predloženi zakon, u postojećim okolnostima nije nužno donijeti, rekao je, napomenuvši kako takav zakonski tekst nije bio donijet niti u vrijeme najžešćih ratnih razaranja. Tada je kao premijer, prvi put potpisano stand by aranžman s MMF-om, i to samo zato jer je Hrvatska bila u ratu, postojale su inflacije, obveze prema Pariškom i Londonskom klubu, obveze iz prošlih vremena, postojala je stara devizna štednja u iznosu od oko 7 milijardi dolara. No, ipak se rekao je, opredijelio za niži stupanj ovisnosti jer se ugovorima dobivaju prava ali i obveze.

Vladi je prigovorio da je upućivanjem ministara u Washington u javnosti stvoren dojam kako se čeka samo odluku Sabora da nastavi suradnju s MMF-om.

Želeći da tekst bude bolji, predložio je - uvažavanje prijedloga sindikata (u mnogočemu već prihvaćeni), odustanje od limitiranja sredstava na 7 posto (da se ostvare sva prava), potencijalni strateških ulagatelji moraju proći provjeru u Saboru (nijedna Vlada ne može za to preuzeti odgovornost), osigurati trajno zadržavanje 25 posto plus jedna dionica bez obzira na vrijeme ulaska u EU (pretpostavka za postojanje minimuma sigurnosti da će država ostvariti svoje interese u INI i HEP-u).

Govoreći o HEP-u, smatra kako treba zadržati pravo vlasništva u ovisnim društvima koja obavljaju djelatnost prijenosa i distribucije (jamči se određena sigurnost), potrebno je jasnije utvrditi vrijednosti INE i HEP-a i zatražiti značajnija jamstva od strateškog partnera da ulaskom neće drastično povećati cijenu energenata. Ovu odredbu smatra naročito važnom, rekao je, jer bi veće cijene značajno utjecale na odnose u ukupnom hrvatskom gospodarstvu.

Zakonom bi trebalo naglasiti da će država zaštititi svoje rudno blago u slučaju da neka velika svjetska kompanija postane vlasnikom INE i HEP-a.

Nadajući se da u narednih mjesec dana neće doći do značajnih promjena u međunarodnim financijskim krugovima, bio je mišljenja da treba sročiti bolji zakonski tekst i donijeti ga konsenzusom.

Privatizacija nema alternative

Nastavljeno je s raspravom u kojoj su izneseni stavovi klubova zastupnika. U ime Kluba zastupnika HSS-a **Luka Roić** je govorio o privatizaciji INE, a u ime istoga Kluba **Ante Markov** o HEP-u.

Važno je izabrati pravi model kojim će biti zaštićeni nacionalni i gospodarsko-energetski interesi.

Prema mišljenju Kluba tendencija da se prodaje državni portfelj u sektorima energetike, prijevoza i telekomunikacija vodi smanjenju poreza, te zadržavanju proračunske potrošnje u zadanim okvirima. Privatizacija je, naime, već sada, rekao je, promijenila privrednu strukturu, ojačala ulogu burzovnih aktivnosti, vidljivo proširila tercijarne djela-

tnosti, a HSS u svojoj gospodarskoj strategiji "Kako služiti Hrvatskoj" konstatirao da privatizacija nema alternative.

Odluka je suvremenoga europskog gospodarstva razbiti monopolističke i oligopolitičke elemente koji su postojali i u bivšem socijalističkom sustavu i negativno se odražavali na cjelokupno gospodarstvo. Nije tajna, podsjetio je, da se s INA-om često kupovao socijalni mir, a u posljednjih

Tendencija da se prodaje državni portfelj u sektorima energetike, prijevoza i telekomunikacija vodi smanjenju poreza, te zadržavanju proračunske potrošnje u zadanim okvirima.

5 godina u nju premalo ulagalo, pa danas ima zastarjelu tehnologiju, a iz daljnjih ulaganja ili pak iz državne blagajne nije moguće osigurati pozitivno poslovanje. Preostaje jedino da se potiče ulaganje konkurentskih internacionalnih kompanija, koje bi je trebale modernizirati bez čega nema prosperiteta na sve zahtjevnijem europskom tržištu.

Budući da se Hrvatska i sama opredijelila za otvoreni model energetskog tržišta, jedino se privatizacijom INE može očekivati polet u gospodarstvu. Podsjetio je, naime, da smo već i prihvaćanjem Europske energetske povelje, prihvatili načelo otvorenosti tržišta i prilagodbe europskom energetskom sektoru.

Za očekivati je - kazao je - da će se privatizacijom INE postići veća učinkovitost i racionalnost u poslovanju, steći veća profitabilnost, a primjenom novih znanja i tehnologija povećati i financijsku moć, ujedno i cijenom postići konkurentnost na tržištu, (sada su troškovi proizvodnje znatno veći nego kod konkurencije).

Kao zagovornik ekonomski isplative i socijalno odgovorne privatizacije (treba postići što veću cijenu), kojom će se zaustaviti trend negativnog poslovanja, apelira da se nastavi suradnja sa sindikatima nafte i naftnih derivata, te privatizacija provede stručno, vodeći računa o nacionalnom interesu, interesu (bivših i sadašnjih) zaposlenika, te posebno hrvatskih branitelja i njihovih obitelji. Iz toga proizlazi da INA treba biti prodana za gotovinu, uz jednokratnu isplatu koja će biti usmjerena u razvoj i zapošljavanje.

Istovremeno - traži da se - sa sindikatima potpiše akt o socijalnoj sigurnosti na rok od najmanje 5 godina, osigura upis dionica bivših radnika i umirovljenika u visini od najmanje 10 tisuća eura.

Naglasivši kako postupak privatizacije treba kontrolirati u svim njegovim fazama, pri čemu će Hrvatski sabor biti regulator ukupnog procesa, zatražio je da se u tekstu zakona precizira pojam ranije zaposlenih.

Važno je, smatra zastupnik, da redosljed i dinamiku utvrdi Vlada, uz prethodno postignutu suglasnost, te je napomenuo da će podržati zakon samo ako zadovolji sve spomenute pretpostavke.

Slijedom navoda da privatizacija nema alternativu, **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** je rekao da ćemo po njoj biti kmetovi u vlastitoj državi, zatražio treće čitanje i podsjetio na anomalije u dosadašnjim privatizacijama.

Prijedlog zadovoljava socijalne partnere i Vladu

Nastavljeno je s raspravom u ime Kluba zastupnika HSS-a. **Ante Markov** je govorio o privatizaciji HEP-a. Rekao je da je drugo čitanje doživjelo pozitivne promjene i da se, suprotno ocjenama, radi o sadržajno drugačijoj materiji.

Sadržaj rješenja u Prijedlogu, smatra on, može zadovoljiti socijalne partnere i Vladu, ocijenio je pozitivnim izdavanje dijela imovine, i vezano uz ovu ocjenu sugerirao da se u stavku 2. članka 2. ugradi rješenje po kojem bi odluku o privatizaciji izuzete imovine, nakon ulaska u EU, donosio Hrvatski sabor. Pohvalio je rješenje kojim se 7 posto dionica, s popustom, predviđa za hrvatske branitelje i članove njihovih obitelji.

U stavku 2. članka 8. u kojem se daje mogućnost Vladi da s drugim dioničarima sklopi ugovor o načinu korištenja dionica, treba osnažiti rješenje kojim se uređuje postupak davanja na korištenje tzv. prava glasa.

Izrazivši nadu da će se podnijetim amandmanima Kluba poboljšati zakonski prijedlog, posebno osnažiti uloga Sabora (stavak 5. članak 8.) dao je podršku donošenju predloženog zakona.

U pojedinačnoj raspravi koje je uslijedila, **Josip Leko** je uvodno podsjetio na 1991. godinu kada je

donijeta odluka o tranziciji društvenog u privatno vlasništvo, čime se zapravo krenulo u tržišnu privredu, i izgradnju po uzoru na standard Europske unije.

Ima li se na umu ta godina, onda je tijekom tranzicije spor, rekao je, a predloženi način tranzicije u kojem su privatizacija INE i HEP-a dva različita projekta, ocjenjuje dobrim. Istaknuo je - Vlada je svojim rješenjem već i samim traženjem da se 25 posto dionica INE i 51 posto dionica HEP-a ne prodaju, ili ako se to čini na zakonskoj podlozi vodila računa o nacionalnom interesu.

Postoji li, međutim, želja da se što prije dode na razinu zemalja kojima želimo biti partneri, bolje je što prije prodati dionice INE i HEP-a, još dok mogu postići dobru cijenu.

Štititi nacionalni interes treba na taj način da država zadrži 10 posto udjela u vlasništvu HEP-a vodeći pritom računa o gospodarskom značaju koji ima elektroprivreda i o potrebama socijalnog zbrinjavanja.

Rješenja o zbrinjavanju sadašnjih i bivših radnika INE i HEP-a, pohvalio je uz naglasak da je potrebno pronaći takvog strateškog partnera koji će htjeti dalje razvijati firme do konkurentnosti na europskom i svjetskom tržištu.

Strah od loših iskustava

Milanka Opačić (SDP) je prigovorila da se u raspravi više politizira nego iznose argumenti. U traženju da se pričekava s privatizacijom nema razmišljanja o tome mogu li tvrtke u državnom vlasništvu konkurirati na europskom tržištu i pritom uspješno poslovati.

Problem za neke, primijetila je, nije brzina kojom se provodi privatizacija nego u nesigurnosti zbog dosadašnjih loših iskustava. Ove se ne treba bojati, ohrabrila je jer su zakonom predviđeni određeni zaštitni mehanizmi. Osim toga, napomenula je, u tranzicijski naprednijim zemljama udio privatnog sektora iznosi 75 posto dok je kod nas samo 50 posto.

Smatrajući kako je dobro znati ponešto o poslovanju INE u proteklom godinama, rekla je - iz 1999. godine INA je u 2000. godinu ušla s gubicima od 1,6 milijardi kuna i dugovima prema kupcima od 477 milijuna kuna. Ostvarila je gubitak od 428 milijuna kuna što je u odnosu na 1999. godinu smanjenje za 1,25 milijardi kuna. Financijski rezultat u

2000. je bio bolji za oko 2,6 milijardi kuna. U 2000. godini INA je poduzela niz aktivnosti koje su unaprijedile njezino poslovanje i polučile uštede od ukupno 634 milijuna kuna.

INA je u zadnje dvije godine postigla pozitivne rezultate u svome poslovanju ali još uvijek nema dovoljno sredstava da se dovede na razinu da može konkurirati na tržištu energentima.

Prema tome, INA je u zadnje dvije godine postigla pozitivne rezultate u svome poslovanju ali još uvijek nema dovoljno sredstava da se dovede na razinu da konkurira na tržištu energentima.

U predloženim zakonima je pozitivno što štite nacionalne interese, prvi put se uvodi socijalna klauzula te se u članak 11. ugrađuje rješenje po kojem se za nadzor ostvarivanja prava radnika u procesu restrukturiranja i privatizacije osniva zajedničko povjerenstvo Vlade, uprave i sindikata koji zajednički odlučuju o procesu restrukturiranja.

Zakonom se predviđa obveza Sabora da donese zakon o fondu koji će brinuti o dionicama za hrvatske branitelje i članove njihovih obitelji.

Dobro je rješenje u članku 9. da se najmanje tromjesečno izvještava Sabor o tijeku privatizacije INE i HEP-a, a budući da se radi o zakonodavnom tijelu to će biti dovoljno s obzirom na to da su u zakon već ugrađeni mnogi drugi zaštitni mehanizmi.

Ante Beljo (HDZ) je ustvrdio kako zagovornici društvenog vlasništva iz bivšeg sustava, sada postaju zagovornicima velike privatizacije i raspodaje imovine.

Kao osobi koja je cijeli život proživjela u kapitalističkom sustavu, te je samim time upoznata s pojmom vlasništva, neprihvatljivo je tumačenje kolege Leke da je prodaja samo razmjena dionica.

U slučaju ove pretvorbe radi se o prodaji bez prethodno načinjene procjene, govori se i o zajedničkom tržištu energenata za zapadni Balkan, a oni koji postaju strateškim partnerima trebaju imati garanta plaćanja bez obzira gdje se energija trošila. S druge strane, cijena na čitavom području treba biti ista, kao i cijena radne snage, što je zapravo za Hrvatsku kobno. Spominjući slučaj

Enron izrazio je bojazan da se slično može dogoditi s budućim strateškim partnerom ako izostane adekvatna zaštita.

Kada se govori o privatizaciji energetskog sektora, smatra kako ne bi trebalo prepustiti više od jednog kontrolnog paketa, upozorivši na negativne posljedice globalizacije u području radne snage i pitanjima ljudskih prava i prava radnika.

Izjasnivši se protiv raspodaje hrvatskog vlasništva, osim jednog manjeg dijela, zastupnik se zauzeo za bolje rješenje prema kojem bi podu-

Dobro je rješenje u članku 9. da se najmanje tromjesečno izvještava Sabor o tijeku privatizacije INE i HEP-a, a budući da se radi o zakonodavnom tijelu to će biti dovoljno s obzirom na to da su u zakon već ugrađeni mnogi drugi zaštitni mehanizmi.

zeća ostala u hrvatskim rukama. Za to je međutim, potrebno nešto više vremena, rekao je, upozoravajući vladajuće da nakon stavljanja potpisa više nema natrag.

Hoće li doći do poskupljenja energenata?

Jadranka Kosor (HDZ) je prigovorila da se odlučuje o sudbini tvrtke vrijedne 4 do 5 milijardi dolara a ne zna se tko je ministar gospodarstva. Odluka koju mora donijeti Sabor imperativna je jer su hrvatski predstavnici - Linić, Crkvenac, Rohatinski u kontaktima s MMF-om i čekaju je, rekla je uz napomenu da unatoč osporavanjima kolega iz vladajuće koalicije u materijalima stoji da se radi o strukturnim mjerama koje uvjetuje MMF.

Odlučuje se o sudbini tvrtke vrijedne 4 do 5 milijardi dolara, a ne zna se tko je ministar gospodarstva.

Negodujući zbog objedinjene rasprave, o zakonima je rekla da u poboljšani u odnosu na prvo čitanje, i željela znati - hoće li njihovom primjenom doći do poskupljenja energenata. Naime, prema istra-

živanju javnog mišljenja nešto više od 70 posto građana očekuje da će porasti cijene naftnih derivata, plina i struje. Prema istom istraživanju, čak 55 posto građana Republike Hrvatske ne podržava privatizaciju INE i HEP-a, a osobito je zanimljivo da čak 20 posto ispitanika ne zna što to Vlada zapravo predlaže. To je upozoravajući podatak rekla je, a pogotovo ako se zna da je od prvog do drugog čitanja prošlo samo nekoliko dana.

Upozorila je na sadržaj amandmana zastupnika HDZ-a (na točku 2. stavka 1. članka 4.) kojim se precizira pojam "bivši radnici" a u točki 3. istog članka pojačava ulogu Sabora. Klub se zauzima za veći postotak udjela u dionicama za hrvatske građane kako bi u većoj mjeri sudjelovali u vlasničkoj strukturi INE. Time bi bolje zaštitili nacionalne interese, rekla je i uz to da Republika Hrvatska trajno zadrži u vlasništvu najmanje 25 posto plus jednu dionicu INE. U stavku 7. članka 6. valja ugraditi zaštitu za zaposlene od samovoljnog postupanja strateškog ulagača tako da bude onemogućen u stjecanju ekstra profita na račun smanjenja broja zaposlenih, i to u narednih 5 godina u kojem vremenu ne bi smjeli dobiti poslovno uvjetovani otkaz.

Ivan Penić (HDZ) je rekao - unatoč dobrim rješenjima u drugom čitanju, za njih ne može dignuti ruku. Upitnim drži rješenje o 25 posto plus jedna dionica u vlasništvu Republike Hrvatske do stupanja u EU, što nije dovoljna mjera zaštite za INA-u, odnosno 50 posto za HEP.

Predložene zakone vidi kao dio procesa svjetske globalizacije, izrazivši protivljenje bezrezervnom prihvaćanju. Upozorio je na postojeća negativna svjetska iskustva - krah azijskih tigrova, veliku brazilsku, rusku, južnokorejsku, i posljednju argentinsku krizu i rekao da očekuje poskupljenje energenata. Za tranzicijske zemlje - zaključuje - globalizacija znači borbu za tržište na kojem će domaći radnici ostati bez svojih radnih mjesta, pa proces treba dobro kontrolirati.

Procjenjujući kako će strateški partner zapravo željeti 50 posto plus jednu dionicu kako bi mogao uspostaviti nadzor, time onda određivati cijenu, profit i rješavati pitanje zaposlenih, upozorio je na mogućnost da će nastojati kupiti dionice branitelja, ranije zaposlenih i zaposlenih te da će na taj način ovladati većinom dionica.

Zakonom bi se od toga trebalo osigurati te precizirati postupak stjecanja novih dionica, predvidjeti da zaposleni i drugi mogu upisati dionice u vrijednosti 10 tisuća eura, da neke odluke donosi Sabor kao strateški partner, te da radnici budu sigurni na svome poslu u narednih 5 a ne 3 godine.

Javno mišljenje

Branislav Tušek (SDP) je replicirao na izlaganje zastupnice Kosor i zastupnika Penića koji su, kako reče, upotrijebili one podatke iz istraživanja koji su im trebali. Naime, podatak da 20 posto ispitanika ne zna za ciljeve privatizacije, u usporedbi s podatkom iz prijašnjih istraživanja predstavlja napredak ove Vlade. Godine 1994. godine čak 76 posto građana nije znalo koji su ciljevi privatizacije a ako se tome doda podatak iz 1998. godine kada je većina rekla da je privatizacija provedena nepošteno podatak iz ovog istraživanja predstavlja uspjeh i u smislu transparentnosti.

Ivan Penić je na to upitao - je li transparentno rješenje u članku 9. prema kojem će izvješće iz prethodnog stavka biti državna tajna, a podatak, odnosno odgovor u anketi da proces nije prihvaćen, za vlast ne može biti utješan kao što nije smio biti ni prethodnoj vlasti.

Miroslav Rožić (HSP) se također poslužio podacima iz istraživanja. Podatku od 55 posto ispitanika koji se protive privatizaciji dodao je 30 posto onih koji nisu odgovorili na to pitanje a to iznosi 80 posto, što je ravno odgovoru na isto pitanje iz 1994. godine.

Prema njegovim riječima, unatoč uvjerenjima predstavnika Vlade kako treba ići u privatizaciju oni nisu uspjeli, to više jer nisu jasni razlozi privatizacije INE i HEP-a.

Umjesto priznanja da je razlog u stand by aranžmanu s MMF-om, izmišljaju se drugi razlozi - stimulirat će se gospodarski rast, osigurati razvoj, omogućiti transfer znanja i tehnologija te otvarati radna mjesta. Suprotno tome, smatra da će ova privatizacija donijeti - smanjenje broja radnih mjesta.

Rekavši kako ne postoji pisani zahtjev za provođenje privatizacije spomenuo je međunarodna iskustva po kojima zemlje ispod 10 tisuća BDP po glavi stanovnika ne bi smjele pomišljati da privatiziraju svoje ener-

getske sustave. Poznato je, naime, da je naš BDP 3 puta manji, te zaključio da se donošenjem zakona zapravo strovaljujemo u ponor.

Primjer je Mađarska koja je Nijemcima prodala svoju elektrodistribucijsku mrežu, da bi je poslije željela otkupiti ali je Nijemci nisu željeli prodati.

Kao razlog protivljenju ovoj privatizaciji navodi da nije poznata vrijednost HEP-a jer on osim poznatih vrijednosti ima udjele u nekim tvrtkama. Na kraju je rekao - ako je razlog za ovu pretvorbu punjenje proračuna, tada je potrebno poboljšati efikasnost rada u tvrtkama, a to se može postići dovođenjem novog rukovodećeg kadra.

"Zakončići" - "nedonoščad"

Drago Krpina (HDZ) je ustvrdio - lakoća kojom se donosi zakon i određuje sudbina cjelokupnog hrvatskog naroda, pri čemu se radi o vrijednosti od 4 do 5 milijardi dolara, mora biti znak neodgovornosti ili problematičnih namjera. Potonje vidi u tome što se odluka o sudbini cjelokupnoga energetskog sustava želi donijeti na jednoj sjednici, i to u vrijeme kada se ne zna je li premijer aktivirao svoju ostavku, kada je ministar gospodarstva na godišnjem odmoru, a Vladino poklonstvo pojačano guvernerom Hrvatske narodne banke čući na hodnicima MMF-a. Ova institucija po mišljenju sve šireg kruga nezavisnih ekonomskih stručnjaka zapravo kreira Vladinu gospodarsku i energetsku politiku. Na to posebno ukazuje međusobna povezanost privatizacije INE i HEP-a s gradnjom autoceste Zagreb-Split, i brzina donošenja ovih zakona.

Što se tiče praktične primjene ta dva, kako ih je nazvao "zakončića" za hrvatske će potrošače značiti plaćanje skuplje struje, kao što već plaćaju impulse Telekoma. Stavljajući naglasak na gospodarsku važnost hipotetički je upitao - što bi se dogodilo da Hrvatska u ratno vrijeme nije imala elektroprivredu i naftnu industriju i što ako se nađe u sličnoj situaciji za koju godinu. Prodajom energetskog sustava strancima izražava ovom prilikom bojazan - Hrvatska može biti dovedena u situaciju gospodarske, energetske i političke ucjene.

Ujedno je izrazio sumnju u rečeno da će se privatizacijom HEP-a ukinuti postojanje monopola, jer je to moguće - jedino gradnjom novih elektrana.

Nenad Stazić (SDP) je u ispravku navoda rekao da predstavnici Vlade ne "čuče u hodnicima MMF-a". Naglasio je da Vlada i Predsjednik Republike uživaju neusporedivo veći ugled nego sve dosadašnje vlade i bivši Predsjednik Republike kojemu je jedna od većih dometa bio crtanje političkih karata na hotelskim salvetama.

Dr.sc. **Anto Kovačević** je u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a rekao da se protivi rasprodaji hrvatskog nacionalnog bogatstva tvrdeći - onaj tko nema ekonomsku stabilnost nema ni političku, upitavši - zašto se ne ugledamo u Slovence koji su zakonima uredili da strani kapital ne može ući sa više od 32 ili 33 posto udjela.

Posumnjao je da se u slučaju ove pretvorbe radi o stjecanju provizije, podsjetivši da se kod nas već "otajkunilo" a "ovi" idu dva koraka naprijed, te je pritom spomenuo grijeh struktura o kojemu je govorio nadbiskup Bozanić.

Rješenje vidi u zapošljavanju a ne rasprodaji hrvatskog nacionalnog bogatstva, i apelirao na savjesti i odgovornosti pred potomstvom.

Izrečenu ocjenu da Vlada ima bolji ugled tumači time da je postala bolji sluga, svome gospodararu, prigovorivši joj da joj narod sada živi puno teže.

U ispravku netočnog navoda **Marijana Petir (HSS)** je upozorila da je nadbiskup Bozanić govorio o grijehu struktura bivše a ne sadašnje vlasti.

Ljubo Česić-Rojs (HDZ) je prigovorio da su se pojedinci iz bivše vlasti pretvorbom obogatili, a da ova Vlada uživa ugled jer je nije briga za hrvatski narod. Dodao je da će hrvatski branitelji znati obraniti ovu zemlju i u ovoj teškoj situaciji i ovoga puta se riješiti vlastitih izdajnika.

Odgovori zamjenice ministra gospodarstva

Predsjedatelj **Baltazar Jalšovec** je upozorio zastupnika Česića da ne koristi saborsku govornicu za prijetnje, a on je negirao da je prijetio.

Nakon što je iscrpljena lista prijavljenih za raspravu zastupnicima se u ime predlagatelja obratila **Maja Brinar**, zamjenica ministra gospodarstva.

Zahvalila je na raspravi i izrazila očekivanja da će zastupnici podržati predloženi zakon kojim se, kako je rekla, omogućava postizanje konkurentnosti, unošenje novih znanja, i

vodi prema krajnjem rezultatu - većem izvozu.

Što se tiče postavljenog pitanja o budućoj cijeni energenata odgovor nije moguće dati, jer će ovisiti o tržišnim kretanjima. Takvom će se principu morati prilagoditi svaka kompanija da joj se ne dogodi da jede sama svoju supstancu.

Prihativši primjedbu da je stanovištvo trebalo biti bolje upoznato s osnovnim namjerama ove privatizacije, rekla je da na sebe preuzima obvezu da to učini.

Za ispravak navoda javio se **Ljubo Česić-Rojs** i rekao da u slučaju da se uključe svi resursi koje je spominjala zamjenica ministra ostajemo bez svoje imovine. Ujedno je opravdao svoje riječi kojima nije prijetio nego mislio da treba raščistiti s izdajnicima, odnosno lopovima koji su opljačkali ovu zemlju.

Nije pravo vrijeme za privatizaciju

Vladimir Šeks (HDZ) je zatražio stanku od 15 minuta da bi Klub zastupnika HDZ-a zauzeo stajalište o privatizaciji INE i HEP-a čija se vrijednost procjenjuje na 4 ili 5 milijarde američkih dolara.

Iako je svojim amandmanima Vlada bitno poboljšala zakonski tekst time što je predložila veću nadležnost Sabora jedino se postizanjem konsenzusa oko strateških pitanja mogu donijeti bolja rješenja.

Rekao je da bi zastupnici željeli proučiti Vladine amandmane na vlastite zakonske prijedloge, a posebno radi potrebe da se utvrdi obveza potpisivanja socijalne klauzule kao kontrolnog i socijalnog mehanizma INE i HEP-a.

Nakon zatražene stanke u ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Nikica Valentić** i ponovio njegova stajališta. Mišljenja su da nije pravo vrijeme za privatizaciju a pogotovo što razlog za to nije fiskalne, političke ili socijalno-razvojne prirode.

Upozorio je kako nije uvijek potrebno robovati stavu da je privatno vlasništvo najbolji oblik vlasništva

nego naglasio je - od toga je važnije dobro upravljanje i kontrola.

Iako je svojim amandmanima Vlada bitno poboljšala zakonski tekst time što je predložila veću nadležnost Sabora, smatra kako jedino postizanje konsenzusa oko strateških pitanja može donijeti bolja rješenja.

Predsjedavajući je zatražio da se započne s izjašnjavanjem o amandmanima, a mr.sc. **Miroslav Rožić** upozorio da je došlo do povrede Poslovnika, jer Vlada nije ispunila traženja Sabora da prije drugog čitanja dostavi procjenu vrijednosti INE.

Nakon zatražene stanke da se o tome usuglase, u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a **Anto Đapić** je oštro prosvjedovao zbog uobičajenog ponašanja vlada koje se sustavno oglašuju o zaključke Sabora. Podsjetio je da je tijekom prvog čitanja prihvaćen prijedlog Kluba zastupnika HSP-HKDU-a da Vlada do drugog čitanja dostavi procjenu vrijednosti tvrtke, što nije učinjeno ali je unatoč tome prijedlog upućen u drugo čitanje.

Predložio je, međutim, da se obveže Vladu da odgodi provedbu zakona o privatizaciji INE i HEP-a dok ne dostavi Saboru procjenu njihovih vrijednosti.

U ispravku navoda **Ljubo Česić-Rojs** je rekao - narod nikada neće oprostiti zastupnicima prodaju za 4 milijarde onog što vrijedi 16 milijardi.

Predsjedatelj mr.sc. **Mato Arlović** je rekao - sada se ne glasuje o prodavanju nego o zakonu kojim se propisuju uvjeti, kriteriji, prava, obveze i odgovornosti u postupku privatizacije INE i HEP-a.

Potom je pozvao zamjenicu ministra gospodarstva **Maju Brinar** da se očituje o prijedlogu Kluba zastupnika HSP-HKDU-a. Prijedlog je za nju bio prihvatljiv.

Time je ujedno Klub odustao od prvotnog prijedloga da se obustave svi financijsko-gospodarski procesi INE i HEP-a i drugih trgovačkih društava sve dok se ne stabilizira ova Vlada ili izabere nova.

U daljnjem tijeku rasprave postignuta je suglasnost da se prvo provede rasprava i izjašnjavanje o amandmanima Vlade na Konačni prijedlog zakona o privatizaciji INE.

Izjašnjavanje o amandmanima uz zakon o INI

Maja Brinar, zamjenica ministra gospodarstva u ime predlagatelja pojasnila je rješenje prvog amandmana, podnijetog na točku 5. stavak 1. u članku 4. prema kojem će se privatizacija provesti temeljem odluke Vlade a uz prethodnu suglasnost Sabora (pojačana je uloga Sabora). Dodala bi se nova točka u istom članku prema kojoj bi se iz preostalog dijela izuzeo potreban broj dionica za naknadu bivšim vlasnicima. Stavak 2. u članku 4. promijenio se i dobio novi smisao tako da će Republika Hrvatska zadržati vlasništvo nad 25 posto plus jednu dionicu koje će biti privatizirane temeljem posebnog zakona, nakon prijama u članstvo EU (zakonski prijedlog je da zadržava dionice dok ne postane članica EU).

Mijenja se i stavak 4. u članku 4. pa će uz Vladu, redosljed i dinamiku privatizacije utvrđivati i Sabor a rješenjem se predviđa zaštita malih dioničara, u ovom slučaju zaposlenih i bivših zaposlenih, tako da će dionice kotirati na službenom tržištu nakon provedenog postupka javne ponude.

Pristupilo se glasovanju nakon kojeg je amandman prihvaćen većinom glasova. Jednako je prihvaćen drugi Vladin amandman (briše se stavak 6. u članku 6. jer se sadržajno poklapa s izričajem nove točke u stavku 1. članka 4.).

Većinom je glasova prihvaćen amandman pod brojem 3. kojim se traži brisanje stavka 2. u članku 7. jer će biti sadržajem posebnog propisa kojim će se osnovati fond u kojem će se prenijeti dionice iz članka 4. stavka 1. točke 1. ovog zakona (propisuje prijenos bez naknade 7 posto dionica hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji).

Četvrti Vladin amandman **Maja Brinar** posebno je obrazložila, jer je zakonsko rješenje bilo predmetom polemika. Naime, dodavanjem nove rečenice u članku 10. na kraju stavka 3. otklanja se mogućnost nejasnoće na mogućnost da se ugovorom prenesu pravo glasa i ovlaštenja iz stavaka 1. i 2. članka 10. I ovaj amandman prihvaćen je većinom glasova.

Dodatno je obrazložila i peti Vladin amandman kojim se mijenja dio rješenja u članku 11. stavku 1. a obvezuje se Vladu da izvještava Sabor o tijeku privatizacije za sve vrijeme

dok je Republika Hrvatska vlasnik 25 dionica INE a ne 33 posto kako je predloženo zakonom. I ovaj je amandman prihvaćen većinom glasova. Jednako je prihvaćen i šesti amandman Vlade kojim se briše članak 14. jer je postao suvišnim nakon prihvaćanja prvog Vladinog amandmana.

Prešlo se na izjašnjavanje o ostalim podnijetim amandmanima. Budući da prvi amandman Franje Kučara (u članku 4. stavku 1. točka 2. brisati riječi "do najviše" 7 posto dionicama koje se prodaju zaposlenicima i ranije zaposlenima po posebnim pogodnostima koje utvrđuje Vlada) za predstavnicu predlagatelja nije bio prihvatljiv, jer konačni postotak koji će njima biti prodan ovisi o njihovom interesu ali sukladno konačnom prijedlogu zakona ne smije prijeći iznos od 7 posto dionica. Zastupnik je nakon tog obrazloženja povukao svoj amandman kao i ostale koji su, po njegovim riječima, najvećim dijelom već prihvaćeni.

Amandman grupe zastupnika (Drago Krpina, Jadranka Kosor, Velimir Pleša, Josip Sesar) za predstavnicu Vlade nije bio prihvatljiv jer je ona svojim amandmanom riješila pitanje bivših zaposlenika INE, rekla je **Maja Brinar**. Zastupnica **Jadranka Kosor** je imala potrebe obrazložiti traženje - traži da se sadašnji i bivši radnici trgovačkih društava koja čine INA-grupu izjednače u pravima.

Za ispravak netočnog navoda javio se **Damir Kajin** dajući podršku traženju grupe zastupnika, nakon čega ga je predsjedavajući mr.sc. **Mato Arlović** upozorio da nije ispravio netočni navod. Potom se glasovalo o amandmanu ali nije prošao.

Amandman koji je podnio Klub zastupnika HSLs-a povučen je jer je traženje iz amandmana, rekla je zastupnica **Dorica Nikolić**, već prihvaćen u amandmanima Vlade.

Amandmansko traženje grupe zastupnika (Drago Krpina, Jadranka Kosor, Velimir Pleša, Josip Sesar) da se u članku 4. stavak 1. u točki 3. doda nova rečenica koja bi glasila da odluku o izboru strateškog ulagatelja, donosi Hrvatski sabor, za Vladu nije bilo prihvatljivo. Kao djelomični razlog **Maja Brinar** je navela da se radi o davanju suglasnosti na izuzetno složenu poslovnu odluku iz nadležnosti Vlade te da bi odlučivanje Sabora bilo protivno ostvarenju cilja i položaju koji ima Sabor. Osim toga, predloženi je amandman velikim

dijelom sadržajno obuhvaćen rješenjem Vladinog prvog amandmana.

U ime podnosioca amandmana **Jadranka Kosor** je potvrdila da je većinom prihvaćeno traženje ali da predloženi amandman bolje izražava važnost privatizacije INE kao nacionalnog blaga, naglaskom na ulozi Sabora, i zatražila glasovanje. Amandman međutim nije prošao. Ista je bila odluka zastupnika na traženje gospođe Kosor da se glasuje o amandmanu kojim se traži povećanje sa 15 na 25 posto dionica u postupku javne ponude, kako bi hrvatski državljani u većoj mjeri mogli sudjelovati u vlasničkoj strukturi INE, a pogotovo se time štitili nacionalni interesi Republike Hrvatske. Naime, **Maja Brinar** je odbila amandmansko traženje pojasnivši da je 15 posto tehnički minimum propisan zakonom kojim se postiže svrha javne ponude dionica, a povećanjem toga minimuma u okolnostima ograničene likvidnosti, samo bi se dodano otežalo uspješno odvijanje javne ponude. U slučaju većeg interesa građana taj se postotak sukladno rješenju iz zakona može povećati, rekla je.

Josip Leko je prihvatio obrazloženje da je Vlada svojim amandmanom u cijelosti obuhvatila njegovo amandmansko traženje na stavak 2. u članku 4., a na isti je stavak u istom članku svoj amandman podnijela grupa zastupnika (Drago Krpina, Jadranka Kosor, Velimir Pleše i Josip Sesar) tražeći da Republika Hrvatska trajno zadrži u izravnom vlasništvu najmanje 25 posto plus jednu dionicu INA-e, što Vlada nije prihvatila a **Maja Brinar** pojasnila time da će taj dio dionica biti privatizirane temeljem posebnog zakona. U ime podnositelja amandmana **Jadranka Kosor** je rekla da se ponudnim amandmanskim rješenjem štiti interes Republike Hrvatske, i da je neprihvatljivo rješenje - "samo do ulaska u EU".

Amandmane koje su podnijeli Franjo Kučar i grupa zastupnika (Krpina, Kosor, Pleša, Sesar) na zakonsko rješenje u članku 4. stavak 4. povučeni su jer je Vlada svojim amandmanom ponudila prihvatljivo rješenje.

Jednako je bilo prihvatljivo Vladino rješenje za podnositelje amandmana (Kučar, spomenuta grupa zastupnika, Klub zastupnika HSLs-a) na članak 6. stavci 6. i 7. zakona, pa su ih oni povukli. No, grupa zastupnika nije prihvatila činjenicu što Vlada nije bila

suglasna s njihovim ponudnim amandmanskim rješenjem u stavku 7. članka 6. pa je u njihovo ime **Jadranka Kosor** pojasnila traženje (da Vlada prilikom prodaje dionica ishodi obvezu strateškog ulagatelja da u društvima koja čine INA-grupu u roku 5 godina neće davati poslovno uvjetovane otkaze zaposlenicima sukladno odredbama Zakona o radu). Zamjenica ministra je odbijanje ovog traženja popratila riječima da strateški ulagatelj može jamčiti za obveze isključivo u opsegu svojeg utjecaja kojeg ima kao dioničar. O podnijetom se amandmanu glasovalo ali nije prihvaćen.

Amandman na članak 7. stavak 2. (da se briše) **Josip Leko** je povukao nakon obrazloženja predstavnice predlagatelja da je sadržajno obuhvaćen Vladinim amandmanom.

Amandman grupe Hadezeovih zastupnika na članak 8. kojim se traži da Vlada donosi odluku o načinu prodaje, cijeni, posebnim pogodnostima i uvjetima prodaje dionica, vodeći računa da zaposleni ne budu dovedeni u nepovoljniji položaj od onog koji će imati strateški ulagatelj, predstavnica je predlagatelja odbila obrazloženjem da se svrha rješenja već precizno formulira u članku 4. stavku 1. točka 2. i u članku 8, iz kojih proizlazi da će se prodaja zaposlenicima odvijati pod posebnim okolnostima. O podnijetom amandmanu se glasovalo, ali nije prihvaćen.

Isto je bilo sa slijedećim amandmanom iste grupe zastupnika. Odnosi se na članak 10. stavak 2. i traži da se precizira da za vrijeme dok je Republika Hrvatska vlasnik 25-49 posto dionica INA d.d., INA d.d., odnosno njegovi organi mogu samo uz suglasnost Vlade RH donositi odluke, odnosno sklopiti pravne poslove ili poduzeti pravne radnje koje se odnose na prodaju, odnosno zajedničko ulaganje čija vrijednost prelazi vrijednost 10 posto imovine INE d.d.

Amandmani Kluba zastupnika HSLs-a na članak 10. stavak 3. te amandman na članak 11. i stavak 1. povučeni su nakon obrazloženja predstavnice predlagatelja **Maje Brinar** da su sadržani u amandmanima Vlade.

Amandman koji je uputila Vlada na svoj tekst zakona a odnosi se na članak 11. kojem se dodaju novi stavci 3. i 4. postaje sastavnim dijelom zakona. Prema njima - za nadzor ostvarivanja prava radnika u procesu restrukturiranja i privatizacije osno-

vat će se zajedničko povjerenstvo Vlade, uprave i sindikata, te će povjerenstvo izraditi tekst socijalne klauzule kojim će se urediti pravni položaj radnika u ugovorima o prodaji dionica iz članka 6. stavka 4.

Amandman koji je uputila grupa zastupnika HDZ-a na članak 11. povučen je nakon obrazloženja predstavnice predlagatelja da je prihvaćen u amandmanu Vlade u svom sadržajnom obliku. Isto je učinio **Josip Leko** sa svojim amandmanom upućenim na članak 14.

Nakon okončane rasprave o amandmanima udovoljeno je traženju da se pojedinačno glasuje o Konačnom prijedlogu zakona o privatizaciji INE - Industrije nafte d.d. Brojenjem glasova je utvrđeno da je Zakon s prihvaćenim amandmanima donijet većinom glasova, i to - 67 "za" i 27 "protiv".

Glasovalo se potom o prijedlogu Klubova zastupnika HSS-a, SDP-a, HSLs-a, HNS-a, i LS-a - prema kojem će odluku o privatizaciji kao i modelu privatizacije Jadranskog naftovoda d.d. trgovačkog društva Plinacro d.o.o. kao društva kapitala izdvojenih iz sustava INA-Industrije nafte d.d. iz Zagreba i izuzetih od privatizacije temeljem Zakona o privatizaciji INA - Industrije nafte d.d. donosi Hrvatski sabor.

U ime predlagatelja **Maja Brinar** je rekla da je prijedlog prihvatljiv, a izmjena koju je predložila u ime Vlade, a kojom se precizira da su spomenuta društva izuzeta od privatizacije temeljem drugih propisa i odluka Vlade, (umjesto naziva zakona) većina je zastupnika prihvatila (69 "za", 2 "protiv", 21 "suzdržan").

Glasovalo se i o prijedlogu da se odgodi provedba zakona o privatizaciji INA - Industrija nafte d.d. dok Vlada ne dostavi Hrvatskom saboru procjenu njezine vrijednosti. Prihvaćen je većinom glasova (15 "suzdržanih", i 78 "za").

Izjašnjavanje o amandmanima uz zakon o HEP-u

Nakon što je prihvaćen predloženi zakon, predsjedatelj mr.sc. **Mato Arlović** je zatražio da se zastupnici prvo izjasne o tome hoće li prihvatiti raspravu o amandmanima Vlade, koje je ona podnijela na Konačni prijedlog zakona o privatizaciji Hrvatske elektroprivrede. Većina (21 "su-

zdržan" 1 "protiv" i 69 "za") prihvatila je raspravu o Vladinim amandmanima.

Predstavnica predlagatelja **Maja Brinar** je rekla da je Vlada svojim amandmanima pokušala uobličiti i objediniti više pristiglih amandmana.

Amandmanom na članak 3. stavak 1. točka 4., (glasovanjem prihvaćen), definira se pitanje naknade bivšim vlasnicima, te će se izuzeti potreban broj dionica za naknadu. Ujedno se uređuje da Republika Hrvatska zadržava vlasništvo nad 51 posto dionica HEP-a koje će se privatizirati na temelju posebnog zakona, nakon prijama u članstvo EU. Prihvaćen je i drugi Vladin amandman (briše se stavak 2. u članku 5.) jer će sadržaj koji se briše biti sadržajem posebnog propisa kojim će se osnovati fond u kojeg će se prenijeti dionice iz članka 3. stavka 1. točke 1. (prijenos bez naknade 7 posto dionica hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji).

Prihvaćen je i slijedeći amandman Vlade podnijet na članak 8. kojim se traži da se na kraju stavka 2. doda nova rečenica kojom se otklanja mogućnost da se ugovorom prenese pravo glasa i ovlaštenja iz članka 8. stavka 1. ovog zakona. U stavku 3. istog članka uvodi se trajno ograničenje stjecanja više od 10 posto dionica HEP-a, za razliku od odredbe prijedloga konačnog teksta u kojem to vrijedi samo za vrijeme dok je RH vlasnik jedne ili više dionica HEP-a.

Prihvaćen je i posljednji amandman Vlade kojim je predložila da se briše članak 12. jer sadržajno uključen amandmanom Vlade u izmijenjeni članak 3. stavak 2.

Predstavnica predlagatelja **Maja Brinar**, zamjenica ministra gospodarstva, očitovala se o drugim podnijetim amandmanima. Nakon obrazloženja da nije prihvatljiv amandman Kluba zastupnika HSS-a (traži se promjena u članku 2. stavku 2. da se uređuje obveza da HEP mora biti isključivi vlasnik onih ovisnih društava koja imaju ili upravljaju mrežama i to sve dok Republika Hrvatska ne postane član EU) a, jest bilo prihvatljivo predlagateljevo rješenje da se do ulaska u EU zadrži isključivo vlasništvo kćeri koje imaju mreže. Što se pak tiče elektrana, Hrvatska elektroprivreda ima koncesiju za korištenje voda za postojeće elektrane, za proizvodnju električne energije te se ona ne može prenijeti bez suglasnosti davatelja koncesije.

Amandman Kluba zastupnika HSLŠ-a na članak 3. stavak 1. točka 4. nije bio prihvatljiv - rekla je predstavnica predlagatelja jer je u sadržajnom dijelu već prihvaćen u amandmanima Vlade, kao i amandman Josipa Leke na članak 3. stavak 2. pa su oni postali bespredmetnima. Slijedeći amandman koji je uputila Vlada postao je sastavnim dijelom zakonskog teksta a odnosi se na članak 3. stavak 4. s rješenjem kojim se uvodi zaštita interesa malih dioničara u ovom slučaju zaposlenih i bivših zaposlenih u smislu zaštite vrijednosti dionica. **Josip Leko** povukao je svoj amandman nakon što je za predstavnicu Vlade bio neprihvatljiv jer je sadržajno već obuhvaćen amandmanom predlagatelja zakona (odnosio se na rješenje u članku 5. stavka 2.).

Za predlagatelja Vladu RH nije bilo prihvatljivo traženje Kluba zastupnika HSS-a koji je upućen na rješenje u članku 8. stavak 1. a u ime podnosioca **Ante Markov** je povukao traženje rekavši da je u tom smislu došlo do sporazuma među klubovima koalicije oko prijedloga zaključka koji će uputiti Saboru.

Amandmansko traženje Kluba zastupnika HSS-a da se briše stavak

2. u članku 8. nije bio prihvatljiv a **Ante Markov** predstavnik Kluba, povukao ga je nakon što je zamjenica ministra **Maja Brinar**, rekla da je sadržajno prihvaćen u amandmanu Vlade. Svoj amandman povukao je i Klub zastupnika HSLŠ-a na isti stavak i članak. Isto je učinio **Josip Leko** na članak 8. stavak 3. Sastavnim dijelom prijedloga postao je Vladin amandman kojim su dodani novi stavci 3. i 4. u članku 9. (za nadzor ostvarivanja prava radnika u procesu restrukturiranja i privatizacije osniva se zajedničko povjerenstvo Vlade, uprave i sindikata, te ono izrađuje tekst socijalne klauzule kojim će se urediti pravni položaj radnika i ugraditi je u poslovne planove društva za predstojeće tri poslovne godine od dana donošenja ovog zakona).

Klub zastupnika HSS-a povukao je svoj amandman na članak 11. da se dodaje novi stavak 2. (izraditi stvarnu tržišnu procjenu temeljnog kapitala HEP-a), i **Josip Leko** (da se briše članak 12.) nakon što je predstavnica predlagatelja rekla da nije prihvatljiv.

Pristupilo se pojedinačnom glasanju o Konačnom prijedlogu zakona o privatizaciji HEP-a - Hrvatske elektroprivrede d.d. Prihvaćen je zajedno s prihvaćenim aman-

dmanima, većinom glasova (70 "za" i 25 "protiv").

Većinom je glasova (63 "za", 16 "suzdržanih") prihvaćen prijedlog klubova zastupnika HSS-a, SDP-a, HSLŠ-a, HNS-a i LS-a kojom se zadužuje Vladu da na odgovarajući način izvjesti Sabor o svakom pravnom poslu, pravnoj radnji društva HEP-Hrvatske elektroprivrede d.d. koja se odnosi na prodaju odnosno zajedničko ulaganje čija vrijednost premašuje 3 posto imovine društva HEP-Hrvatske elektroprivrede d.d.

Zamjenica ministra odbila je prihvatiti prijedlog Kluba zastupnika HSP-HKDU-a da se odgodi provedba ovog zakona dok Vlada ne dostavi Saboru procjenu vrijednosti HEP-a uz obrazloženje da je HEP još u procesu restrukturiranja i da će konačna procjena biti moguća tek kada se ono izvrši. S time su bili suglasni zastupnici i glasovali (21 "za", 59 "protiv").

Ovim je očitovanjima te glasanjem završena saborska rasprava o temeljnim zakonima kojima se regulira provedba privatizacije energetskih tvrtki.

V.Ž./M.P.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O SIGURNOSNIM SLUŽBAMA

Širok spektar nadzora sigurnosnih službi

Većinom glasova Hrvatski sabor donio je Zakon o sigurnosnim službama u tekstu kako ga je predložila Vlada RH, zajedno s prihvaćenim amandmanima, a posebnim zaključkom klubova zastupnika vladajuće koalicije i Kluba zastupnika nacionalnih manjina zastupnici su obvezali Vladu da do kraja lipnja 2002. godine Saboru podnese izvješće o provedbi Zakona o sigurnosnim službama.

Nitko od sudionika rasprave nije dovodio u pitanje opravdanost donošenja zakona, ali je prigovoreno da je zakon prebrzo došao u drugo čitanje,

a oporba je zatražila čak i treće čitanje uz tvrdnju kako predloženi zakon nije ništa do plod političkog konsenzusa te kako bi više računa trebao voditi o stručnim, a ne političkim aspektima sigurnosnih službi.

O PRIJEDLOGU

Umjesto prikaza zakonskog prijedloga osvrćemo se na razlike između rješenja koja se predlažu ovim Zakonom u odnosu na rješenja iz Prijedloga zakona.

Sigurnosne su službe jedan od elemenata cjelokupnoga sustava nacionalne sigurnosti i to u dijelu sigurnosnog sustava pa su prihvaćene one primjedbe koje pokazuju da nije primjereno ovim Zakonom uređivati pitanja u svezi s donošenjem i sadržajem Strategije nacionalne sigurnosti, a odredbe o Vijeću nacionalne sigurnosti urediti (samo) u dijelu nužnom za osiguravanje usmjeravanja aktivnosti sigurnosnih službi od Predsjednika Republike i Vlade RH uključujući suodlučivanje Predsjednika Republike i predsjednika Vlade u donošenju određenih

akata. Stoga su u zakonskom prijedlogu izostavljene odredbe o sadržaju i načinu donošenja Strategije nacionalne sigurnosti, a nadležnosti Vijeća za nacionalnu sigurnost sužena su na pitanja koja se tiču (samo) sigurnosnih službi.

Dodana je odredba o tome da u radu Vijeća za nacionalnu sigurnost sudjeluje i Predsjednik Republike (u Prijedlogu zakona je bilo propisano da Predsjednik Republike sudjeluje u radu Vijeća samo u stanju rata i stanju ugroženosti RH).

Poslovi koji se ovim zakonom povjeravaju Savjetu za koordinaciju sigurnosnih službi iz Prijedloga zakona pokazuju da ovaj naziv ne odgovara temeljnim zadaćama ovog tijela, pa se u predloženom Zakonu označava kao Savjet za koordinaciju sigurnosnih službi.

U odredbama glede Obavještajne agencije (OV) i Protuobavještajne agencije (POA) izostavljeno je propisivanje da se ove sigurnosne službe osnivaju kao državne upravne organizacije, pa iz stipulacije odredbi 9. i 10. ali i ostalih odredbi Zakona proizlazi da su ove sigurnosne službe državna tijela sui generis kojima su sva relevantna pitanja (osnivanje, djelokrug rada, ustrojstvo, upravljanje, radno-pravni status zaposlenika i nadzor nad ovim sigurnosnim službama) uređena ovim Zakonom.

Nadalje, izostavljene su odredbe kojima je uređivan ustroj i način obavljanja poslova Obavještajne agencije i Protuobavještajne agencije za potrebe Vojne sigurnosne službe, jer se ova pitanja mogu urediti i podzakonskim aktom za provođenje ovog Zakona (uredbama Vlade RH o ustrojstvu sigurnosnih službi).

Uređen je nadzor nad poslovima Središnjice elektroničkog izviđanja Glavnog stožera Oružanih snaga kada se obavljaju za poslove sigurnosnih službi. A uz odredbu o ovlasti sigurnosnih službi da mogu započeti, kada je to neophodno, poduzimanje mjera tajnog prikupljanja podataka kojima se ograničavaju neka ustavna ljudska prava i temeljne slobode, i bez ovlasti suca Vrhovnog suda, propisuje se, da će ako sudac tog suda ne izda pismeni nalog o provođenju mjera u roku od 24 sata od početka provođenja mjera sigurnosna služba prekinuti provođenje mjere i uništiti dokumente i sredstva na kojima su zabilježeni podaci o provođenju mjere.

Proširene su odredbe kojima se osobe koje imaju saznanja o postu-

panjima sigurnosnih službi obvezuju na čuvanje takvih saznanja kao državne tajne. Uz obvezu sigurnosnih službi da podatke i dokumente koje su prikupile svojim radom koriste za svrhe radi kojih su prikupljeni, propisuje se obveza da se ovakvi podaci i dokumenti dostave Glavnom državnom odvjetniku RH, ako upućuju na osnovanu sumnju da može doći do počinjenja ili da su već počinjenja osobito teška kaznena djela.

Precizno su uređene ovlasti službenih osoba u slučajevima kada se

Odredbama o građanskom nadzoru Hrvatskog sabora nad sigurnosnim službama preciznije su određene ovlasti Sabora, odnosno način na koji se obavlja taj nadzor (uz odbor nadležan za nacionalnu sigurnost određena pitanja raspravljat će još dva saborska odbora).

nalaže nezakonito postupanje uključujući postupanje kojim bi činili kaznena djela. Odredbe o građanskom nadzoru nad sigurnosnim službama preuređene su na način da su preciznije određene ovlasti Hrvatskoga sabora, način na koji Hrvatski sabor obavlja građanski nadzor (uz odbor nadležan za nacionalnu sigurnost određena pitanja raspravljat će i odbor nadležan za financije i državni proračun, odbor nadležan za ljudska prava te odbor nadležan za vanjsku politiku). Najzad, Zakonom se u cilju građanskog nadzora nad radom sigurnosnih službi osniva Vijeće za nadzor, određuje njegov sastav, njegovi poslovi i način njegova rada.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da ovaj Zakon stupi na snagu danom objave u "Narodnim novinama", no takav prijedlog valja dodatno obrazložiti jer se predlaže primjena Zakona od 1. lipnja 2002. godine.

Odbor nije podnio amandmane na tekst Konačnog prijedloga zakona ali

je ukazao na pojedina rješenja koja je nužno dodatno preispitati i, dakako, obrazložiti. Tako recimo glede pravnog položaja sigurnosnih službi nije utvrđeno jesu li Sigurnosne službe državne upravne organizacije ili ne. Ako jesu tada se one mogu osnivati Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija, a ako to nisu tada im ovim Zakonom treba odrediti pravnu narav. Odboru, naime, nije bila prihvatljiva konstatacija predstavnika predlagatelja da su ove Sigurnosne službe "državna tijela sama po sebi". Uz to, ukazuje se na izričaj prema kojemu se sigurnosne službe osnivaju ovim Zakonom (članak 1.), te na članak 10., prema kojemu je jedna od tih službi samo ustrojstvena jedinica Ministarstva obrane.

Nedovoljno je određen oblik sudjelovanja predsjednika Hrvatskoga sabora u radu Vijeća za nacionalnu sigurnost, te prosuđuje kako bi u okolnostima iz stavka 4. članka 4. u radu toga Vijeća trebao sudjelovati i ministar nadležan za pitanja uprave i lokalne samouprave.

Glede obavljanja djelatnosti i poslova sigurnosnih službi - ukazuje se na neprihvatljivo određenje iz članka 10. stavka 5. u dijelu koji se odnosi na pozivanje na obavijesne razgovore "građana zaposlenih u tijelima, službama ili ustanova Ministarstva obrane i Oružanih snaga". A glede nadzora nad sigurnosnim službama Odbor ukazuje na neprihvatljivost rješenja iz ustavnopravnih razloga, posebno kada su u pitanju rješenja odredbi članaka 78, 79, 80, 81. i 82.

U provedenoj raspravi u **Odboru za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost** utvrđeno je da je predlagatelj uvažio najveći dio bitnih primjedbi i prijedloga Odbora iznesenih na Prijedlog zakona u prvom čitanju, i na odgovarajući ih način ugradio u tekst Konačnog prijedloga zakona.

Iznesena je načelna primjedba da je možda sada u Konačnom prijedlogu zakona utvrđen preširok krug osoba kojima će biti dostupne sve informacije sigurnosnih službi. Naime, radi se o pitanjima povjerljive naravi iz područja nacionalne sigurnosti, kojima se štite interesi države i svih njenih građana, a u većini zapadno-europskih zemalja uvriježena je praksa da je pristup takvim informacijama stupnjevan u odnosu na rang dužnosti koju neka osoba obnaša, kao i na oznaku vrste i

stupnja tajnosti određenog dokumenta.

S posebnom pozornošću Odbor je razmotrio odredbe Glave IX. kojom se uređuju pitanja nadzora nad sigurnosnim službama. U svezi s time, primijećeno je da je predlagatelj prihvatio sugestiju Odbora glede izmjene naziva tog odjeljka Zakona, a napose da se Zakonom riješi i pitanje građanskog nadzora, kao posebne vrste nadzora nad sigurnosnim službama.

Novo je, kao i prilikom rasprave o Prijedlogu zakona, u svezi sa stavkom (1) članka 78. istaknut prigovor da iz pojma "Hrvatski sabor" nije razvidno tko ima pravo, i na koji način, ostvarivati nadzor nad sigurnosnim službama. Razmotrivši predloženi izmijenjen tekst odredaba koje se odnose na parlamentarni nadzor, u Odboru su iznesene određene primjedbe i prijedlozi, te zaključeno da se u tom smislu podnesu amandmani. Postavilo se i pitanje da li će Odbor, ukoliko se članak 78. usvoji u tekstu kako ga je predložio predlagatelj, uopće više imati ovlaštenja zatražiti bilo koje izvješće, osim onih koja su mu sukladno stavcima 2. i 3. članka 78. povjerena.

Članovi Odbora smatraju da sve teme koje se tiču ustavnosti i zakonitosti rada sigurnosnih službi, postupaka poduzetih prema građanima te njihovog financiranja i materijalnog poslovanja, moraju biti u nadležnosti jednog radnog tijela Hrvatskoga sabora, jer se samo na taj način može efikasno i pregledno vršiti njihov svrsishodni nadzor.

Na Konačni prijedlog zakona Odbor je podnio 13 amandmana. Prvom amandmanskom intervencijom kaže postiže se bolji izričaj članka 7. stavka 1; predloženom dopunom u članku 12. stavku 1. jasno se utvrđuje tko je zadužen za provedbu planova strategijskog elektroničkog izviđanja, i ujedno osigurava i linija zapovijedanja; a u članku 24. stavku 1. preciznije utvrđuje u koje svrhe se mogu koristiti prikupljeni podaci i dokumenti, dok se izmjenom stavka 2. u članku 27. predlaže ujednačavanje primjene i provođenja mjera za sve štice osobe, objekte i prostore, za koje Vlada odredi primjenu mjera iz istog članka, ali stavka 1.

Smisao amandmanske intervencije u članku 33. nije samo redakcijske prirode već razlog za to Odbor nalazi u nelogičnosti da se načelnika

Glavnog stožera stavlja u poziciju višu od svih drugih ministara i državnih dužnosnika u čijem je rangu. I dok se amandmanom na članak 38. poboljšava tekst stavka 2. Odbor predlaže da ministar obrane, a ne kako je predloženo načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga, daje suglasnost na uredbu spomenutog ministra. Izmjene stavaka 2. i 6. u članku 43. predlažu se zbog logičnosti postupka imenovanja, a brisanje stavka 7. jer je to pitanje riješeno već ranije istim Zakonom. Tu je i prijedlog potpuno novog teksta članka 78. stoga što Odbor smatra da se treba na precizniji način utvrditi tko i kako može provoditi nadzor nad sigurnosnim službama, a pri navođenju saborskog nadležnog radnog tijela predlaže se njegov opisni naziv, kako bi, bez obzira na njegov naziv koji se može tijekom vremena i poslovnički mijenjati, uvijek bilo jasno o kojem se radnom tijelu radi.

Članovi Odbora smatraju da sve teme koje se tiču ustavnosti i zakonitosti rada sigurnosnih službi, postupaka poduzetih prema građanima te njihovog financiranja i materijalnog poslovanja, moraju biti u nadležnosti jednog radnog tijela Hrvatskoga sabora, jer se samo na taj način može efikasno i pregledno provoditi njihov svrsishodni nadzor, i u tom smislu amandmanom predlažu novi članak 78a. Razmatrajući članak 79. Odbor je utvrdio da je u predloženom tekstu izostalo pitanje odgovornosti i nadzora nad zakonitošću rada Vijeća za nadzor sigurnosnih službi, pa je u tom smislu predložio njegovu dopunu novim stavkom 5, s obzirom na to da to tijelo imenuje Hrvatski sabor. U članku 80. preciziraju se poslovi Vijeća za nadzor sigurnosnih službi a prikupljena saznanja i podatke dostavlja u formi obavijesti Vijeću za nacionalnu sigurnost, predsjedniku Hrvatskoga sabora i ravnateljima sigurnosnih službi. Odbor drži nužnim da se o prikupljenim saznanjima i podacima izvijesti i predsjednik saborskog odbora nadležnog za nacionalnu sigurnost pa u tom smislu amandmanom i intervenira u članku 80. Smisao posljednjeg amandmana na članak 82. je da obveza čuvanja tajne o saznanjima prikupljenim u obavljanju dužnosti u Vijeću za nadzor sigurnosnih službi mora biti zakonom utvrđena.

AMANDMANI

Tri je amandmana podnio **Klub zastupnika HSS-a**, a prvi se odnosi na članak 14. kojim se posebno uređuju obveze sigurnosne službe i prava osoba od kojih se prikupljaju podaci. Klub predlaže brisanje stavaka 1, 2. i 3. u tom članku i novi tekst kojim precizira da sigurnosne službe mogu radi prikupljanja podataka, u smislu ovog Zakona pozivati građane na obavijesni razgovor. Obrazlažući prijedlog Klub kaže da je određeno u potrebi prethodnog pristanka osobe kod obavijesnog razgovora nepotrebno jer se dragovoljnost iskazivanja podrazumijeva. Nepotrebno je, kaže, što se u stavku 3. predviđa kako će sigurnosna služba u slučaju da ne dobije pristanak osobe za iskazivanje zatražiti od MUP-a da s tom osobom obavi razgovor, što bi moglo značiti da će djelatnici MUP-a prisiliti osobu na razgovor, a to je u suprotnosti s odredbama Zakona o krivičnom postupku. Obavijesnim razgovorom prikupljaju se obavijesti što kod sigurnosnih službi nije forma kriminalističke obrade, dakle sve što građanin dragovoljno govori ne može biti dokaz na sudu. Slijedeći se amandman Kluba odnosi na članak 25. stavke 1, 2. i 3. kojim se propisuje način provođenja sigurnosnih provjera. Amandmanska je intervencija potrebna budući da sigurnosne službe sigurnosnu provjeru ne provode samo u slučajevima navedenim u stavku 1. članka 25. već i za osobe koje su indicirane kao sigurnosno zanimljive kroz redovitu djelatnost službi usmjerenu na izvršenje poslova koji su im ovim Zakonom stavljene u nadležnost.

Ovim se zakonom (članak 85.) ovlašćuje Vlada RH da osnuje Zavod za informacijsku sigurnost i kriptozastitnu tehnologiju. Klub drži da osnivanje takvog Zavoda za zemlju poput Hrvatske predstavlja nepotrebne i značajne troškove u okviru već preskupe državne administracije. S druge strane, poznato je iz svjetskog iskustva da zemlje poput Hrvatske mogu u najboljem slučaju biti "konzumenti" kvalitetnih rješenja informacijske sigurnosti, a nikako kreatori, jer se radi o iznimno skupim i usko specijaliziranim tehnologijama za koje Hrvatska nema niti novca niti kadrova, već se time bave isključivo najrazvijenije i najbogatije zemlje svijeta. Klub predlaže da se zakonom predvidi osnivanje Povjerenstva Vlade

za informacijsku sigurnost. Riječ je o savjetodavnom tijelu zaduženom za pripremu prijedloga standarda i preporuka namijenjenih zaštiti tajnih podataka u informacijskim i telekomunikacijskim sustavima, koji se koriste za potrebe tijela državne uprave i sustava nacionalne sigurnosti RH.

Prema zakonskom prijedlogu Vijeće za nadzor sigurnosnih službi sastoji se od predsjednika i šest članova koje imenuje Hrvatski sabor, a troje zastupnika **SDP-a (Branko Tušek, Lucija Debeljuh i Jadranka Reihl-Kir)** amandmanom na članak 79. stavak 3. predlažu da u Vijeće uđe i član neke od nevladinih organizacija, odnosno građanskih organizacija koje se bave pitanjima zaštite ljudskih prava i sloboda. Na taj će se način, smatraju, osigurati jedan od ciljeva građanskog nadzora nad sigurnosnim službama, a to je zaštita ljudskih prava i sloboda.

Zastupnik **Nenad Stazić (SDP)** smatra da je potrebno pojačati zaštitu prava i sloboda osoba protiv kojih se poduzimaju mjere tajnog prikupljanja podataka. Usporedba s odredbama Zakona o kaznenom postupku po kojima istražni sudac sam donosi odluku o primjerice produljenju pritvora nije opravdana jer je pritvorenik u tom postupku upoznat s mjerom koja se protiv njega donosi i protiv takve mjere može uložiti prigovor, dok osoba protiv koje se primjenjuju mjere tajnog prikupljanja podataka ni ne zna za poduzete mjere, pa protiv njih, dakako, ne može ni prigovoriti. Uvođenjem odredbe da o produljenju provođenja mjera tajnog prikupljanja podataka odlučuje vijeće od tri ovlaštena suca Vrhovnog suda osigurava se puna zaštita ljudskih prava i sloboda, kaže se u obrazloženju ovog amandmanskog zahtjeva na članak 18. stavak 2.

A amandmanom na članak 24. stavak 1. precizira se da se podaci iz dokumenata koje svojim radom prikupe sigurnosne službe mogu koristiti samo za svrhe radi kojih su prikupljeni, a ne i za neke druge posve nepoznate svrhe, čime se bitno pojačava zaštita ljudskih prava i sloboda.

Zastupnik je zatražio još da se u članku 25. stavku 2, podstavku 2. riječ: "provedba" zamijeni riječju "provjera" jer se, kaže, ovdje očito radi o nenamjernom lapsusu budući da odredba članka 25. govori o sigurnosnoj provjeri, dok sintagma sigurnosna provedba ne znači ništa.

Zastupnik **Branislav Tušek (SDP)** smatra da je potrebno zaštititi sve građane o kojima su sigurnosne službe na nezakonit način prikupljale informacije. Takve je informacije potrebno uništiti radi zaštite ljudskih prava i dostojanstva svakoga hrvatskoga građanina, odnosno radi zaštite njegove privatnosti, naglašava Tušek i u tom smislu amandmanom intervenira u članku 24. dodajući novi stavak 3.

Nadalje, za ovog je zastupnika posve nepotrebno u Zakonu određivati mjesto gdje će se sahraniti službena osoba koja u obavljanju poslova ili povodom obavljanja tih poslova izgubi život. Razumljivo je da će obitelj odrediti mjesto sahrane, kaže zastu-

Aktualna je vlast naslijedila improvizirani sustav nacionalne sigurnosti, ali mu je pristupila negativistički, a u nekim dijelovima i neprijateljski.

pnik i u tom smislu amandmanski intervenira u članku 57. stavku 2.

Prijedlogom novog podstavka u stavku 1. članka 80. zastupnik je želio ukazati na potrebu davanja određenih informacija i obavijesti koje su značajne za hrvatsku javnost. Ocjenjuje, naime, da Vijeće za nadzor sigurnosnih službi kao bitan element ostvarivanja građanskog nadzora može davati određene informacije i obavijesti hrvatskoj javnosti. Osnovni je cilj amandmana omogućiti građanima Hrvatske pravo na informacije.

Dobro je poznata praksa i iskustvo da svaka tajnost zamagljuje stvari, a tajnost materijalnog i financijskog poslovanja osobito jer otvara mnoga pitanja ali i vrata koja se nazivaju: malverzacije, nezakonitosti i neodgovornosti, primijetio je zastupnik Tušek. Iz tog razloga i dobro poznatih iskustava valja naglasiti da sigurnosne službe ne mogu imati - osim financijskih sredstava odobrenih iz Državnog proračuna - nekakve druge ili tajne izvore financiranja koje podvodimo pod Konačni prijedlog zakona s naznakom "podaci o financiranju tajni su". Takva mogućnost snažno otvara sumnje i mnoga pitanja pa ih valja otkloniti ili demistificirati na odboru Hrvatskoga sabora nadležnom za financije i državni proračun, smatra Tušek i amandmanski to i predlaže.

Čak 13 amandmana na tekst Konačnog prijedloga zakona podnio je zastupnik **Dario Vukić (HDZ)**. Amandmanom u članku 6. stavku 2. samo se zamjenjuje neadekvatan i nedovoljno obrazložen uži pojam "strane obrambene organizacije" drugim pojmom ("i drugih država"), a zahtjevom da Predstojnik Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost ne može biti član političkih stranaka (članak 6. stavak 4.) samo bi se osnažila namjera depolitizacije službi. Nadalje, zastupnik je predložio da se u članku 15. stavku 2. precizira kako se uvjeti i način prikupljanja podataka korištenjem tajnih suradnika uređuju Pravilnikom o radu sigurnosne službe, jer je riječ o osjetljivim postupcima koji ne mogu biti ostavljeni na volju jednoj osobi, već taj postupak mora biti sustavno određen.

Obavljanje poslova iz djelokruga sigurnosnih službi zahtijeva propisivanje obveze tijelima državne uprave, tijelima sudbene vlasti i pravnim osobama koje vode ili upravljaju registrima i zbirkama osobnih i drugih podataka da sigurnosnim službama omoguće pristup ovakvim zbirkama. Zastupnik drži da je u praksi previše potreba za takvom vrstom podataka, da bi svaki nalog potpisivao ravnatelj službe pa u skladu s tim predlaže brisanje riječi: "na temelju pisanog naloga ravnatelja sigurnosne službe". Dodaje još da je drugim odredbama ovoga Zakona određeno da su sigurnosne službe ovlaštene prikupljati ove podatke, a u okviru svoga djelokruga rada.

U članku 33. stavak 1. određuju se tijela i osobe kojima sigurnosne službe dostavljaju važnije podatke prikupljene njihovim radom i njihove procjene sigurnosne situacije, a zastupnik predlaže da se ti podaci umjesto predsjedniku Savjeta za nacionalnu sigurnost dostavljaju predsjedniku Savjeta za koordinaciju sigurnosnih službi vjerujući da će se tako pospješiti efikasnost rada sigurnosnih službi. Slijedećim amandmanom (na članak 35.) jasno se definira da su svi državljani Republike Hrvatske dužni obavijestiti sigurnosnu službu o svemu što može predstavljati prijetnju nacionalnoj sigurnosti, a amandmanom na članak 52. stavak 3. samo ispravlja očita greška u navođenju broja stavaka, dok je smisao amandmanskog prijedloga na članak 56. definirati i obvezu osiguranja imovine zaposlenika i tajnih suradnika službe u

slučaju da tijekom njihova rada ona bude oštećena ili otuđena.

Amandmanom na članak 57. stavak 3. jasnije se definiraju obveze službe prema obitelji službene osobe, dodatkom stavka 6. u članku 65. pojašnjava se procedura imenovanja prvostupanjkih i drugostupanjkih disciplinskih odnosno stegovnih sudova. Amandmanskih prijedlogom u stavku 4. članka 76. daje se mogućnost službenim osobama osporavanja donesenih odluka, ako nisu donesene na bazi argumentiranih činjenica, nego paušalnih prosudbi, a novim stavkom 5. samo se uzima u obzir takva izmjena iz prethodnog stavka. Konačno, posljednjim Vukićevim amandmanom precizira se mogućnost prestanka rada u službi po sili Zakona, budući da je za stalni premještaj potrebna suglasnost službene osobe.

AMANDMAN VLADE

Amandmanskom intervencijom **Vlade RH** u članak 97. mijenja se rok početka primjenjivanja Zakona - umjesto od 1. lipnja 2002. sada se predlaže njegova primjena od 1. travnja 2002. godine. Taj se rok određuje jednako kao što je bio određen u Prijedlogu zakona o sigurnosnim službama RH koji je raspravljen i prihvaćen u prvom čitanju, podsjeća Vlada.

RASPRAVA

Uvodno je o zakonskom prijedlogu govorio zamjenik premijera, potpredsjednik Vlade dr. **Goran Granić**. Tijekom prvog čitanja zakona bilo je dosta primjedbi glede upravljanja sigurnosnim službama, a napose nadzora nad tim službama tj. kako utvrditi granice njihovog djelovanja i zaštiti ljudska prava. U Konačnom prijedlogu zakona glede građanskog nadzora nad sigurnosnim službama uvažena su mišljenja Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost i stručnjaka. Dodao je zatim kako bi se na predloženom zakonu moglo raditi još slijedećih desetak godina jer kada je u pitanju zaštita ljudskih prava i sloboda građana uvijek postoji i postojat će bolja formulacija i kvalitetnije rješenje od predloženog. Kaže kako je Vlada u

tom smislu svjesno ušla u jedan prenormiran zakon imajući u vidu povijesno pamćenje prema tim službama, a u prvi je plan stavila suzbijanje zloraba sigurnosnog sustava, vjerujući da ta postavljena ograničenja neće djelovati na efikasnost sustava. Na kraju je zamolio zastupnike da donesu predloženi zakon kako bi se što prije krenulo u reformu sustava sigurnosnih službi.

Nakon što su zastupnici saslušali uvodno izlaganje predstavnika predlagatelja, dobili su riječ izvjestitelji nadležnih radnih tijela. **Josip Leko** obrazložio je stavove Odbora za zakonodavstvo, a **Đurđa Adlešić** Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost.

Pavao Miljavac glasnogovornik **Kluba zastupnika DC-a** kazao je kako se kasni sa zakonskim prijedlogom jer da je bio prihvaćen ranije vjero-

Ovaj zakon nije izraz efikasnosti i poželjne učinkovitosti sigurnosnih službi, već, prije svega, izraz je političkog konsenzusa aktualne političke vlasti.

jatno bi bilo manje sukoba između Vlade i Ureda Predsjednika Republike, a afere koje su se tom prilikom stvarale negativno su se odrazile na rad sigurnosnih službi. Izgubljeno je dragocjeno vrijeme, a u međuvremenu je srušen postojeći sustav koji zasigurno nije idealan, ali je postojao, podvlači Miljavac. Aktualna je vlast naslijedila improvizirani sustav nacionalne sigurnosti, ali mu je pristupila negativistički, a u nekim dijelovima čak i neprijateljski. Nacionalna sigurnost kod nas je potpuno neuređeno područje, a prva dobra osobina predloženog zakona je što polazi od te činjenice. Pozitivno je to što se zakonom sigurnosne službe konačno definiraju, odnosno određuje djelokrug i ciljevi njihovog rada, a napose taksativno navode mjere tajnog prikupljanja podataka (do sada to nije bio slučaj). Najpozitivniji prijedlog odnosi se na sudsku kontrolu mjera tajnog prikupljanja podataka koja bi trebala jamčiti svodenje mogućih zloraba na najmanje moguću mjeru.

Predlagatelj zakona tvrdi da se Vijeće za nacionalnu sigurnost osniva radi ostvarivanja suradnje Predsjednika Republike i Vlade RH u usmje-

ravanju rada sigurnosnih službi, a opće je poznato stalno njihovo sukobljavanje u mnogim stvarima, pa i glede problema rada sigurnosnih službi. No, propisivati osnutak posebnog tijela zaduženog za ostvarivanje njihove suradnje tim je nepotrebnije kada se dovede u vezu sa člancima 3. i 4. Konačnog prijedloga kojima se propisuje nadležnost i sastav Vijeća za nacionalnu sigurnost. Naime, iz tih je odredbi Zakona jasno vidljivo da se Vijeće bavi utvrđivanjem politike nacionalne sigurnosti, a ne ostvarivanjem suradnje između Predsjednika Republike i Vlade RH pa to treba unijeti u stavak 2. članka 1.

Prema zakonskom prijedlogu u sastav Vijeća za nacionalnu sigurnost ulazi i član Vlade zadužen za nacionalnu sigurnost. Klub zastupnika DC-a upozorava da to nije u suglasju sa Zakonom o Vladi RH, i predlaže da se takav prijedlog izbriše. Ocjena je Kluba da Vlada može zadužiti jednog svog člana za poslove vezane uz nacionalnu sigurnost, ali to ne bi trebalo propisivati zakonom. Nacionalna sigurnost je vrlo važno područje djelovanja, pa s obzirom na tu okolnost valjalo bi propisati da Savjetom za koordinaciju sigurnosnih službi predsjedava predsjednik Vlade RH. Takav prijedlog glede ovlasti sigurnosnih službi zastupniku se ne čini da je previše demokratski, pa ujedno pita ne bi li pisani nalog ravnatelja trebao biti utemeljen na konkretnom razlogu i, dakako, obrazložen. Ostane li rješenje predloženo u zakonu tada ravnatelj službe može da bi utajio svoju znatiželju poželjeti da vidi npr. ima li tko i kakvo dopunsko osiguranje. Mogućnost ovakvih i sličnih zloraba valja svesti na najmanju moguću mjeru, podvlači Miljavac.

Prema Vladinom prijedlogu (članak 17. stavci 4. i 5.) ovlaštene sigurnosne službe mogu mjere tajnog prikupljanja podataka poduzimati temeljem pisanog obrazloženog naloga za njihovo provođenje kojeg izdaje sudac Vrhovnog suda RH. Izuzetno, ako bi odgoda provedbe mjera tajnog prikupljanja podataka onemogućila postizanje cilja, poduzimanje mjera može započeti na temelju naloga ravnatelja sigurnosne službe, koji o tome izvješćuju ovlaštenog suca Vrhovnog suda RH, i ako ovaj u roku od 24 sata od početka primjene mjere ne izda pismeni nalog za provođenje mjera, sigurnosna služba je dužna

uništiti dokumente i sredstva na kojima su zabilježeni podaci koje je saznala u provođenju mjera. Predlagatelj zakona je neuspješno pokušao maskirati odredbu koja dopušta zloupotrebu, upozorava ovaj zastupnik. Naime, ravnatelj agencije može pomisliti da odgoda provedbe može onemogućiti postizanje cilja primjene mjera, pa mjere tajnog prikupljanja podataka 24 sata primjenjivati bez naloga suca, a to bi moglo otvoriti prostor za zloupotrebe.

Preširoke ovlasti sigurnosnih službi

Klub smatra da su preširoke ovlasti sigurnosnih službi prisutne i u odredbi članka 19. kojom se propisuje obveza pravnim osobama koje obavljaju poslove tehničkog komuniciranja na daljinu i poslove dostave poštanskih pošiljaka da omogućće ovlaštenim sigurnosnim službama provedbu mjera sadržanih u članku 17 stavak 3. točke 1. i 3. Zakona. U stavku 2. istog članka propisuje se dužnost spomenutih pravnih osoba da sigurnosnim službama osiguraju uvjete za izravan pristup objektima i tehničkoj opremi te uvjete za provedbu mjera. Tako široke ovlasti tajnih službi ničim se ne ograničavaju, i pravne osobe koje se bave poštanskim i telekomunikacijskim poslovima predlagatelj zakona praktički prisilno pretvara u suradnike tajnih službi.

Klub predlaže da se u članak 78. odnosno 79. uvede mogućnost po kojoj parlament može odrediti posebno povjerenstvo ili neovisnog istražitelja za utvrđivanje svake pojedinačne nezakonitosti do koje može doći u konkretnom postupanju sigurnosnih službi. Pritom bi povjerenstvo odnosno neovisni istražitelj imali pravo uvida u sve isprave s kojima raspolažu sigurnosne službe u odnosu na konkretni slučaj na koji se pritužba za zloupotrebu odnosi. Na temelju obavljenog posla oni bi podnosili pismeno izvješće nadležnom saborskom odboru o tome je li u konkretnim slučajevima bilo ili nije zluporaba. Ako se takav prijedlog ne ugradi u tekst zakona postoji mogućnost da se parlamentarni nadzor svede tek na pribavljanje izvješća od sigurnosnih službi ili na razgovor s njihovim članovima što ne garantira utvrđivanje objektivne istine.

Zaključujući raspravu zastupnik Miljavac je kazao da predloženi zakon predstavlja dobar iskorak prema pravnom utvrđivanju nacionalne sigurnosti, ali drži da se trebalo više voditi računa o stručnim, a ne političkim aspektima tajnih službi. Uz to, svakako treba izbjeći svaku mogućnost, pa i onu najmanju za politiziranje ili zluporabu rada tih službi.

Nenad Stazić (SDP) nije se složio s konstatacijom prethodnika o otvorenoj mogućnosti zlupotrebe u članku 17. stavku 5. Ispravljajući netočan navod zastupnik naglašava da nema mogućnosti ni za kakvu zlupotrebu budući da sudac Vrhovnog suda mora u roku od 24 sata potpisati takav nalog, a ako to ne učini svi se prikupljeni podaci uništavaju. Zamjerka koju je iznio zastupnik Miljavac odnosi se na prvo čitanje zakona, ali ne i na drugo čitanje zakonskog teksta kada je ta pogreška ispravljena.

Za demokratski uređena društva vrlo je važan nadzor nad radom sigurnosnih službi, a ovaj zakon predlaže nekoliko stupnjeva građanskog nadzora nad njihovim radom.

Klub zastupnika HSP-HKDU-a načelno se složio da je potrebna cjelovita reforma sustava obavještajnih službi, i transformacija postojećeg sigurnosnog sustava u smislu njegove modernizacije i depolitizacije, ali se protivio bilo kakvim čistkama djelatnika, podvukao je **Vlado Jukić (HSP)**. Kada se govori o sigurnosnim službama tada treba itekako voditi računa o ljudima koji tamo rade ili će raditi, jer kvaliteta, učinkovitost, efikasnost i svrha postojanja sigurnosnog sustava, prije svega, počiva na stručnim, kvalitetnim te nadasve motiviranim ljudima. Klub drži da protekle dvije godine, i sadašnje polemike vezane uz donošenje ovoga Zakona ne idu u prilog tome da zaposleni u sigurnosnim službama ili oni koji će eventualno u njima sutra raditi, budu motivirani za teške i zahtjevne poslove. Naglašava da ovaj zakon nije izraz efikasnosti i poželjne učinkovitosti sigurnosnih službi već, prije svega, izraz političkog konsenzusa aktualne političke vlasti - konkretno Predsjednika Republike i premijera, što je vidljivo kroz institut

supotpisa, koji je prema Jukićevoj ocjeni, s obzirom na dosadašnju praksu, izvor mogućih kriza. Ne zna se tko u slučaju nesuglasja donosi odluku koja se primjenjuje, što bi zakon moglo učiniti neprimjenjivim. Za Klub je upitna učinkovitost zakona, i smatra da će se on u vrlo kratkom vremenu - već za mjesec ili dva mjeseca - naći na ispitu tj. kada se bude odlučivalo o imenovanju čelnika sigurnosnih službi. Stoga je tamo gdje je to moguće, potrebno zakonskom regulativom razriješiti moguće dvojbe osiguravajući tako što konkretniju (efikasniju i učinkovitiju) primjenu zakona, i ostavljajući što je moguće manje prostora političkim rješenjima kao preduvjet primjene zakona.

Predlagatelj je uvažio načelnu primjedu iz prvog čitanja glede nadzora nad radom sigurnosnih službi pa je u drugom čitanju izmjenom odgovarajućih odredbi omoguććen široki spektar nadzora rada obavještajnih službi pa čak bi se moglo reći i preširok do granice koja već dijelom dira u učinkovitost i efikasnost rada službi. Temeljno pitanje po kojem se može ocijeniti kvaliteta ovoga zakonskog teksta jeste hoće li on preživjeti slijedeće izbore, kaže Jukić te odmah odgovara kako ovako napisan zakon, u kojem nije riješeno pitanje eventualnog nesuglasja Predsjednika Republike i predsjednika Vlade RH nije zakon koji će preživjeti slijedeće izbore, drži Klub pa se postavlja pitanje njegove svrhovitosti. Trebalo je ozbiljnije pristupiti donošenju zakona, te ostaviti vremena za raspravu o brojnim primjedbama, a ne donositi ga u dva čitanja na istoj sjednici Sabora. Zbog iznesenih razloga Klub ne može dati potporu predloženom zakonu, i traži da se provede njegovo treće čitanje.

Sasvim je suprotnog mišljenja bio **Klub zastupnika SDP-a**. Glasnogovornik Kluba **Josip Leko** kazao je kako je Zakon potreban i SDP će iz više razloga podržati njegovo donošenje. Za demokratsko uređenje društva vrlo je važan nadzor nad radom sigurnosnih službi, a ovaj zakon predlaže nekoliko stupnjeva civilnog i građanskog nadzora. Istaknuo je kako svakako treba učiniti sve da se izbjegne da sigurnosnim službama zavlada jedna politička opcija ili stranka ili, još opasnije, da se te službe otrgnu kontroli političkoj stranci i civilnog nadzora za što,

dodao je, imamo političkog iskustva i pamćenja.

Zakon predviđa dvostruki nadzor nad sigurnosnim službama. Naime, uz parlamentarni predviđa se i građanski nadzor kroz osnivanje Vijeća za nadzor sigurnosnih službi, a to je kaže Leko "posebna brava za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda građana RH".

U odnosu na dosad važeći predloženi zakon sasvim sigurno bolje rješava pitanje rada tih službi i nadzora nad radom tih službi, nastavlja Leko te dodaje kako je potrebno provesti reformu sigurnosnih službi i uskladiti je s reformom državne vlasti.

Dvojnost pristupa

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je Ante Markov. Predloženi zakon, prije svega, bi trebao na demokratskim načelima ponuditi jednu novu sliku ovoga segmenta organizacije naše države i biti učinkovit i djelotvoran. "Sigurnosne službe ne mogu biti u zrakopraznom prostoru jer tada kontrola i nadzor njihovog rada neće biti djelotvorni niti će biti postignuta punoća međusobnog suodlučivanja kod tih službi", naglašava ovaj zastupnik. Danas je u svijetu gotovo nestala podjela na obavještajnu i protuobavještajnu službu jer se i kod jedne i druge službe radi o obavještajnoj djelatnosti prikupljanja podataka koji su nužni za kreiranje nacionalne sigurnosti pa u tim smislu ne bi trebalo između službi biti razlike.

Predlagatelj je uvažio sugestiju Kluba da se izriekom navede kako se rad obavještajne službe planira i provodi obavještajnim djelovanjem u inozemstvu, a protuobavještajne agencije u zemlji. Nakon napada terorista na Svjetski trgovački centar ništa više nije isto u svijetu, a to znači da su se promijenili ciljevi, metode, način rada i organizacija sigurnosnih službi. Naše sigurnosne službe i u tom smislu moraju biti osjetljive i vrlo oprezne, a jedan od razloga za to je i turizam, koji je od bitne važnosti za naš razvoj. Upravo u toj djelatnosti naša država slovi kao jedna od najsigurnijih zemalja na Mediteranu. U nastavku izlaganja zastupnik Markov je potanko obrazložio amandmane Kluba naglašavajući da bi njihovim prihvaćanjem predloženi zakon dobio na svojoj djelotvornosti.

Klub zastupnika HSLs-a podupire donošenje ovoga zakona, rekla je Đurđa Adlešić. Priznala je kako su dijelom opravdani prigovori da je zakon pomalo prilagođen dnevno-političkim potrebama, i nije potpuno imun od kompromisa što ne mora nužno štetiti kvaliteti zakona. Na zakon se čekalo dvije godine, a onda se u dva čitanja donosi na istoj sjednici što je sigurno onemogućilo kvalitetniju raspravu ili barem smireniju atmosferu kod njegova donošenja, naglašava gospođa Adlešić. Klub zastupnika HSLs-a zalaže se za efikasan sustav sigurnosnih službi, s jasno određenim djelokrugom njihova rada i još jasnijim i nužno potrebnim nadzorom, posebno građanskim, za kojega drže da je prioritetan. Između prvog i drugog čitanja zakon je, kaže, doživio brojna poboljšanja, a tu je posebno važno istaknuti osobnu odgovornost djelatnika službi koji mogu odbiti izvršenje određenog zadatka ako drže da je on upitan sa zakonskog staništa. Izrazila je nadu "da će nas ovaj zakon zaštititi od privatnih zbirki koje se pojavljuju u medijima, i koje uglavnom služe za diskvalifikaciju djelatnika pojedinih službi ili javnih osoba". Zaključila je kako "bez kvalitetnih, novih, neopterećenih stručnjaka i ljudi na čelu tih službi nema dobrog zakona niti dobrih rezultata".

Ivan Jarnjak je rekao da Klub zastupnika HDZ-a i dalje smatra da je potrebno donijeti zakon, odnosno konačno prekinuti neprihvatljivu situaciju u sigurnosnim službama, kako izriču, prije svega, najviši državni dužnosnici. Kaže kako je u zakonu i dalje ostala neprihvatljiva solucija u situaciji kada nema suglasnosti između Predsjednika Republike i predsjednika Vlade o važnim pitanjima poput imenovanja ravnatelja službe i njegova zamjenika. I dalje ostaje prijedlog po kojem Predsjednik Republike i premijer to moraju učiniti u roku od 30 dana, a prema obrazloženju zakona ovakvi će se slučajevi moći razriješiti jedino političkom voljom. Sigurnosne službe ne mogu biti niti jedan dan bez svoga ravnatelja, upozorava zastupnik Jarnjak, i dodaje kako jedan od najvećih nedostataka vidi u činjenici da zakon ne propisuje prijelazno rješenje u slučaju da se Predsjednik RH i premijer u roku od 30 dana ne uspiju složiti oko imenovanja čelnih ljudi. Za dogovor, dakle, imaju 30 dana, ali

nigdje nije objašnjeno što će se dogoditi ako se ne postigne dogovor oko toga tko će voditi sigurnosnu službu, upozorio je zastupnik Jarnjak. U nedostatku prijelaznog rješenja operativnost službe pada u vodu, a zakon postaje neprimjenjiv i tek mrtvo slovo na papiru. Zbog svega iznesenog ali i još nekih drugih predloženih rješenja s kojima se Klub ne slaže, zastupnik Jarnjak je predložio treće čitanje zakona.

U nastavku iznio je konkretne primjedbe na neke odredbe predloženog zakona, a najprije na članak 6. na temelju kojeg se osniva Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost koji obavlja poslove koje Vijeće omogućuju analizu izvješća sigurnosnih službi i ocjenu njihova rada, ciljeva rada tih službi, te druge poslove određene tom odredbom zakona. Iz predloženog nije vidljivo tko je dao te ovlasti Uredu, a napose kojim metodom i na koji će način Ured doći do podataka iz kojih bi bilo vidljivo kako su te službe radile (zakonito ili protuzakonito), omogućujući tako Predsjedniku Republike nadzor nad radom sigurnosnih službi. Zakonom bi se to moralo urediti, naglašava ovaj zastupnik. Prema predloženom rješenju u odredbi članka 17. mjere tajnog prikupljanja podataka mogu se poduzimati temeljem pisanog obrazloženog naloga za njihovo provođenje kojeg izdaje sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Tako se za mjere tajnog prikupljanja podataka kojima se privremeno ograničavaju neka ustavna ljudska prava i temeljne slobode jednom čeka potpis suca Vrhovnog suda, a drugi put iz istih razloga, ali zbog kaznenog progona potpis istražnog suca nadležnog općinskog, odnosno županijskog suda. Takva je dvojnost pristupa potpuno neprimjerena i neprihvatljiva, naglašava zastupnik Jarnjak. Dodajmo još konstataciju zastupnika kako u većini zemalja svijeta (Velika Britanija, Izrael, Italija, Njemačka, Rusija, Mađarska i Češka) sigurnosne službe nadzire parlament pa čemu mi onda izmišljamo neko vijeće koje će se okupiti eventualno dva puta godišnje. Stoga se Klub zalaže da nadzor nad radom sigurnosnih službi, a napose građanski bude isključivo u nadležnosti parlamenta tj. Odbora Hrvatskoga sabora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost.

Potom se prešlo na pojedinačnu raspravu.

Zloupotreba sigurnosnih službi

U kratkom istupu **Branislav Tušek (SDP)** najprije je pohvalio predlagatelja što je kod izrade zakona u drugom čitanju uvažio dio njegovih primjedbi glede građanskog nadzora nad radom sigurnosnih službi. Njegova je inicijativa, podsjeća zastupnik, bila da jednu od značajnih funkcija građanskog nadzora nad sigurnosnim službama dobiju još i dva odbora Hrvatskoga sabora - za vanjsku politiku te za financije i državni proračun. Potom je potanko govorio o svojim amandmanskim zahtjevima na tekst Konačnog prijedloga zakona (dali smo ih u okviru prikaza amandmana).

Treba učiniti sve da se izbjegne da sigurnosnim službama zavlada jedna politička opcija ili stranka ili da se te službe otrgnu kontroli političkih stranaka i civilnog nadzora.

Nakon mnogih skandala s obavještajno-sigurnosnim sustavom od prisluškivanja novinara i političara do rata obavještajnim podacima i objavljivanja tih podataka u medijima malo je vjerojatno da postoji itko u Hrvatskoj tko misli kako sigurnosne službe ne bi trebalo preurediti, podvukao je **Ivan Ninić (SDP)**. Izrazio je zadovoljstvo što se predloženi zakon nalazi u saborskoj proceduri, ali bi, kaže, bio zadovoljniji da je došao puno prije, kao što je i bilo najavljeno ali to nije bilo moguće jer nema dobre suradnje u obavještajnoj zajednici, a i neke su službe željele poseban zakon za sebe pa je postojao blagi rat između njih. Ustavne promjene nisu jedini razlog zbog kojega valja na novi način normativno urediti sigurnosne službe već razlog za to su i nedostaci dosadašnje organizacije i djelovanja tih službi, kaže zastupnik Ninić. Bilo je dosta nejasnoća i nedostataka glede razgraničenja djelokruga poslova i odgovornosti tih službi uslijed čega je dolazilo do toga da se više službi bavi istim poslovima te međusobno konkuriraju. Sigurnosne službe su instrumentalizirane u unutarnjim obračunima s političkim protivnicima što je imalo za posljedicu stvaranje velikog nepovjerenja i uopće negativnog stava javnosti koji je na granici posvemašnjeg negiranja opravdanosti

njihovog postojanja i djelovanja, nastavlja Ninić. Zapošljavanje u sigurnosnim službama temeljilo se na političkoj podobnosti i osobnim vezama, a nije na profesionalnim kriterijima što je za posljedicu imalo relativno nisku kvalitetu i slabu učinkovitost rada službi. Uz to, nije postojao djelotvoran parlamentarni nadzor, pa se zastupnik nada da će se to popraviti predloženim zakonom. Jednako tako drži da se ovim zakonskim prijedlogom želi maksimalno destimulirati protuzakonitost i onemogućiti pojedince i grupe koji nastavljaju na stari način rada te proizvode sukobe među službama.

I nije toliko bitna činjenica što je predloženim zakonom smanjen broj sigurnosnih službi već je bitno da se ukloni 50 godišnja odioznost i averzija građana prema tim službama koje su izuzetno odgovorne za našu nacionalnu sigurnost, i za zaštitu ustavnog poretka, zaštitu od organiziranog kriminala i terorizma, a napose ljudskih prava. Osnivanjem Vijeća za nacionalnu sigurnost, Savjeta za koordinaciju sigurnosnih službi i Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost ne samo da će se osigurati koordiniranje i usmjeravanje rada sigurnosnih službi već isto tako i njihov nadzor. Na prigovore nekih da se kod novih rješenja nije baš išlo u demokratizaciju zastupnik baš suprotno misli, i u tom smislu posebno upozorava na članak 17. npr. da se mjere tajnog prikupljanja podataka mogu poduzimati temeljem pisanog naloga za njihovo provođenje suca Vrhovnog suda RH, a u izuzetnim slučajevima sudac mora u roku od 24 sata od početka primjene mjere odlučiti hoće li izdati pismeni nalog. Najviša demokratičnost ogleđa se u slučaju kada takvog naloga nema i kada je služba dužna uništiti dokumente i sredstva na kojima su zabilježeni podaci koje je saznala u provođenju mjera. A sve donedavno ravnatelj službe bi predložio takvu mjeru, a odobravao ministar iz istog resora (unutarnjih poslova), prisjetio se zastupnik Ninić. Kao najsvježiji primjer naveo je slučaj dosjea za 126 novinara. Sva su ta prisluškivanja bila neopravdana, a zastupnik tvrdi kako nitko od prisluškivanih političara i novinara nije završio s kaznenom prijavom što znači da su se službe zloupotreblyavale i činile nezakonite radnje. Osobno je još uvijek nezadovoljan današnjim organima gonjenja koji ništa nisu

poduzeli protiv onih koji su takve, po njemu, protuzakonite mjere poduzimali. Dopunio bi, kaže, odredbu članka 24. u kojoj se govori o prikupljenim dokumentima obavještajnih službi tako da se precizira kako se ti dokumenti ne mogu otuđivati niti privatno objavljivati.

Nakon 11. rujna sve sigurnosne službe u svijetu dobile su veće ovlasti, a mi smo zbog naše prošlosti i povijesnog pamćenja, a napose demokratskog nadzora smanjili im ovlasti, a vrijeme će pokazati hoće li se smanjiti i njihova učinkovitost, ali će se vjerojatno neke stvari u hodu mijenjati. Ozbiljnosti radi umjesto predloženog roka stupanja na snagu ovog Zakona (1. travnja 2002.) zastupnik predlaže da se kao rok utvrdi 2. travnja 2002.

I za **Jadranku Kosor (HDZ)** neobično je da se na ovako važan zakon čeka dvije godine, a onda u dva čitanja donosi na jednoj sjednici. Poput Kluba zastupnika svoje stranke i ova zastupnica smatra da zakon treba ići na treće čitanje. Na opasku premijera Račana o katastrofalnom stanju u obavještajnim službama, kaže, kako bi Hrvatski sabor morao znati na temelju kojih pokazatelja i činjenica premijer to tvrdi to više ako se takva izjava stavi u kontekst konstatacije predsjednika HSLŠ-a da smo jedinstvena zemlja po tome što nemamo državnu tajnu. Sve su to ozbiljne konstatacije s kojima bi Sabor trebao biti upoznat i o kojima bi trebao raspravljati. Isto tako misli da se ništa ne bi dogodilo da se još pričekalo nekoliko tjedana s raspravom budući da nije bilo one prave javne rasprave o zakonu uoči ove saborske.

Glede predloženih rješenja kaže kako nije zadovoljna položajem Hrvatskoga sabora. Tako npr. iako pozdravlja novinu po kojoj u radu Vijeća za nacionalnu sigurnost sudjeluje predsjednik Hrvatskoga sabora (članak 4.) dodaje kako tako koncipiran prijedlog ostavlja niz otvorenih pitanja. Drži kako funkcija predsjednika Hrvatskoga sabora nije do kraja definirana, nejasan je njegov status u Vijeću, pa je s tim u vezi pitanje da li je on uvijek u Vijeću ili samo ponekad sudjeluje u njegovom radu tj. kakva mu je uloga budući da iz predloženog rješenja proizlazi da on nije član ovoga tijela (ne može glasovati). Prema predloženom zakonu član Vijeća za nacionalnu sigurnost je i član Vlade zadužen za nacionalnu sigurnost, a zastupnica

Kosor upozorava da nema takvog člana Vlade pa se stoga otvara pitanje hoće li se mijenjati Zakon o Vladi i hoćemo li dobiti novog ministra. Zastupnica i dalje smatra (kao i prilikom prvog čitanja) da bi u doba ratnog stanja i neposredne ugroženosti u radu Vijeća za nacionalnu sigurnost uz ministre financija i gospodarstva, morao sudjelovati još i ministar zdravstva.

Ravnateža

Sadržaj odredbe članka 52. po kojoj su službene osobe dužne izvršavati poslove na koje su raspoređene i kada je to povezano s opasnošću za njihov život, zdravlje ili njihovu imovinu potrebno je preispitati u odnosu na članak 21. Ustava po kojem svako ljudsko biće ima pravo na život. Nije joj jasno zašto u ostvarivanju nadzora nad sigurnosnim službama Hrvatski sabor može osobito (među ostalim) zatražiti informaciju o tome da li službe nacionalne sigurnosti prikupljaju informaciju koje se tiču zastupnika ili osobe koja je član njegovog porodičnog domaćinstva. Zanima je zašto je uopće predložena takva odredba tj. zašto se tu posebno izdvajaju zastupnici, a ako je to tako zašto se ova odredba ne odnosi i na članove Vlade i suce te članove njihovih obitelji.

Prema zakonskom prijedlogu u cilju ostvarivanja građanskog nadzora nad radom sigurnosnih službi osniva se Vijeće za nadzor sigurnosnih službi, a čine ga predsjednik i šest članova koje imenuje Sabor (riječ je o hrvatskim državljanima visoke stručne spreme pri čemu po jedan član Vijeća mora biti diplomirani pravnik, politolog ili dipl. ing. elektrotehnike. Zastupnica drži da se na taj način otvara velika mogućnost zloupotrebe i manipulacije. Naime, potpuno je nejasno na temelju kojih će se kriterija i po kojoj proceduri birati ti članovi Vijeća.

Uslijedila je replika **Milana Kovača (HDZ)**. Iako cijeni trud svih koji su raspravljali o zakonu misli da je bespredmetno ga donositi jer čemu trošiti novac i osnivati nove sigurnosne službe kada se od ministra obrane, čiji je resor važna karika u sigurnosti zemlje, može npr. čuti da Hrvatska nema nikakve šanse da se obrani u nekom eventualnom ratu. Ako je to tako zašto trošiti novac na osnivanje ovih službi, kaže ovaj zastupnik te dodaje - jednostavno iznajmimo usluge takvih službi.

Jedna od razina na kojoj je protiv HDZ-a prije izbora 3. siječnja 2000. vođena najbučnija kampanja bilo je stanje u sigurnosnim službama i općenito sustav obavještajnih sigurnosnih službi u RH, prisjetio se **Drago Krpina (HDZ)**. Sudeći po žestini te kampanje, javnost je s pravom mogla očekivati da će jedan od prvih poteza nove vlasti nakon 3. siječnja biti donošenje novog zakona o sigurnosnim službama i uspostava drugačijeg, boljeg, demokratičnijeg i učinkovitijeg sustava sigurnosti u RH. To se nije dogodilo, i to je samo jedan od slučajeva neispunjenih očekivanja hrvatske javnosti, nastavio je zastupnik Krpina. Dvije godine od obnašanja vlasti vladajuće koalicije, Vlada izlazi s novim prijedlogom

U zakonu nije precizirano postupanje u situaciji kada nema suglasnosti između Predsjednika Republike i predsjednika Vlade o važnim pitanjima poput imenovanja ravnatelja službi.

zakona o sigurnosnim službama i sada želi da na istom zasjedanju Hrvatskoga sabora predložena rješenja rasprave na brzinu rasprave u dva čitanja. Zanima ga zašto se čekalo dvije godine, odnosno gotovo godinu i pol dana od donošenja Ustava i je li razlog tome traženje najboljih rješenja ili je nešto drugo posrijedi?

Kod sigurnosnih službi uvijek je potrebno postići ravnotežu između njihove efikasnosti rada i sprječavanja njihove zloupotrebe, naglašava **Nenad Stazić (SDP)**. To kaže, nije laka zadaća jer ne budu li te službe dovoljno efikasne sigurnost građana RH i svakog ponaosob neće biti dovoljno zaštićena. S druge strane ukoliko efikasnost službi bude velika i tako nekontrolirana da omogućava zloupotrebu i kršenje ljudskih prava i sloboda tada ćemo kao građani biti nesigurni. Konačni zakon uspio je pronaći taj balans između ove dvije zadaće, smatra zastupnik Stazić. Dodaje zatim kako sigurnosne službe moraju biti kontrolirane, a kontrola trostruka. Ponajprije kontrola mora biti stručna (profesionalna) kontrola, zatim parlamentarna tj. građanska, a u predloženom je zakonu ugrađena kroz Vijeće za nadzor sigurnosnih službi, te konačno sudbeni nadzor koji se očituje kroz ovlaštenje suca

Vrhovnog suda da potpisuje nalog za primjenu mjera tajnog prikupljanja podataka. U prijašnjem političkom sustavu sve je polazilo od ministra unutarnjih poslova koji je podnosio obrazloženi zahtjev, a kao dio izvršne vlasti, pogotovo u jednom polupredsjedničkom sustavu ovisio je o Predsjedniku Republike te formalno o premijeru. Prema tome sigurnosne su se službe mogle koristiti za neke ciljeve koji sa stanovišta sigurnosti ne bi bili opravdani, a ministar je morao provoditi te odluke jer bi u protivnom bio smijenjen, kaže zastupnik Stazić. Kroz novo rješenje po kojem nalog za provođenje mjera tajnog prikupljanja podataka izdaje sudac Vrhovnog suda prestaje takva opasnost jer na njegovo imenovanje nema nikakvog utjecaja izvršna vlast, podvlači ovaj zastupnik da bi se u nastavku izlaganja osvrnuo na amandmane što ih je podnio na tekst Konačnog zakonskog prijedloga.

Kada premijer izjavi da je katastrofalno stanje u sigurnosnom sustavu, a na određeni način to potvrdi njegov zamjenik, imamo činjenicu, kaže **Vladimir Šeks (HDZ)**, da je sigurnosni sustav kao dio obrambenog sustava od 2000. do danas faktički nefunkcionalan i razoren. Time je objektivno ugrožena nacionalna sigurnost, a političku odgovornost moraju snositi i snositi će je odgovorni za to od premijera do Predsjednika Republike. Osvrćući se na tekst zakona zadržao se na predloženom postupku za razrješenje ravnatelja sigurnosne službe. Kada taj postupak pokreće Hrvatski sabor, zbog u postupku nadzora utvrđene nezakonitosti rada sigurnosne službe ili njenih djelatnika, Predsjednik Republike i premijer donijet će rješenje o tom razrješenju. Tako predloženo rješenje, vjeruje zastupnik Šeks, nije bila intencija predlagatelja zakona već da konačno razrješenje uslijedi po okončanom postupku tj. kada se utvrdi da je došlo do povrede zakonitosti rada ravnatelja službe. Još prilikom izmjene Ustava oporba je upozoravala da će ustavna odredba pretočena u zakon po kojoj imenovanje čelnika sigurnosnih službi, uz prethodno pribavljeno mišljenje nadležnog saborskog odbora, supotpisuje Predsjednik Republike i predsjednik Vlade RH generirati strukturalne sukobe i krizne situacije, i dovesti do blokade uslijed različitih političkih interesa i procjena. Vlada nije uvažila primjedbu da se propiše odredba koja

će urediti postupanja u slučajevima nesuglasja oko supotpisa između Predsjednika Republike i Vlade, odnosno Predsjednika Republike i premijera s obrazloženjem da Ustav nema odredbi o tome kako se rješava takva situacija ali se može razriješiti političkim dogovorom. Vladina tvrdnja da ne postoje ustavna rješenja koja će razriješiti nesuglasje oko supotpisa nije točna, kaže zastupnik Šeks, te dodaje kako postoji interpretacija ustavnih odredbi koje ostavljaju zakonodavcu okvir u kojem će razriješiti i zakonom regulirati razradu tih ustavnih odredbi u spomenutom slučaju. Isto tako smatra da sustav nacionalne sigurnosti ne može biti ostavljen na volju i politički dogovor Predsjednika Republike i premijera jer to nije samoupravno sporazumijevanje i interesno dogovaranje već takva situacija mora biti zakonom razrađena. Zato je potrebno zakon uputiti u treće čitanje, rezolutan je zastupnik Šeks.

I **Dario Vukić (HDZ)** je izrazio nadu da će zakon ići u treće čitanje, a ako do toga ne dođe tada, kaže, ima cijeli niz amandmana na tekst Konačnog prijedloga zakona da bi ih zatim detaljno izložio.

Riječ je potom dobio zamjenik premijera i potpredsjednik Vlade **dr. Goran Granić**. Odgovarajući na neke primjedbe iz rasprave, primijetio je kako je odgovorno ponašanje Predsjednika Republike, premijera, Vlade RH i Hrvatskoga sabora nešto što se podrazumijeva te kako će odgovorne osobe raditi u skladu s Ustavom i zakonom svjesni toga da moraju usklađivati svoje međusobne odnose. Valja uložiti dosta truda da se na najvišu razinu podigne funkcioniranje ovog sustava, a ovaj zakon daje za to okvir, naglašava dr. Granić. Zakon je jasan, a možda čak i prenormiran u nekim rješenjima, ali se u to svjesno išlo s obzirom na dosadašnja naša loša iskustva.

IZJAŠNJAVANJE O AMANDMANIMA

Nakon provedene rasprave uslijedilo je izjašnjavanje o podnesenim amandmanima. Istupajući u ime predlagatelja **dr. Goran Granić** prihvatio je sve amandmane Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost i zastupnika **Nenada Stazića (SDP)** te neke amandmane Daria Vukića (HDZ) i to na članke: 6.

stavak 4; 33. stavak 1; 52. stavak 3; i 77. točku 4, a u izmijenjenom obliku, odnosno tek djelomično na članak 56. Amandman Vlade postao je sastavni dio zakonskog teksta. Uz dodatna obrazloženja **dr. Goran Granić** odbio je prihvatiti amandman zastupnika Vukića na članak 6. stavak 2. uz obrazloženje da spomenuta odredba zakonskog prijedloga predviđa suradnju Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost sa stranim obrambenim organizacijama, a pritom se ne misli samo na NATO već i na druge obrambene organizacije. Ne predviđa se, međutim, suradnja između država jer se ta problematika uređuje

Nije toliko bitna činjenica što je predloženim zakonom smanjen broj sigurnosnih službi, već je bitno da se otkloni 50 godišnja odioznost i averzija građana prema tim službama.

posebnim ugovorima o suradnji ili preko Interpola. Ustrajavši na amandmanu zastupnik Vukić je objasnio da ga je predložio radi razumljivosti formulacije te odredbe budući da se radi o razmjeni povjerljivih informacija i dokumenata. Vladin je predstavnik ostao pri svom stavu, a glasovanje je pokazalo da su i zastupnici bili istog mišljenja kao Vlada.

Istu je sudbinu doživio i slijedeći Vukićev amandman na članak 15. stavak 2. Vladin je predstavnik odbio prihvatiti amandman uz konstataciju da će se ta problematika urediti pravilnikom kako je i predviđeno člankom 41. Konačnog prijedloga zakona. HDZ-ov zastupnik zatražio je glasovanje smatrajući da se uvjeti i način prikupljanja podataka korištenjem tajnih suradnika ne mogu ostaviti na volju jednoj osobi (prema zakonu to bi napatkom uredio ravnatelj sigurnosne službe) već se mora riješiti Pravilnikom o radu sigurnosne službe. Zastupnici su se priklonili Vladinom mišljenju.

Obavljanje poslova iz djelokruga sigurnosnih službi zahtijeva propisivanje obveze tijelima državne uprave, tijelima sudbene vlasti i pravnim osobama koje vode ili upravljaju registrima i zbirkama osobnih i drugih podataka da sigurnosnim službama omoguće pristup takvim zbirkama, a na temelju pisanog

naloga ravnatelja sigurnosne službe (članak 16. stavak 1.). Zastupnik Vukić je predložio da se iz teksta spomenute odredbe izostavi pisani nalog ravnatelja sigurnosne službe, što **dr. Goran Granić** nije prihvatio uz obrazloženje da djelovanje službi, pa i ulazak u tijela državne uprave i sudbene vlasti, nije moguće bez pisanog naloga. Gledajući i razmatrajući koliko će često ravnatelj morati potpisivati takve naloge, i uvažavajući opseg poslova djelatnici službe rade ili će raditi, proizlazi da će ravnatelj veći dio radnog vremena potpisivati takve naloge, kaže **Vukić**. Drži da se ravnatelj mora baviti puno ozbiljnijim stvarima, a pristup tijelima državne uprave, tijelima sudbene vlasti i pravnim osobama koje vode ili kojima upravljaju registrima i zbirkama osobnih i drugih podataka mora biti puno efikasniji i brži, zaključio je zastupnik. I pored tog obrazloženja zastupnici su se priklonili Vladinom stavu i nisu prihvatili amandman.

Vukićev prijedlog da su svi državljani RH dužni obavijestiti sigurnosnu službu o svemu što može predstavljati prijetnju nacionalnoj sigurnosti Vlada nije prihvatila. Takav bi prijedlog zastupnika, kaže **dr. Granić**, suzio Vladin prijedlog po kojem svatko ima tu obvezu. Ovdje se, naime, ne radi samo o državljanima RH već i o pravnim osobama i građanima koji u Hrvatskoj žive i rade. Zastupnik **Dario Vukić** ustrajao je i na amandmanu uz obrazloženje da iz zakonskog rješenja nije vidljivo o kojoj se to sigurnosnoj službi radi, a da je to navedeno tada bi se znalo kome se zakonodavac u ovom slučaju obraća. Glasovanjem zastupnici su se priklonili stavu Vlade.

Glede definiranja obveze službe prema obitelji službene osobe zastupnik Vukić je amandmanom zatražio da se u članak 57. stavak 3. uz navedeno pravo na jednokratnu novčanu pomoć unese i iznos osiguranja iz članka 56. ovoga Zakona, ali je **Vladin predstavnik** to odbio prihvatiti uz obrazloženje da nije potrebno to naglašavati jer je jasno da službena osoba uz jednokratnu novčanu pomoć ima pravo i na ovu drugu pomoć. Zastupnici nisu prihvatili amandman zastupnika Vukića iako je on pojasnio kako nije zgorega navesti amandmanom predloženo kako bi obitelj službene osobe koja je izgubila život znala što mora dobiti.

Za Vukićev amandman na članak 65. stavak 6. **dr. Goran Granić** je rekao da ga Vlada također neće prihvatiti jer je u članku 39. Konačnog prijedloga zakona predviđeno, uz ostalo, da će se ustrojavanje disciplinskih odnosno stegovnih sudova utvrđivati uredbom koju donosi Vlada. Braneći amandman zastupnik **Vukić** je objasnio kako drži da je potrebno u zakonu pojasniti proceduru imenovanja prvostupanj-skih i drugostupanj-skih disciplinskih odnosno stegovnih sudova, kako bi se izbjegla mogućnost bilo kakve manipulacije. Imenovanja o kojima je ovdje riječ zavrjeđuju da budu dio zakona, a ne u uredbi za koju se sada i ne zna kako će izgledati, zaključio je Vukić, i zatražio glasovanje o amandmanu, ali su se zastupnici i ovom prilikom priklonili Vladinom stavu.

Glede amandmanskog zahtjeva zastupnika Vukića na članak 76. stavak 4. kojim bi se pružila mogućnost službenim osobama da osporavaju donesene odluke, ako nisu donesene na bazi argumentiranih činjenica, nego paušalnih prosudbi, Vladin je predstavnik ustvrdio da ga neće prihvatiti. Zastupnik **Vukić** nije odustao od amandmana pojašnjavajući da je podnoseći taj zahtjev imao u vidu ne samo stegovne sudove te da je želio da se izbjegne mogućnost paušalne prosudbe jednog ili dva čovjeka u donošenju odluke, što upućuje na mogućnost političkih čistki iz službe. Uz to, smatra kako svaki djelatnik službe ima pravo zatražiti da se njegovi argumenti uzmu u obzir kod osporavanja donesene odluke. **Vladin je predstavnik**

ostao pri prijašnjem stavu, a i zastupnik, pa se pristupilo glasovanju, a zastupnici nisu prihvatili ovaj amandman.

U svezi s prethodnim amandmanom je i slijedeći Vukićev na članak 76. stavak 5. **Vladin je predstavnik** ostao pri prijašnjem stavu i odbio i ovaj amandman, a isto su postupili i zastupnici nakon što je zastupnik zatražio glasovanje.

Više amandmana na tekst Konačnog prijedloga zakona podnio je **Klub zastupnika HSS-a**. Prvim na članak 14. po kojem sigurnosne službe mogu radi prikupljanja podataka, u smislu ovog Zakona pozivati građane na obavijesne razgovore, **dr. Goran Granić** nije prihvatio jer Vlada smatra da je predloženim zakonom to bolje riješeno. Predstavnik Kluba **Ante Markov** kazao je kako je namjera Kluba zastupnika HSS-a bila funkcionalno i učinkovito poboljšati ovaj zakon u smislu funkcioniranja rada sigurnosnih službi. Ne želeći stvoriti probleme kod donošenja zakona, i imajući u vidu zajednički zaključak što su ga predložili klubovi zastupnika (SDP-a, HSLS-a, HSS-a, odnosno HNS-PGS-SBHS-a, te LS-a kao i Kluba zastupnika nacionalnih manjina) **Markov** je povukao ovaj ali i sve ostale amandmane Kluba zastupnika HSS-a.

U nastavku **Vladin je predstavnik** odbio prihvatiti zahtjev SDP-ovih zastupnika Tušeka, i zastupnica Debeljuh i Reihl-Kir da se u sastav Vijeća za nadzor sigurnosnih službi uključi i člana neke nevladine organizacije, odnosno građanskih organizacija koje se bave pitanjima zaštite ljudskih prava i sloboda, uz obrazloženje da je ovdje riječ o

stručnim osobama koje će biti članovi Vijeća. O amandmanu se nije glasovalo jer ga je nakon ovog obrazloženja u ime predlagatelja zastupnik **Branislav Tušek** povukao.

U nastavku zastupnik Tušek povukao je sva tri svoja amandmana nakon Vladinog stava da ih neće prihvatiti. Tako je odbijanje da prihvati amandmanski zahtjev na članak 57. stavak 2. **dr. Goran Granić** objasnio činjenicom da je Vladino rješenje istovjetno rješenju u Zakonu o policiji. A za zahtjev zastupnika (na članak 80. stavak 1.) da Vijeće za nadzor sigurnosnih službi daje informacije i obavijesti hrvatskoj javnosti kazao je da nije u duhu zakona da Vijeće komunicira s javnosti, već to čine Hrvatski sabor ili njegov Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost. Konačno, Vladin predstavnik nije prihvatio niti amandmanski zahtjev ovog zastupnika na članak 84. uz obrazloženje da problematiku koju tretira taj amandman uređuje Hrvatski sabor svojim Poslovnikom.

Time je okončano izjašnjavanje o amandmanima. Većinom glasova (76 "za" i 12 "protiv") zastupnici Hrvatskoga sabora donijeli su Zakon o sigurnosnim službama u tekstu kako ga je predložila Vlada zajedno s prihvaćenim amandmanima, a na temelju zahtjeva Kluba zastupnika SDP-a, HSLS-a, (HNS-PGS-SBHS-a), te LS-a kao i Kluba zastupnika nacionalnih manjina obvezali Vladu da do kraja lipnja 2002. godine Hrvatskome saboru podnese izvješće o provedbi ovoga Zakona.

J.Š.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POSREDOVANJU PRI ZAPOŠLJAVANJU I PRAVIMA ZA VRIJEME NEZAPOSLENOSTI

Stjecanje prava po osnovi svakog rada

Hrvatski sabor je većinom glasova donio predloženi Zakon. Njegove temeljne odrednice su omogućiti da osim Zavoda za zapošljavanje poslove u svezi sa zapošljavanjem obavljaju i druge pravne i fizičke osobe, omogućiti posredovanje i za sekundarno tržište rada, stvoriti kriterije za utvrđivanje osobe kao nezaposlene i to

samo one osobe koja ne ostvaruje nikakav primitak a da je raspoloživa za rad, usklađivanje s europskim standardima u području zapošljavanja te otklanjanje dvojbe u primjeni određenih odredbi važećeg Zakona. Zakon je predložila Vlada Republike Hrvatske.

O PRIJEDLOGU

O Prijedlogu zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti pisali smo u IHS-u, broj 317. pod naslovom: "Zakonska opredjeljenja temeljito doraditi".

Konačnim prijedlogom uređuju se sljedeća pitanja:

- obavljanje poslova posredovanja pri zapošljavanju u zemlji od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i drugih pravnih i fizičkih osoba koje dobiju dozvolu ministarstva nadležnog za rad uz prethodno pribavljeno mišljenje povjerenstva kojeg imenuje Gospodarsko-socijalno vijeće;

- sustav obveznog osiguranja radnika u radnom odnosu za slučaj nezaposlenosti;

- tko se smatra nezaposlenom osobom;

- osnove vođenja evidencije o nezaposlenim osobama;

- razlozi zbog kojih se prestaje voditi evidencija o nezaposlenoj osobi;

- poslovi koji su uključeni u pripremu za zapošljavanje (profesionalno usmjeravanje, upoznavanje metoda i tehnika aktivnog traženja posla, obrazovanje za zapošljavanje, profesionalna rehabilitacija);

- što se smatra posredovanjem pri zapošljavanju i način posredovanja;

- aktivna politika zapošljavanja kao skup mjera i aktivnosti koje će Zavod poduzimati s ciljem unapređenja tržišta rada, zapošljavanja, samozapošljavanja, zadržavanja postojeće zaposlenosti, olakšavanja zapošljavanja pojedinih skupina ili pojedinaca, smanjenja nezaposlenosti, te osiguravanja radnika poslodavcima;

- nadležnost Upravnog vijeća Zavoda da donosi mjere aktivne politike u zapošljavanju;

- obveza Vlade Republike Hrvatske da donese Godišnji plan za poticanje zapošljavanja;

- uvjeti, visina, trajanje i način ostvarivanja prava na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti;

- mogućnost jednokratne isplate novčane naknade zbog samozapošljavanja;

- uvjeti za produženje, obustavu i prestanak prava na novčanu naknadu;

- pravo na mirovinsko osiguranje nezaposlenih osoba;

- uvjeti za stjecanje i visina novčane pomoći za vrijeme obrazovanja, te pravo na jednokratnu novčanu pomoć i naknadu putnih i selidbenih troškova;

- pravo na novčanu naknadu osoba koje su bile zaposlene u inozemstvu;

- postupak za ostvarivanje za vrijeme nezaposlenosti;

- organizacija Zavoda, sastav tijela i način upravljanja te provođenje nadzora nad njegovim radom;

- izvori sredstava za djelatnost zapošljavanja; te novčane kazne zbog nepostupanja po Zakonu.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo je bio mišljenja da se o predloženom Zakonu treba provesti treće čitanje zbog

Odbor za zakonodavstvo bio je za treće čitanje, a Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo za dostavljanje Saboru svih podzakonskih akata proizašlih iz ovog Zakona prije početka primjene.

brojnih manjkavosti teksta. Donošenje Zakona potom su podržali **odbori za gospodarstvo, razvoj i obnovu te za rad, socijalnu politiku i zdravstvo**. Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo predložio je i donošenje zaključka kojim bi se obvezalo predlagatelja da sve podzakonske akte koje je dužan donijeti temeljem ovog Zakona prije stupanja na snagu dostavi matičnom Odboru na raspravu.

AMANDMANI

Amandmani Vlade RH te...

Vlada Republike Hrvatske podnijela je 20 amandmana. Njima se, kao prvo, utvrđuje da je dobivanje dozvole za obavljanje djelatnosti posredovanja pri zapošljavanju uvjet za upis u odgovarajući registar pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju tu djelatnost. Potom se otklanja dvojba o kumulativnom ispunjavanju obveza nezaposlene osobe te će se Pravilnikom urediti samo način, a ne i uvjeti provedbe aktivnog traženja posla. Zatim bi se osobe koje ostvaruju dohodak za vrijeme koje se ne vode kao nezaposlene do ponovne prijave vodile u pomoćnoj evidenciji Zavoda. Nezaposlena osoba bi se brisala iz osnovne evidencije kada ostvari obiteljsku mirovinu, a ne samo ispuni uvjet za tu mirovinu. Predlaže se i da se Pravilnik o tome što će se smatrati odgovarajućim smještajem osobe koja radi izvan svog prebivališta donosi uz

prethodnu suglasnost ministra nadležnog za zdravstvo. Povećale bi se godine života djece do kojih majke mogu dobiti zaposlenje izvan mjesta prebivališta ili boravišta, kao i nastavak korištenja novčane naknade. Na primjeren način se utvrđuje vrijeme za koje se osoba ne vodi u osnovnoj evidenciji kao nezaposlena, posebno osobe koje i ako su prijavljene Zavodu ostvare prihod po osnovi samostalne djelatnosti i to na način da se ta osoba ne vodi u osnovnoj evidenciji, već u pomoćnoj onoliko mjeseci koliko njeno ukupno primanje "pokriva" mjesečnih najviših novčanih naknada. Upravno vijeće Zavoda donijelo bi provedbeni propis o evidenciji sukladno propisima o evidenciji u području rada ako ovim zakonom to nije drugačije određeno. Utvrđeni profesionalni plan nezaposlene osobe dopunjavati, odnosno mijenjat će se u skladu s promjenama zavoda u okviru mjera za poticanje zapošljavanja vezanim uz osobu. Izriječno se navodi da programe u okviru mjera poticanja zapošljavanja donosi Zavod. Propisuje se da osobe (invalidi rada) koje su ostvarile invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad imaju pravo na isplatu novčane naknade u visini razlike njihove mirovine i utvrđene novčane naknade u visini koja se inače utvrđuje za nezaposlene. Predloženo je također i paritetni broj članova Upravnog vijeća Zavoda, s time da predsjednik bude predstavnik Vlade s posebnom ovlašću kada se radi o odlukama koje utječu na financijsko poslovanje Zavoda. Zatim se utvrđuje visina kamata na pozajmice Zavoda u visini eskontne stope. Sljedeći amandman odnosio se na vezanje početka primjene ovog Zakona uz početak primjene Zakona o doprinosima za obvezna osiguranja. Ostali amandmani Vlade bili su nomotehničkog karaktera.

... Odbora i zastupnika

Podnositelj sedam amandmana bio je **Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo**. Dva amandmana odnosila su se na određenje da se osobe koje ostvaruju bilo kakav honorar kako bi prehranili svoju obitelj ne bi smjele prestati smatrati nezaposlenim. Sljedeći amandman predvidio je da u profesionalnom planu nezaposlene osobe trebaju biti utvrđene sve mjere koje je nezaposlena osoba dužna

poduzeti u aktivnom traženju posla. Odbor je dalje bio mišljenja da bi skupinu nezaposlenih na koju se odnose mjere za poticanje zapošljavanja trebali činiti i hrvatski branitelji iz Domovinskog rata. Utvrdilo bi se i pravo na razliku novčane naknade nezaposlenoj osobi koja je stekla pravo na invalidsku mirovinu, zbog profesionalne nesposobnosti za rad. Potom bi se utvrdila visina kamate koju daje Hrvatski zavod za zapošljavanje, a bila bi u visini eskontne kamatne stope. Predloženo je i da se postupno kroz sljedećih 6 godina utvrđuje prijelazno razdoblje glede dužine vremena provedenog na radu, kao uvjeta za ostvarivanje prava na novčanu naknadu i to na način da se u 2002. godini utvrdi uvjet od 30 godina za muškarce, odnosno 25 za žene te se uvjeti tog vremena povećavaju do 2007. godine za godinu dana.

Šedam amandmana podnijela je i **Jadranka Kosor (HDZ)**. Prvim je predložila da u pomoći prilikom zapošljavanja sudjeluju i udruge nezaposlenih građana. Drugi amandman rezultat je mišljenja kako je radni dan s prijevozom za zaposlene iznad deset sati neprihvatljiv, te da udaljenost do koje se mora prihvatiti ponudeno zaposlenje ne može biti veća od 50 kilometara. Predložila je stoga u članku 11. brojke 80 na 50, a 90 u 60. Idućim amandmanom odredilo bi se da novčana naknada za nezaposlene ne može biti manja od 40 posto iznosa prosječne plaće isplaćene u gospodarstvu Republike Hrvatske. Brisala bi se odredba po kojoj bi osobe izgubile status nezaposlene ako bi bile zatečene na radu bez potvrde, ugovora, odnosno rješenja temeljem kojeg obavlja posao. U dijelu istog članka o prestanku statusa nezaposlene osobe smatra da bi kao uvjet trebalo staviti i odbijanje posla u okviru stručne spremlje koju ta osoba ima. Ista promjena predložena je i u članku 41. Posljednjim amandmanom odredilo bi se da se promjena koju je predložila vezano uz trajanje radnog dana i udaljenost posla od mjesta prebivališta ne odnosi na trudnicu, majku s djetetom do šest godina života te samohranog roditelja s djetetom do 10 godina.

Dario Vukić (HDZ) podnio je osam amandmana. Smatra da bi dobnu granicu nezaposlene osobe za žene i muškarce trebalo uskladiti s odredbama važećeg Zakona o mirovinskom osiguranju. Također bi, kaže, neza-

poslene osobe trebale biti samo one osobe koje mjesečno ne ostvaruju prihod na razini najmanje neto plaće ostvarene na razini države. Također je mišljenja da formalno inzistiranje pri registru Trgovačkog suda ili formalno-pravne registracije obrta bez stvarnog obavljanja djelatnosti, a time i prihoda ne može biti zaprekom u stjecanju statusa nezaposlene osobe, već bi taj status trebalo limitirati ostvarivanjem prihoda u takvim pravnim osobama, u mjesečnom iznosu većem od najniže neto plaće ostvarene na razini države. Sve to bio je sadržaj prvog amandmana. Drugim je predložio da do gubitka statusa nezaposlene osobe može doći samo ukoliko takva osoba ostvari mjesečni prihod od najniže neto plaće na razini države. Drži dalje da bi trebalo brisati odredbu koja govori o tome da osoba gubi status nezaposlene osobe ako bude zatečena na radu bez potvrde, ugovora odnosno rješenja temeljem kojeg obavlja posao. Obrazložio je to time što se na takav način sankcionira radnika, a ne poslodavca čija je zakonska obveza uručiti radniku ugovor ili rješenje. Da do gubitka statusa nezaposlene osobe može doći samo ukoliko takva osoba ostvari mjesečni prihod od najniže neto plaće na razini države, bilo je obrazloženje sljedeća amandmana koji se odnosio na promjene točaka 5. i 6. stavka 1. članka 11. Posljednjim amandmanom riješio bi se prisilni mobilitet radne snage u koji bi se uključio standardni smještaj i plaću u visini prosječnog primanja radnika iste stručne spremlje na razini države.

RASPRAVA

Zakon ima pet glavnih ciljeva

Uvodno je zastupnike s Konačnim prijedlogom zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti upoznao zamjenik ministra rada i socijalne skrbi **Bože Borko Žaja**. Rekao je kako Zakon ima pet glavnih ciljeva. Prvo je, omogućiti da osim zavoda za zapošljavanje poslove u svezi sa zapošljavanjem obavljaju i druge pravne i fizičke osobe pod određenim uvjetima. Drugo je omogućiti posredovanje i za sekundarno tržište rada tj. za one tražitelje zaposlenja koji ne traže rad samo temeljem Ugovora o radu. Treće je otvoriti kriterije za utvrđivanje

osobe kao nezaposlene i to samo one osobe koje ne ostvaruju nikakav primitak a da je raspoloživa za rad i da i sama aktivno sudjeluje u traženju zaposlenja. Četvrti cilj je usklađivanje s europskim standardima u području zapošljavanja, dok je peti cilj otklanjanje dvojbe u primjeni određenih odredbi važećeg Zakona. Istaknuo je da predložena rješenja imaju u vidu promjene koje počinju uspostavljati mogućnost stjecanja prava po osnovi svakog rada. Stoga će, kaže, biti moguće rad svake osobe koja ostva-

Predložena rješenja imaju u vidu promjene koje počinju uspostavljati mogućnost stjecanja prava po osnovi svakog rada, zbog čega će biti moguće rad svake osobe koja ostvaruje određeno novčano primanje relativno vrednovati kada se ostvaruje status onoga koji se smatra doista nezaposlenim.

ruje određeno novčano primanje relativno vrednovati kada se ostvaruje status onoga koji se smatra doista nezaposlenim. Zaključio je kako se predlagatelj s dužnom pozornošću ponio prema kritičkim primjedbama iz prvog čitanja te s obzirom na opaske izrečene od saborskih radnih tijela i imajući u vidu podnesene mnoge amandmane, pa je, kaže, stoga za očekivati kako će ovaj zakonski projekt u svojoj konačnoj verziji biti vrlo kvalitetan.

U ime Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo govorila je predsjednica Odbora **Snježana Biga-Friganović**. Rekla je da je Odbor izrazio zadovoljstvo time što je pri izradi ovog Zakona došlo do usuglašavanja socijalnih partnera kroz raspravu na Gospodarsko-socijalnom vijeću. Pozitivnim je ocijenila i otvaranje mogućnosti da posredovanje pri zapošljavanju mogu obaviti i druge pravne i fizičke osobe, a ne samo Hrvatski zavod za zapošljavanje. Potom je iznijela i niz primjedbi. Smatra kako će uslijed predviđenog iznosa naknade za vrijeme nezaposlenosti osobe biti prisiljene raditi na crno te je potrebno što hitnije zakonski urediti odgovornost poslodavca za ovu vrstu zapošljavanja. Također je mišljenja da bi trebalo

omogućiti obrtnicima ostvarivanje prava za vrijeme nezaposlenosti. Ovakvom odredbom bi se, kaže, udovoljilo ustavnim načelima o jednakosti svih pred zakonom. Dobrim je ocijenila i to što se Zavod za zapošljavanje obvezuje da izradi profesionalni plan svake nezaposlene osobe. Drži da je upitno to što je određeno da se osobe iznad 65 godina starosti ne smatraju nezaposlenim, s obzirom na to da se radi o osobama koje nisu ostvarile mirovinu. Naglasila je izuzetno važnost podzakonskih akata koji će proizaći iz odredbi ovog Zakona, a kojima se utvrđuju uvjeti i načini provođenja aktivnosti na traženju zaposlenja, te predložila da bi o njima raspravu prije primjene trebao provesti saborski Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo. O amandmanima koje Odbor podnosi, rekla je da ne želi govoriti, samo je istaknula dva za koja drži da su najvažniji. To su amandmani koji se odnose na mjesečnu naknadu za nezaposlene i prelazno razdoblje glede dužine provedenog na radu kao uvjeta za ostvarivanje prava na novčanu naknadu. Na kraju izlaganja iznijela je i prijedlog da Hrvatski sabor donese zaključak kojim bi se obvezalo predlagatelja da sve podzakonske akte koje je dužan donijeti temeljem ovog Zakona prije stupanja na snagu dostavi Odboru za rad, socijalnu politiku i zdravstvo na raspravu.

Uvažiti iznesene primjedbe

Na ovaj konačni prijedlog i dalje ima ozbiljnih primjedbi Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo, Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu te Odbora za zakonodavstvo koji čak predlaže i treće čitanje, rekao je u ime Kluba zastupnika HSS-a **Petar Žitnik (HSS)**. Naglasio je da se Klub zastupnika HSS-a slaže s time i predlaže da se usvoje sve iznesene primjedbe kako bi u trećem čitanju pred zastupnike došao dobar zakon. Mišljenja je da Zakon mora biti u skladu sa životnim potrebama, a ne nuditi rješenja samo na papiru. Neprihvatljivim je ocijenio to što predlagatelj na tekst konačnog prijedloga ovog zakona podnosi brojne amandmane. Zamjerio je predlagatelju što u obrazloženju zakona nije pojasnio zašto primjedbe iz prvog čitanja nisu uvrštene u konačni prijedlog, dodavši kako ima

dojam da se ovaj suštinski i egzistencijalno važan Zakon radi na brzinu s nedovoljno prostudiranim rješenjima. Kritizirao je i rješenja koja Zakon nudi glede trudnica ili majki s malom djecom. Drži da su to ustvari samo rješenja napravljena tek toliko da se nešto napravi. Istaknuo je da Klub zastupnika HSS-a i dalje ostaje kod prigovora da se ne treba automatski skinuti iz evidencije nezaposlenih poljoprivrednik koji postaje osiguranik po propisima o mirovinskom osiguranju dodavši kako je tu nužno provjeriti svaki konkretni slučaj. Smatra također da u Zakonu ne može stajati odredba da muškarac tek sa 35, a žene sa 30 godina provedenih na radu imaju pravo na novčanu naknadu sve do ponovnog zaposlenja. Predložio je da se taj limit smanji za pet godina. Zaključio je da nam ovakav zakon treba, ali on, kaže, mora biti dobar kako bi uspješno riješio sve ono što život i praksa donesu.

Prihvaćeni amandmani Vlade

Prije izjašnjavanja o amandmanima zastupnici su jednoglasno odlučili da će provesti raspravu o amandmanima Vlade jer su oni dostavljeni nakon provedene rasprave o Zakonu. Prije rasprave ministar rada i socijalne skrbi **Davoriko Vidović** dodatno je izložio i pojasnio je Vladine aman-

Ovaj Zakon je asocijalan i nehuman i bilo bi najbolje da se on povuče kako bi predlagatelj pokazao dobru volju, a ne da se donose zakoni koji su na tragu divljeg kapitalizma i prvobitne kapitulacije.

dmane. Rekao je da Vlada povlači amandman koji se odnosi na vezanje početka primjene ovog Zakona uz početak primjene Zakona o doprinosima za obvezna osiguranja. Zastupnici su potom prihvatili sve amandmane Vlade Republike Hrvatske kako su predloženi. Promjenu je doživio jedino onaj koji govori o tome što se smatra pod aktivnim traženjem posla nezaposlene osobe kao rezultat primjedbe **Daria Vukića (HDZ)**. Drži pretencioznim da bi nezaposlena osoba izgubila taj status ako ne daje oglase u dnevnim novinama te je

predložio da taj dio amandmana bude brisan. Zastupnici su se s time složili.

Ministar **Davoriko Vidović** tada je u ime predlagatelja prihvatio dva amandmana Jadranke Kosor. Sadržaj amandmana bio je isti samo se odnosio na dva članka a radi se o tome da bi kao uvjet prestanka statusa nezaposlene osobe trebalo staviti i odbijanje posla u okviru stručne sprema koju ta osoba ima. Ostali amandmani navedene zastupnice odbijeni su, a isto mišljenje imali su i zastupnici prilikom glasovanja. Četiri amandmana Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo postala su sastavni dio ovog zakonskog prijedloga. Odbijeni amandmani Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo od predstavnika predlagatelja i zastupnika odnosili su se na određenje da se osobe koje ostvaruju bilo kakav honorar kako bi prehranili svoju obitelj ne bi smjele prestati smatrati nezaposlenim te na to da u profesionalnom planu nezaposlene osobe trebaju biti utvrđene sve mjere koje je nezaposlena osoba dužna poduzeti u aktivnom traženju posla. Odbijeni amandman koji je Odbor povukao odredio bi da se osobe koje ostvaruju bilo kakav honorar kako bi prehranili svoju obitelj ne bi smjele prestati smatrati nezaposlenim. Što se amandmana **Daria Vukića** tiče, ministar **Vidović** ih nije uvažio, a odbijeni su bili i glasovanjem.

Tada je u ime Kluba zastupnika HDZ-a **Vladimir Šeks (HDZ)** zatražio stanku kako bi Klub zauzeo stajalište o ovom Zakonu s obzirom na činjenicu da su ključni amandmani koje su podnijeli zastupnici HDZ-a odbijeni.

Nakon stanke **Vladimir Šeks** je rekao da Klub zastupnika HDZ-a ovaj Zakon drži asocijalnim i nehumanim i glasovat će protiv njega. Smatra da bi bilo najbolje da se on povuče kako bi predlagatelj pokazao dobru volju, a ne da se donose zakoni koji su na tragu divljeg kapitalizma i prvobitne kapitulacije.

Zastupnici su prešli na glasovanje i većinom glasova (71 "za", 21 "protiv" i 2 "suzdržana") donijeli Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti. Potom je sukladno prijedlogu Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo većinom glasova (54 "za", 22 "protiv" i 18 "suzdržanih") donesen i zaključak kojim se obvezuje predlagatelja da podzakonske akte koje je dužan donijeti temeljem ovog Zakona, prije njegova stupanja na snagu, dostavi matičnom Odboru za rad, socijalnu politiku i zdravstvo.

M.S.

ODGOVORI NA ZASTUPNIČKA PITANJA

GOSPODARSTVO

Kredit brodogradilištu "Viktor Lenac", d.d.

Zastupnik **Dario Vukić (PGS)** postavio je zastupničko pitanje: **"Hoće li Vlada gledati kako tisuće poduzeća, pa i u državnom vlasništvu, odlazi u stečaj ne čineći ništa, i hoće li izdati državno jamstvo Viktoru Lencu i time poduprijeti očito loš rad menadžmenta, koji je sklopio katastrofalno loše ugovore i na taj način opovrgnuti sve ono što je do sada govorila, te zbog prijateljstva između nekih članova Vlade i gospodina direktora, Damira Vrhovnika, koji je bio proglašen najuzoritijim menadžerom Hrvatske u par navrata, a bio je i okosnica u vašoj kompaniji po pitanju uspješnosti menadžmenta, to učiniti i time opovrgnuti sve ono što ste do sada govorili?"**

Na navedeno zastupničko pitanje, **Vlada Republike Hrvatske** dala je slijedeći odgovor:

"Tvrdnju zastupnika opovrgavaju podaci o poslovanju Viktora Lenca d.d., Rijeka, koji pokazuju da je to društvo, u posljednjih nekoliko godina, ostvarilo značajnu dobit, što sigurno ne bi bilo moguće uz loš rad menadžmenta.

Prema statističkim podacima Zavoda za platni promet (BON-1), Viktor Lenac d.d., je po svim pokazateljima najuspješnije poduzeće u djelatnosti brodogradnje.

Ugovor s Alcatelom, Viktor Lenac d.d., sklopio je u kolovozu 2002. godine, s odredbama koje su uobičajene u brodograđevnoj praksi za preinake brodova. Pri tome je, kao i inače, koristio savjetničke usluge odvjetničke kuće Richard Butler iz Londona, koja je opet zbog danskog prava predviđenog u Ugovoru, detalje razrađivala s odvjetničkim uredom Plesner Svane Gronborg iz Kopenhagena.

Važno je istaknuti da je Ugovorom predviđena puna naplata izvršenog posla po završetku preinake broda, a prije isplovljenja broda iz brodogradilišta te da je, za slučaj raskida Ugovora, predviđeno da isporučitelj prije isplovljenja broda obvezno mora brodogradilištu garantirati ukupni sporni iznos s garancijom prvoklasne svjetske banke.

Iz navedenog, nikako se ne može dati ocjena da su ugovori katastrofalno loši.

Brodogradilište je, u ljeto 2000. godine, sklopilo Ugovor s danskom kompanijom "Alcatel Submarine Network Marine A/S" za preinaku broda "Kraka" u brod za polaganje kablova, po cijeni od 13,47 mil. EUR za Ugovorom utvrđeni obim radova i s rokom isporuke u svibnju 2001. godine.

Tijekom izvođenja preinake, brodovlasnik je povećao obim radova, što je imalo za posljedicu povećanje cijene i pomicanje roka završetka. Brod je završen 90 posto, a vrijednost izvršenih radova i nabavljenih materijala i opreme za brod iznosi 32 mil. EUR. Od naručitelja su, u skladu s Ugovorom, naplaćeni samo avansi, u iznosu od 8 mil. EUR, jer se svi dodatni radovi, opet u skladu s Ugovorom, naplaćuju pri isporuci broda.

Ipak, posebnim Ugovorom između Viktora Lenca d.d. o Ministarstva financija, detaljno se definiraju obveze Viktora Lenca d.d. u osiguranju takvih rezultata poslovanja, koji će omogućiti promptno izvršavanje obveza za koje jamči država, a također se regresivno pravo jamca osigurava zadužnicima i vlastitim mjenicama Brodogradilišta.

U vezi s drugim pitanjem, Vlada Republike Hrvatske ističe da je Viktor Lenac d.d., hrvatsko dioničko društvo, potpuno privatizirano, čije dionice u većini drže pravne osobe sa sjedištem u inozemstvu. Dioničari su, u skladu s hrvatskim zakonima, imenovali Nadzorni odbor, a on Upravu društva. Hoće li nadležna

tijela društva utvrđivati odgovornost Uprave, Vlada RH ne može znati, niti na to može utjecati.

Bez obzira na to, Vlada RH zaključuje da se Viktoru Lencu d.d. kao hrvatskoj firmi, treba pomoći u, vjerojatno, dugotrajnom sudskom procesu s Alcatelom, velikom multinacionalnom tvrtkom. Obrana interesa hrvatske tvrtke je, pored navedenog u odgovoru na prvo pitanje, bio motiv da Vlada RH pozitivno odgovori na zahtjev Viktora Lenca d.d.

Prema tome, odluku o davanju državnog jamstva za kredit Viktoru Lencu, Vlada RH drži potvrdom, a ne odstupanjem od svoje politike" - stoji u opširnom odgovoru.

MEĐUNARODNI UGOVORI

Suradnja u području pograničnog morskog ribolova

Zastupnik dr.sc. **Tonči Tadić (HSP)** postavio je slijedeće zastupničko pitanje:

"Sporazumom između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o pograničnom prometu i suradnji, kojeg je Sabor ratificirao još 1997. godine, Hrvatska se obvezala dopustiti slovenskim ribarima izlov ribe u našem moru. Predviđen je i nekakav reciprocitet, tj. pravo naših ribara za ribolov u slovenskim vodama, za što naši ribari nemaju posebni interes.

Slovinci taj Sporazum tumače kao pravo njihovih ribara na neograničen izlov u našem moru, uz bianco ribolovne dozvole i bez kontrole Republike Hrvatske.

Istodobno se u RH ograničava mali ribolov za osobne potrebe, a profesionalnim ribarima se otežava poslovanje. Uz to, imamo informaciju o pritiscima na hrvatske ribare da podrže primjenu ovakvog Sporazuma koji diskriminira hrvatske ribare u vlastitoj državi.

Pitanje za predsjednika Vlade: Što hrvatski ribari Istre dobivaju ovakvim

Sporazumom, odnosno kada ćete promijenom članka 49. Sporazuma izmijeniti ovo neprirodno stanje?"

Na navedeno zastupničko pitanje, **Vlada Republike Hrvatske** dala je slijedeći odgovor:

"Sporazum između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o pograničnom prometu i suradnji stupio je na snagu 5. rujna 2001. godine i od tada teku pripreme za njegovu punu implementaciju. Sporazum se treba primijeniti u cjelini, u svim njegovim aspektima, pa i u dijelu gospodarskog ribolova na moru.

Sporazum o pograničnom prometu i suradnji između dviju država, izuzetno je značajan za stanovništvo u cijelom pograničnom pojasu (s hrvatske strane procjenjuje se da se radi o 200.000 ljudi), a za hrvatsku stranu utoliko je značajniji, jer će granica između Hrvatske i Slovenije, ulaskom Republike Slovenije u Europsku uniju, postati vanjskom europskom granicom. Navedeni Ugovor Slovenija unosi u Europsku uniju kao svoje pravno nasljeđe, a time i dio hrvatskog pravnog reda (jer je Sporazum o pograničnom prometu i suradnji, ratifikacijom u Hrvatskom saboru, postao sastavni dio našeg zakonodavstva), ulazi u Europsku uniju. Sporazum tako postaje dio Schengenske konvencije. Njime se, uz povlastice pograničnom stanovništvu, osigurava i određena otvorenost hrvatsko-slovenske granice i ubuduće (27 pograničnih prijelaza i legalni prelasci granice izvan graničnih prijelaza), što se, u općoj razvojnoj orijentaciji na turizam, smatra itekako značajnim.

Što ribari dobivaju ovim Sporazumom? Članak 47. iznosi opći cilj osiguranje nesmetane suradnje i razvoja na području pograničnoga morskog ribolova. To se odnosi, kao na ribolov, tako i na prodaju ribe, na razvoj marikulture i druge vidove korištenja mora u pograničnom području. U tom smislu, dvije su se države obvezale na uzajamnost, koju hrvatski ribari neispravno tumače kao čin njihove pojedinačne volje, odnosno zainteresiranosti. Uzajamnost je utvrđena Ugovorom na razinu dviju država, njome su izjednačena prava, a ribarima je prepušten izbor da utvrđena prava koriste ili ne.

Stalna mješovita komisija za provedbu Sporazuma između RH i Republike Slovenije o pograničnom prometu i suradnji, na svojoj II.

sjednici, održanoj 5. ožujka 2002. godine, u Čakovcu, potvrdila odredbu članka 49. Sporazuma, prema kojoj, u području druge države, može dnevno ribariti pet ribarskih brodova ili brodice koje obavljaju ribolov prdnenom povlačnom mrežom kočom i dvadeset brodice koje obavljaju ribolov uz uporabu mreža stajaćica, ako imaju dozvolu za ribolov. Tih dvadeset i pet dozvola izdat će svaka strana (u Hrvatskoj je za to nadležna Uprava za ribarstvo Ministarstva poljoprivrede i šumarstva), kao bianco dozvolu. Uz dozvolu za ribolov u hrvatskom pograničnom moru će i tzv. očevidnik (na slovenskoj strani dnevnik ulova), u koji će se morati dnevno upisivati sav ulov i na osnovi kojeg će se kontrolirati odobrene kvote ulova. Stalna mješovita komisija, također, je odredila godišnje kvote i to 50 tona ribe i drugih morskih organizama za kočarice i 50 tona ribe i drugih morskih organizama za brodice s mrežama stajaćicama.

Međutim, ribolov po toj osnovi još ne može početi, jer je Stalna mješovita komisija zadužila svoju Potkomisiju za ribolov, da prethodno definira obrazac dozvole za ribolov (razmjena specimena), da obje strane razmijene ostalu dokumentaciju potrebnu prema nacionalnim propisima (očevidnici), da razmijene popise ribara iz pograničnog područja, potencijalnih korisnika dozvola, da dogovore postupak kontrole ulova i da predlože rokove za početak izdavanja dozvola za gospodarski ribolov. Tu predstoje i pregovori, odnosno definiranje nadzornih točaka (hrvatski prijedlog je Savudrija ili Umag), za kontrolu ulova i urednog vođenja očevidnika.

Tek kad se utvrde svi navedeni elementi, Stalna mješovita komisija donijet će odluku o početku izdavanja dozvola za ribolov u pograničnom području na moru, koji će se na svakoj strani obavljati prema nacionalnim propisima.

Vlada RH, također, napominje da će RH nastojati da Stalna mješovita

komisija za provedbu Sporazuma između RH i R Slovenije o pograničnom prometu i suradnji, odnosno Potkomisija za ribolov, u što kraćem roku, obave sve potrebne radnje za početak izdavanja dozvola za ribolov u pograničnom području na moru.

Vlada RH, također, smatra da u takvim okvirima realizacije Sporazuma nisu ugroženi, niti diskriminirani, hrvatski ribari koji bi svoji dodatni interes trebali naći u izjednačavanju svoje tržišne pozicije u Sloveniji, u kojoj bi mogli, pod istim uvjetima kao i slovenski ribari, prodati više ribe i po boljoj cijeni - stoji na kraju odgovora.

MIROVINSKO OSIGURANJE

Vlada preuzela obvezu plaćanja sudskih pristojbi

Damir Kajin (IDS) postavio je pitanje u vezi s **vraćanjem duga umirovljenicima te oslobađanjem od plaćanja sudskih pristojbi**.

Na navedeno zastupničko pitanje, **Vlada Republike Hrvatske** dala je slijedeći odgovor:

"Vlada Republike Hrvatske, na sjednici održanoj 28. veljače 2002. godine donijela je Odluku o preuzimanju obveze plaćanja sudskih pristojbi za umirovljenike koji su podnijeli tužbu Upravnom sudu RH protiv Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske, zbog nedonošenja rješenja o zahtjevu za usklađivanje mirovina, koja je objavljen u Narodnim novinama, broj 21/2002 i koja se dostavlja u prilogu. Predmetnom Odlukom Vlada RH je preuzela obvezu da će platiti po 900,00 kuna sudske pristojbe, umjesto svakog umirovljenika, koji je, pozivajući se na Odluku Upravnog suda RH, broj: U-I-283/97, od 12. svibnja 1998. godine, Upravnom sudu RH podnio tužbu protiv Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske, Centralne službe u Zagrebu, zbog nedonošenja rješenja o zahtjevu za usklađivanje mirovine, i čiju je tužbu taj Sud odbacio, pod uvjetom: da je podnio prijedlog za oslobođenje od plaćanja pristojbe i u vezi s tim obavio sve radnje u skladu s odredbama članka 15. stavka 2. Zakona o sudskim pristojbama ("Narodne novine", broj 75/95 i 57/96) i da je Upravni sud RH odbio njegov

prijedlog za oslobođenje od plaćanja sudske pristojbe.

Vlada RH platit će sudske pristojbe na temelju popisa stranaka, koji će joj dostaviti Upravni sud RH.

Nadalje, Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave je u Nacrtu prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim pristojbama, koji je dovršen i bit će, u kratkom roku, dostavljen Vladi RH, predložila da se umirovljenici oslobode od plaćanja sudskim pristojbi u postupcima ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja u sudskim i upravnim sporovima - stoji na kraju odgovora.

POLJOPRIVREDA

Gospodarenje poljoprivrednim zemljištem

Zastupnik **Ivo Lončar (nezavisni)** postavio je zastupničko pitanje: **"Stanje u hrvatskom agraru danas je gore nego ikada u posljednjih 40 godina. Gotovo se može reći katastrofalno. Otkad je ova vlast preuzela vladanje državom iz proračuna je izdvojeno, odnosno plasirano u poljoprivredu, više od 2 milijarde i 600 milijuna kuna. I točno je da je to bilo 1998. i 1999. godine. Postavlja se pitanje, gdje je otišao taj novac?"**

Na navedeno zastupničko pitanje, **Vlada Republike Hrvatske** dala je slijedeći odgovor:

"Zakon o novčanim poticajima i naknadama u poljoprivredi i ribarstvu te Pravilnik o načinu i postupku za ostvarivanje novčanih poticaja i naknada u poljoprivredi i ribarstvu, Operativni plan sjetve te Naputak kojeg za svaku sjetvu Vlada RH putem Ministarstva poljoprivrede i šumarstva dostavlja uredima državne uprave - uredima za gospodarstvo, temelj su za provedbu programa sjetve (proljetne i jesenske).

Operativnim planom, kojeg svake godine (za proljetnu i jesensku sjetvu) na prijedlog Ministarstva poljoprivrede i šumarstva donosi Vlada RH raspoređene su sjetvene površine po županijama za kulturu u sustavu poticaja. Raspored sjetvenih površina (kvota) na korisnike u nadležnosti je isključivo ureda državne uprave - ureda za gospodarstvo svake županije.

Raspored se obavlja sukladno s kriterijima koje određuje Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva te drugim kriterijima, ako to odredi pojedina županija, a sve s ciljem što pravičnije raspodjele.

Navode se kriteriji iz Zaključka Vlade RH o prihvaćanju Operativnog plana proljetne sjetve 2002. godine.

Kod raspodjele sjetvenih površina, uredi državne uprave trebaju se pridržavati određenih kriterija, a ti su da je korisnik poticaja: fizička ili pravna osoba, koja se bavi poljoprivredom, sukladno sa Zakonom o poljoprivredi ("Narodne novine", broj 66/2001), te da je upisan u upisnik proizvođača žitarica, uljarica i šećerne repe; namirio svoje obveze prema Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva, odnosno da nije dužnik za ranije dobivena sredstva poticaja.

Za svaku godinu Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, odnosno Odjel inspekcijskih poslova, sačinjava cjelovito izvješće temeljem izvješća županijskih poljoprivrednih inspektora o provedenom inspekcijskom nadzoru.

U 2001. godini izvršene su dvije ciljane kontrole, odnosno nadzor o zasijanim površinama, posebno za proljetnu, a posebno za jesensku sjetvu.

Prema privremenom izvješću o inspekcijskom nadzoru za 2001. godinu (konačno godišnje izvješće o radu inspekcije u poljoprivredi za 2001. godinu, bit će dostavljeno Vladi RH do 31. ožujka 2002. godine), koje je sačinilo Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, a koje se dostavlja u privitku, u području korištenja novčanih poticaja i naknada sudjelovalo je 56 županijskih poljoprivrednih inspektora i dva poljoprivredna inspektora iz Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

U navedenom inspekcijskom nadzoru obuhvaćene su 1.093 osobe i oko 35 posto odobrenih sjetvenih površina u sustavu poticaja.

Od kontroliranih 78.805,50 ha u sustavu poticaja, samo 808,10 ha ili 1,03% nije bilo zasijano.

U 2001. godini proveden je inspekcijski nadzor ostvarivanja novčanih poticaja za proizvodnju suncokreta, soje, šećerne repe i kukuruza.

U inspekcijskom nadzoru obuhvaćeno je 812 osoba i oko 20 posto odobrenih sjetvenih površina u sustavu poticaja.

Od kontroliranih 73.227,99 ha u sustavu poticaja, samo 988,22 ha ili 1,35 posto nije bilo zasijano.

U slučajevima utvrđenih nepravilnosti, inspektori su donosili upravne mjere i poduzimali mjere odgovornosti: doneseno je 757 inspekcijskih rješenja u I. stupnju, kojima je naređen povrat nezakonito ostvarenih sredstava novčanih poticaja; ukupno je naređen povrat u vrijednosti od 2.300.704,00 kn, od čega je do kraja 2001. godine vraćeno 1.502.171,00 kn (napominje se da je u 2000. godini naređen povrat oko 5 milijuna kuna, a do kraja godine je vraćeno 3,9 milijuna kuna); do kraja 2001. godine pokrenuto je 50-ak ovršnih postupaka (17 po rješenjima iz 2001. godine, a ostalo po rješenjima iz 2000. godine); na 90-ak rješenja u I. stupnju korisnici poticaja su Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva uložili žalbe, od čega je 90 posto odbačeno; prekršajnim sudovima su podnesena 502 zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka, od čega je 270 zahtjeva riješeno ili 43,20 posto; izrečene su novčane kazne u ukupnom iznosu od 203.126,00 kn te 20-ak ukora Državnom odvjetništvu je podnesena jedna prijava za kazneno djelo zbog krivotvorenja dokumentacije; u 2000. i 2001. godini oko 40 korisnika poticaja izgubilo je privremeno za razdoblje od 5 godina pravo na korištenje novčanih poticaja i naknada.

Ministarstvo unutarnjih poslova je, u razdoblju od 1. siječnja 2001. godine provelo 70 kriminalističkih obrada u svezi s nezakonitim korištenjem sredstava poticaja u poljoprivredi.

Podnesene su kaznene prijave protiv 15 osoba, dok je 10 kriminalističkih obrada u tijeku. Utvrđene su nezakonitosti pri isplati, odnosno korištenju sredstava poticaja.

Na kraju se može konstatirati da su Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva i Ministarstvu unutarnjih poslova, u 2001. godini, obradili ukupno 827 predmeta, te da: su podnesena 502 zahtjeva za pokretanje prekršaja,

te da je od toga 270 zahtjeva riješeno; je pokrenuto 50 ovršnih postupaka prekršajnom sudu; su djelatnici Ministarstva unutarnjih poslova proveli 70 kriminalističkih obrada, te da je podneseno 15 kaznenih prijava; je još 10 kriminalističkih obrada u tijeku.

Novim Zakonom, kada stupi na snagu, o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu te uvođenjem Upisnika poljoprivrednih proizvođača, omogućit će se učinkovitija kontrola i pravičnija raspodjela - stoji na kraju opširnog odgovora.

RADNI ODNOSI

Radni status djelatnika na određeno vrijeme

Na zastupničko pitanje gospodina **Marijana Maršića (HSS)** koje se odnosi na **rješavanje statusa radnika zaposlenih na određeno vrijeme u Centru za socijalnu skrb Županja, Ministarstvo rada i socijalne skrbi** dalo je slijedeći odgovor:

"Zapošljavanje radnika u centrima za socijalnu skrb radi zbrinjavanja prognanika i izbjeglica na području Republike Hrvatske je obavljeno 1993. godine temeljem odluke Vlade Republike Hrvatske radi enormnog povećanja poslova s tim u svezi. Odobreno je bilo zapošljavanje ukupno 200 radnika, a Ministarstvo rada i socijalne skrbi i tadašnji Ured za prognanike i izbjeglice Vlade RH su ih rasporedili po pojedinom centru za socijalnu skrb po kriteriju jedan radnik na 1.500-2.000 prognanika. Tada se nije moglo predvidjeti trajanje potrebe za obavljanje tih poslova. Međutim, neosporno je da su ti poslovi bili privremenog karaktera s čime su radnici koji su radili na tim poslovima bili posebno upoznati prilikom sklapanja ugovora o radu.

U nastojanju da se ovi radnici zaposle na neodređeno vrijeme, Ministarstvo rada i socijalne skrbi, prednost pri zapošljavanju daju tim radnicima. Na taj način postupno su zaposleni gotovo svi stručni radnici - socijalni radnici, pravnici, psiholozi i defektolozi. Međutim, većina radnika zaposlena radi zbrinjavanja prognanika i izbjeglica ima srednju stručnu spremu vrlo različitog usmjerenja i nije ih moguće rasporediti na redovne poslove centra za socijalnu skrb.

Nadalje, u sklopu Programa mjera racionalizacije i štednje u 2001. godini Ministarstvo rada i socijalne skrbi u dogovoru s Ministarstvom za javne radove, obnovu i graditeljstvo - Upravom za prognanike, povratnike i izbjeglice izradilo je analizu broja i vrste radnika zaposlenih na određeno vrijeme kako bi se utvrdila potreba za daljnjim zapošljavanjem za obavljanje tih poslova. Usporedbom broja zaposlenih na poslovima skrbi za prognanike i izbjeglice s brojem prognanika i izbjeglica na području pojedinog centra za socijalnu skrb, utvrđeno je da u većini centara više ne postoji potreba za svim radnicima zaposlenima za obavljanje ovih poslova.

Krajem 2001. godine u centrima za socijalnu skrb bio je zaposlen 161 radnik na određeno vrijeme za obavljanje poslova u svezi sa zbrinjavanjem prognanika i izbjeglica.

Ministarstvo obnove, graditeljstva i javnih radova, Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice, u sklopu svoje reorganizacije, od 1. siječnja 2002. godine preuzelo je sve poslove u vezi s prognanicima i izbjeglicama. Stoga je Ministarstvo obnove, graditeljstva i javnih radova od 1. siječnja 2002. godine od gore navedenog broja radnika, njih 39 zaposlilo na neodređeno vrijeme, a 11 ih je nastavilo raditi u centrima za socijalnu skrb na neodređeno vrijeme redovne poslove centra. Radni status preostalih 111 radnika ovisit će o normativima za radnike u centru za socijalnu skrb, koji su pred donošenjem.

Uz pretpostavku da prema propisanim normativima u pogledu potrebnog broja stručnih radnika u centrima za socijalnu skrb postoji potreba za zapošljavanjem novih radnika, radnike koji su sada zaposleni na određeno vrijeme (osim vježbenika) ne bi mogli rasporediti ove poslove zbog neodgovarajuće stručne spreme. Ovom prilikom naglašavamo da i sada, dva radnika koji su zaposleni u Centru za socijalnu skrb Županja na neodređeno vrijeme i oba-

vljaju poslove socijalnog radnika, nemaju odgovarajuću stručnu spremu.

Prema izračunu ovoga Ministarstva, a u odnosu na propisane normative, te postojeći broj radnika sada zaposlenih na neodređeno vrijeme na računovodstveno-administrativnim poslovima i pomoćno-tehničkim poslovima u Centru za socijalnu skrb Županja utvrđeno je: sada je na računovodstveno-administrativnim poslovima na određeno vrijeme zaposleno ukupno 5 radnika, a prema propisanim normativima potrebna su 4 radnika (2 u računovodstvu i 2 za administrativno-tehničke poslove; na pomoćno tehničkim poslovima sada je zaposleno ukupno 3,5 radnika, a propisanim normativima potreban je jedan radnik.

Iz izloženog je vidljivo da su i sada, u Centru za socijalnu skrb Županja, na neodređeno vrijeme zaposlena 3,5 djelatnika na računovodstveno-administrativnim i pomoćno-tehničkim poslovima više od propisanih normativa, dok su svi radnici zaposleni na određeno vrijeme višak u odnosu na normative. Stoga, na žalost, nema mogućnosti da se radnici zaposleni na određeno vrijeme prime u radni odnos u ovaj centar na neodređeno vrijeme - stoji u odgovoru.

ROBNE ZALIHE

Sveobuhvatna kontrola

Na postavljeno pitanje **dr. Ljerke Mintas-Hodak (HDZ)** o **manjkovima u robnim zalihama Ministarstva gospodarstva** daje slijedeće odgovore:

"1. U drugoj polovici 2001. godine Ministarstvo gospodarstva - Ravnateljstvo za robne zalihe je pristupilo zamjeni kuhinjske soli u državnim robnim zalihama iz razloga što je izmjenom Pravilnika o temeljnim zahtjevima za sol za prehranu ljudi propisana veća količina joda u soli za ljudsku prehranu. S obzirom na to da navedena sol više nije za ljudsku prehranu i kao takva se nije mogla prodati odlučeno je izvršiti dojadiranje soli. Na temelju pozivnog natječaja solanama u Hrvatskoj (Pag 91, Pag d.d. i Nin) najpovoljnija ponuda je bila od solane Pag 91 s kojom je zaključen ugovor o obnavljanju soli.

2. U TD Agroposavlje d.d. Velika Gorica i Zdenčina d.d. Donja Zdenčina u 1995. godini (Zdenčina) i 1996.

godini (Agroposavlje) je pri godišnjoj inventuri i izvanrednoj kontroli od tadašnjeg Državnog ravnateljstva za robne zalihe utvrđen manjak junadi. U Zdenčini je utvrđen manjak 1000 komada junadi, a u Agroposavlju 107, a ne 600 junadi kako je uvažena zastupnica iznijela. Protiv odgovorne osobe Zdenčine d.d. direktora Ante Mavraka podnijeta je krivična prijava dana 10. listopada 1995. Županijskom sudu u Zagrebu. Istražni postupak se vodio do 12. srpnja 2000. godine nakon čega je postupak nastavljen kod Općinskog suda u Jastrebarskom i još uvijek nije okončan. Otvaranjem stečajnog postupka nad TD Zdenčina d.d. prijavljena tražbina za ukupni dug i kamate koja je u cijelosti priznata, ali ništa nije naplaćeno.

Za manjak junadi u Agroposavlju d.d. nakon što manjak nije namiren niti naplaćena protuvrijednost manjka. Ravnateljstvo za robne zalihe je 10. prosinca 1996. godine pokrenulo ovrhu koja je postala pravomoćna 7. veljače 1997. godine, ali ništa nije naplaćeno. Nad tvrtkom je otvoren stečaj 9. travnja 1998. godine, prijavljena i priznata tražbina, ali još ništa nije naplaćeno.

3. Ova Vlada i Ministarstvo gospodarstva su odmah na početku mandata poduzeli niz radnji s ciljem da se utvrdi pravo stanje u svim oblastima pa tako i u robnim zalihama.

Početkom travnja 2000. godine poduzete su sveobuhvatne kontrole stanja robnih zaliha, kako u vlastitim skladištima tako i kod svih trgovačkih društava - skladištara robnih zaliha. Utvrđeno je vrlo loše stanje i neriješeni slučajevi od 1993. godine pa nadalje. Posebno se to odnosi na kreditiranje sjetvi, robnih zajmova, reprogramiranje dugova i sl. Izvanrednim kontrolama stanja robnih zaliha utvrđen je samo manjak roba u vrijednosti 114 milijuna kuna.

Vlada Republike Hrvatske je podnijela Hrvatskom saboru Izvješće o stanju državnih robnih zaliha koje je Hrvatski sabor razmatrao na 7. sjednici 4. listopada 2000. godine.

Ministarstvo gospodarstva - Ravnateljstvo za robne zalihe u suradnji s Državnim inspektoratom vrši kontinuirano izvanredne kontrole stanja robnih zaliha i sa zadovoljstvom Vas možemo izvijestiti da je sada stanje u državnim robnim zalihama mnogo bolje - stoji na kraju opširnog odgovora.

UNUTARNJI POSLOVI

Otpušteni nezainteresirani za ponuđena radna mjesta

Drago Krpina (HDZ) postavio je pitanje u vezi s otpuštanjem hrvatskih branitelja iz policije te provođenjem Programa za njihovo zbrinjavanje.

"Pitanje predsjedniku Vlade: Je li ispravljen i jedan slučaj nepravilnosti u otpuštanju hrvatskih policajaca, a priznalo se da je takvih bilo? Zašto se ne provodi Program zbrinjavanja? I na kraju, hoće li se predsjednik Vlade, konačno, udostojiti primiti predstavnike otpuštenih hrvatskih policajaca?"

Na navedeno zastupničko pitanje, **Vlada Republike Hrvatske** dala je slijedeći odgovor:

"Donošenjem Uredbe o unutarnjem ustrojstvu i Pravilnika o unutarnjem redu Ministarstva unutarnjih poslova, oživotvoren je novi koncept makro i mikro ustroja Ministarstva unutarnjih poslova (organizacije i sistematizacije radnih mjesta), naznačen u novom Zakonu o policiji. Postavljeni koncept nužno je značio reduciranje postojećeg broja izvršitelja. U postupku raspoređivanja zaposlenika, prema prihvaćenom ustrojstvenom modelu, valjalo je primjenjivati jasno utvrđena mjerila koja se, u bitnom, mogu podijeliti na osnovna (stručna sprema, zanimanje-struka, radni staž u struci, položen državni stručni ispit), dodatna (psihofizičke sposobnosti, godine i radni staž, uspješnost u dosadašnjem radu, senioritet) i posebna (socijalni status zaposlenika).

Nakon obavljenog raspoređivanja zaposlenika, zaprimljen je veći broj prigovora i predstavki, uglavnom neraspoređenih policijskih službenika, ali i pojedinih udruga, kojima se ukazivalo na određene nepravilnosti tijekom predlaganja za raspored i raspoređivanja na radna mjesta.

Postupajući po svim dostavljenim navodima o postojanju nezakonitosti ili nepravilnosti u provedenom postupku raspoređivanja, nadležni policijski službenici obavili su nadzor u onim policijskim upravama za koje su posjedovali indikacije o postojanju protupravnosti. U policijskim upravama, bjelovarsko-bilogorskoj, šibensko-kninskoj i vukovarsko-srijemskoj utvrđene su nepravilnosti u postupanju rukovoditelja prilikom prim-

jene usvojenih mjerila za raspored, što je rezultiralo njihovim razrješenjem od dužnosti, odnosno pokretanjem odgovarajućih postupaka te povratkom neraspoređenih djelatnika na njihova radna mjesta, u svim slučajevima u kojima su nepravilnosti u postupku predlaganja rasporeda utjecale i na zakonitost izdanih rješenja.

Usporedo s raspoređivanjem zaposlenika izrađen je i Program zbrinjavanja viška zaposlenika Ministarstva unutarnjih poslova sa svim propisanim elementima, koji je dostavljen svim nadležnim državnim tijelima i sindikatima.

Sukladno Programu zbrinjavanja, zaključeni su i sporazumi s određenim trgovačkim društvima (u području zaštite osoba i imovine te razminiranja), o preuzimanju viška zaposlenika Ministarstva unutarnjih poslova, čime je otvorena mogućnost zapošljavanja oko 1030 osoba. Međutim, za ponuđena radna mjesta zaposlenici Ministarstva unutarnjih poslova nisu pokazali očekivani interes. Naime, samo 17% ukupnog broja neraspoređenih djelatnika iskazalo je spremnost prihvatiti neku od ponuđenih mjera zbrinjavanja izvan Ministarstva unutarnjih poslova, s tim da je znatan broj djelatnika, nakon formalnog podnošenja molbe za novo zapošljavanje, odustao od daljnjeg postupka zasnivanja radnog odnosa, što je osnovni razlog slabe provedbe Programa zbrinjavanja.

Predsjednik Vlade RH, Ivica Račan, je 21. ožujka 2002. godine, primio na razgovor predstavnike otpuštenih policajaca - stoji u odgovoru Vlade RH.

ZDRAVSTVO

U tijeku je izrada detaljnog popisa stomatoloških usluga

Na zastupničko pitanje dr.sc. **Ivice Kostovića (HDZ)**, o **normativu stomatološke zdravstvene zaštite Ministarstvo zdravstva** dalo je slijedeći odgovor:

"U djelatnosti polivalentne stomatološke zdravstvene zaštite normativ od 2500 osiguranih osoba (a ne pacijenata) utvrđen je na osnovi epidemioloških pokazatelja u odnosu na postojeću patologiju i potrebe pučanstva s jedne strane i gospodarske mogućnosti s druge strane.

Budući da Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje ugovara s pojedinim timom provođenje zdravstvene zaštite u djelatnosti polivalentne stomatološke zdravstvene zaštite tijekom punog radnog vremena utvrđenog prema odredbama zakona i Pravilnika o radnom vremenu u zdravstvenim ustanovama elementi za izračun godišnje novčane vrijednosti standardnog tima su sljedeći: plaće prema uredbi Vlade za prosječni radni staž od 15 godina; dodatak na plaću, ukupni doprinosi na plaću i naknada za prijevoz; vrlo korektno i egzaktno utvrđeni troškovi za lijekove i sanitetski potrošni materijal visina kojih je usuglašena s predstavnicima Hrvatske stomatološke komore; vrlo korektno i egzaktno utvrđeni troškovi za energiju i komunalne usluge, zakup, tekuće održavanje kao i ostale režijske troškove.

Na temelju gore navedenih elemenata godišnja vrijednost tima trenutno iznosi 305.649,44 kuna ili 122,26 kuna po osiguranoj osobi (standardni tim 2500 osiguranih osoba).

Napominjemo da je u 2002. godini vrijednost standardnog tima umanjena za investicijsko održavanje i znavljanje opreme, budući da je stupila na snagu Odluka o minimalnom financijskom standardu za decentraliziranje funkcije za zdravstvene ustanove u 2002. godini ("Narodne novine", broj 110/01) kojom je investicijsko održavanje zdravstvenih ustanova - prostora, medicinske i nemedicinske opreme i prijevoznih sredstava, sukladno normativima i standardima koje utvrđuje

ministar zdravstva decentralizirano na županije i Grad Zagreb.

Na razini primarne zdravstvene zaštite u djelatnosti polivalentne stomatološke zdravstvene zaštite osoba ima pravo na hitnu stomatološku pomoć, preventivnu i kurativnu zdravstvenu zaštitu te stomatološku protetiku na način i uz sudjelovanje u troškovima kako je to propisano u Pravilniku o ortopedskim i drugim pomagalicama ("Narodne novine", br. 63/00).

Napominjemo da je upravo u tijeku izrada detaljnog i cjelovitog popisa stomatoloških postupaka i usluga koje su obvezni provoditi doktori stomatolozi ugovoreni na razini primarne zdravstvene zaštite u okviru osnovnog zdravstvenog osiguranja.

ZNANOST

Radni status ovisi o ispunjavanju obveza

Ministarstvo znanosti i tehnologije odgovorilo je na zastupničko pitanje dr.sc. **Ivice Kostovića (HDZ)**, a u svezi

sa radno-pravnim statusom znanstvenog novaka.

Mr.sc. Neven Kokić je znanstveni novak od 1. lipnja 1994. godine. Za stjecanje magisterija odobrena su mu četiri produženja roka (do 30. rujna 1999; do 31. siječnja 2000; do 30. lipnja 2000. i do 31. listopada 2000. godine), a to je trebao obaviti za četiri godine, tj. do 31. svibnja 1998. godine. Mr.sc. Neven Kokić magistrirao je 30. listopada 2000. godine.

Stomatološki fakultet raskinuo je ugovor o radu s mr.sc. Nevenom Kokićem 31. listopada 2000. godine.

Naknadno je ponovno odobren kao znanstveni novak za doktorat od 1. studenoga 2000. godine, te je i dalje u potpori, a najdulje osam godina od početka, tj. do 31. svibnja 2002. godine (do tada treba doktorirati), a onda mu se može produžiti tri godine tj. do 31. svibnja 2005. godine.

Što se tiče možebitne specijalizacije, odobrenje je u nadležnosti Ministarstva zdravstva, a Ministarstvo znanosti i tehnologije može ga i dalje podupirati za vrijeme specijalizacije, ukoliko znanstveni novak ispunjava obveze prema znanstvenoistraživačkom projektu.

Ministarstvo znanosti dostavilo je uvid u kompletnu dokumentaciju o radnopravnom statusu i ostalim okolnostima ovog slučaja.

U odgovoru se napominje da ministar zdravstva nema pravne ovlasti utjecati na pitanja odlučivanja o zasnivanju radnog odnosa u zdravstvenim ustanovama.

M.M.

izvješća
HRVATSKOGA
SABORA

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Sanja Fleischer, Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Mirena Pehcec, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarlija i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Božica Šolić

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: www.sabor.hr

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Hrvatskog sabora